

Állami támogatások joga

44 (2024/1)

Európai Unió Ügyek Minisztériuma
-Támogatásokat Vizsgáló
Iroda és az Andersen Zrt.
periodikája

EURÓPAI UNIÓS ÜGYEK
MINISZTERIUMA

ANDERSEN®

FELELŐS SZERKESZTŐ
dr. Prokaj Dorottya Ágnes

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG
dr. Gyürkés Anita
Hargita Eszter
dr. Prokaj Dorottya Ágnes
Radnai Károly

FŐSZERKESZTŐ
Hargita Eszter

SZERKESZTŐ
dr. Ambrusz Ákos

TECHNIKAI SZERKESZTŐ
Kriston Melinda

A SZERKESZTŐSÉG CÍME
Andersen Adótanácsadó Zrt.
1124 Budapest, Csörsz utca 43.
Telefon: +36 1 920 6800
<https://hu.andersen.com/hu/>
E-mail: info@hu.Andersen.com

A beszerzés hazai forrásból – az EU támogatások felhasználásához
szükséges technikai segítségnyújtás előírányzat terhére – kerül finanszírozásra.

Európai Unió Ügyek Minisztériuma
Támogatásokat Vizsgáló Iroda
1054 Budapest, Báthory utca 10.
<http://tvi.kormany.hu>

ISSN 2061-5108

KIADÓ
Andersen Adótanácsadó Zrt.

NYOMDAI MUNKÁK
Prime Rate Kft.
primerate.hu

TARTALOM

SZALAI Soma	
De minimis non curat lex? Az új de minimis rendelet és ami mögötte van	3
HARGITA Eszter – DR. SÁRPÁTKI Eszter Aranka	
Gyakorlati kérdések a de minimis rendeletek alkalmazásával kapcsolatban	25
DR. SŐRÉS Sándor	
Az energiahatékonysági intézkedésekhez nyújtott beruházási támogatás alkalmazása során felmerülő kérdések és a Tao törvény 22/E. §-a szerinti adókedvezménnyel kapcsolatos szabályozás változása	48
DR. STAVICZKY Péter	
A felfüggesztési kötelezettség jelentősége és a tagállamok támogatási jogára gyakorolt hatása	70

DE MINIMIS NON CURAT LEX?
AZ ÚJ DE MINIMIS RENDELET ÉS AMI MÖGÖTTE VAN
SZALAI Soma¹

Tárgyszavak: de minimis, csekély összegű támogatás, állami támogatás, EUMSZ, Európai Bizottság, Európai Unió Bírósága, egy és ugyanazon vállalkozás

A *de minimis* rendeletek tartalmazzák a legfontosabb szempontrendszert, amely alapján az Európai Bizottság (továbbiakban: Bizottság) mentesíti a kisebb összegű, ún. csekély összegű (más néven *de minimis*) támogatásokat az uniós állami támogatási ellenőrzés alól, mivel álláspontja szerint azok nem torzítják a versenyt és nem befolyásolják a kereskedelmet a belső piacon.

A *de minimis* támogatások központi eleme az egyszerűség, kiszámíthatóság és jogbiztonság a kedvezményezettek, illetve támogatást nyújtók számára egyaránt. Tehát a Bizottság az adminisztratív terhek csökkentését is szem előtt tartja a *de minimis* szabályozás alakítása során, nem csak az adott támogatás várható gazdasági és piacra gyakorolt hatásait.² Ha elfogadjuk a Bizottság érvelését, amely szerint a *de minimis* támogatások csekély összegűre való tekintettel nem érintik a szabad versenyt és a tagállamok közötti kereskedelmet, a *de minimis* támogatások nem kezelhetők az uniós állami támogatási szabályrendszerhez hasonlóan komplex módon, hiszen ez esetben nem lenne arányos a támogatás és az ahhoz kapcsolódó bürokratikus teher. A Bizottság álláspontja szerint a *de minimis* szabályoknak könnyen értelmezhetőnek, rendkívül rugalmasnak és gyorsan alkalmazhatóan kell lenniük, valamint alacsony adminisztratív költségekkel kell járniuk.³

A fentiekkel összhangban a Bizottság négy, egy általános és három speciális területen alkotott *de minimis* rendeletet, amelyek külön-külön az adott ágazatban fennálló körülményeket is figyelembe véve szabályozzák a csekély összegű támogatások nyújtását. Ezek a következők:

- általános *de minimis*;

¹ A szerző a Miniszterelnökség Támogatásokat Vizsgáló Irodájának (TVI) munkatársa. A cikkben megjelenő vélemény nem tekinthető a TVI hivatalos álláspontjának.

² Hojnik, Janja (2013): *De minimis* Rule within the EU Internal Market Freedoms: Towards a More Mature and Legitimate Market? *European Journal of Legal Studies*, 6(1) pp. 25-45.

³ Lásd bizottsági munkadokumentum: Impact Assessment accompanying the document Commission Regulation (EU) no .../...-on the application of articles 107 and 108 of the Treaty on the Functioning of the European Union to *de minimis* aid- swd (2013) 521 final. 2013.7.18.7.

- közszolgáltatási *de minimis*⁴;
- mezőgazdasági *de minimis*⁵; és
- halászati *de minimis*.⁶

A Bizottság 2023. december 13-án fogadta el az új, általános *de minimis* támogatásokról szóló rendeletet (továbbiakban: *de minimis* rendelet vagy (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet).⁷ Az új *de minimis* rendelet a 2013-ban elfogadott 1407/2013/EU bizottsági rendelet⁸ helyét veszi át, amely 2023. december 31-én hatályát veszítette.⁹

Jelen cikk célja a 2024. január 1-től hatályos (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet bemutatása. A másik három – speciális – *de minimis* rendeletet e cikk nem tárgyalja.

A *de minimis* rendelet jogalapja

A *de minimis* koncepció az uniós állami támogatási szabályokon belül egy sajátos szabályozású terület, így először az állami támogatási szabályozáshoz való viszonyrendszerét érdemes vizsgálni.

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (továbbiakban: EUMSZ) 107. cikk (1) bekezdése rögzít egy tiltó főszabályt támogatásnyújtásra: „*Ha a Szerződések másként nem rendelkeznek, a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.*”¹⁰ A tiltó főszabály alól azonban vannak kivételek bizonyos feltételek teljesülése esetén, az EUMSZ különböző összeegyeztethetőségi jogalapjai engedélyezhetik az állami támogatások nyújtását.¹¹

⁴ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének az általános gazdasági érdekű szolgáltatást nyújtó vállalkozások számára nyújtott csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló 2023. december 13-i (EU) 2023/2832 bizottsági rendelet

⁵ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a mezőgazdasági ágazatban nyújtott csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2013. december 18-ai 1408/2013/EU bizottsági rendelet (HL L 352., 2013.12.24., 9-17. o.)

⁶ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a halászati és akvakultúra-ágazatban nyújtott csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2014. június 27-i 717/2014/EU bizottsági rendelet (HL L 190., 2014.6.28., 45-54. o.)

⁷ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2023. december 13-i (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet

⁸ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2013. december 18-i 1407/2013/EU bizottsági rendelet (HL L 352., 2013.12.24., 1-8. o.)

⁹ 1407/2013/EU bizottsági rendelet 8. cikk

¹⁰ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (HL C 326., 2012.10.26., 47-390. o.) 107. cikk (1) bekezdés

¹¹ EUMSZ 42. cikk, 93. cikk, 106. cikk és 107. cikk (2)-(3) bekezdés

Az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésében meghatározott feltételeket teljesítő intézkedést az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdés értelmében be kell jelenteni a Bizottság részére, hogy az megvizsgálhassa az adott támogatás összeegyeztethetőségét a belső piaccal: „*A Bizottságot az észrevételei megtételéhez szükséges időben tájékoztatni kell minden támogatás nyújtására és módosítására irányuló szándékról.*” Ez az ún. előzetes bejelentési kötelezettség. Hasonlóan az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés tiltó főszabályához, az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdés szerinti előzetes bejelentési kötelezettség sem abszolút, ez alól az EUMSZ 109. cikk adhat mentességet, amely alapján „*a Tanács a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően megfelelő rendeleteket alkothat a 107. és 108. cikk alkalmazására, és meghatározhatja különösen a 108. cikk (3) bekezdésének alkalmazási feltételeit, valamint az ez alól az eljárás alól mentesülő támogatási fajtákat.*” Érdeemes megjegyezni, hogy a Tanács¹² rendeletalkotási jogköre csak annak meghatározására terjed ki, mikor mentesülhetnek a tagállamok az előzetes bejelentési kötelezettség alól, de annak megítélése, hogy valamely támogatás mennyiben egyeztethető össze a közös piaccal, a Bizottság – mint európai versenyhatóság – feladatkörébe tartozik. Az EUMSZ 108. cikk (4) bekezdése értelmében a „*Bizottság rendeleteket fogadhat el az állami támogatások azon csoportjaira vonatkozóan, amelyeket a Tanács a 109. cikknek megfelelően az e cikk (3) bekezdésében említett eljárás alól mentesíthetőnek ítelt.*”

A Tanács először 1998-ban adott lehetőséget arra, hogy a Bizottság rendeletben szabályozza az előzetes bejelentési kötelezettség alá nem tartozó támogatásnyújtási lehetőségeket.¹³ E felhatalmazást később a jelenleg hatályos (EU) 2015/1588 tanácsi rendelet¹⁴ váltotta fel, amely alapján a Bizottság rendeletet alkothat egyrészt az előzetes bejelentési kötelezettség hatálya alá nem tartozó, de az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésben foglalt állami támogatási fogalom hatálya alá tartozó támogatásokról. Másrészt dönthet úgy, hogy bizonyos támogatások nem felelnek meg az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésében foglalt valamennyi feltételnek, és ezért mentesülnek az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében előírt bejelentési eljárás alól, feltéve, hogy a bizottsági rendeletben meghatározott szabályok betartásra kerülnek.¹⁵

A Bizottság ez utóbbi felhatalmazásával élve alkotta meg az (EU) 2023/2831 *de minimis* rendeletet. A *de minimis* rendelet alapján úgy kell tekinteni, hogy a rendelet hatálya alá tartozó csekély összegű támogatás nem felel meg az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésében meghatározott valamennyi kritériumnak, és ezért nem áll fenn előzetes bejelentési kötelezettség. A *de minimis* rendelet szabályai biztosítják, hogy bármely, a rendelet hatálya alá tartozó intézkedésre

¹² Az állami támogatási tárgyú rendeletek megalkotása ún. különleges jogalkotási eljárás keretében a Tanács hatásköre, az Európai Parlamentre csupán véleményező szerep hárul az EUMSZ 289. cikk (2) bekezdés alapján.

¹³ A Tanács 994/98/EK rendelete az Európai Közösséget létrehozó szerződés 92. és 93. cikkének a horizontális állami támogatások bizonyos fajtáira történő alkalmazásáról (HL L 142., 1998.5.14., 1-4. o.)

¹⁴ A Tanács (EU) 2015/1588 rendelete az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a horizontális állami támogatások bizonyos fajtáira történő alkalmazásáról (HL L 248., 2015.9.24., 1-8. o.)

¹⁵ (EU) 2015/1588 tanácsi rendelet 2. cikk (1) bekezdés

ügy lehessen tekinteni, hogy az nincs hatással a tagállamok közötti kereskedelemre és nem torzítja a versenyt, illetve azzal nem fenyeget.¹⁶

A *de minimis* támogatások történeti áttekintése és háttere

A hatályos *de minimis* rendelet alaposabb megértése érdekében érdemes áttekinteni, hogyan alakult ki a *de minimis* szabályozás.

A Bizottság az első *de minimis* szabályt több mint három évtizede, még 1992-ben hozta, amely azóta sok változáson esett át, azonban úgy, hogy az alapvető szerkezete és a mögöttes tartalom nem módosult: bizonyos összeg alatti támogatás nem teljesíti az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés valamennyi fogalmi elemét, pontosabban a kereskedelem érintettségére és verseny torzítására vonatkozó kritériumokat.

Az 1992-es *de minimis* szabályozás¹⁷ közlemény formájában jelent meg, és a Bizottság a kis- és középvállalkozások támogatására alakította ki; megkötések nélkül bármely típusú támogatási formára alkalmazható volt. E közlemény fektette le a *de minimis* rendszer alapjait, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés¹⁸ nem teljesülését és az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdés¹⁹ szerinti bejelentési kötelezettség alóli mentességet. A szabályozással a Bizottság azt akarta elérni, hogy a legkisebb összegű támogatások esetén is részletekbe menő elemzést kelljen végeznie arról, hogy teljesül-e az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés valamennyi fogalmi eleme.²⁰ A Bizottság a *de minimis* értékhatárt 1992-ben 50 000 ECU-ban²¹ állapította meg egy hároméves időszak vonatkozásában.

Ezt követően a Bizottság 1996-ban a *de minimis* szabályt kiterjesztette a nagyvállalatokra is, és egy új közleményben 100 000 ECU-ra duplázta az értékhatárt bármely hároméves időszak alatt. E közleményben a Bizottság már szabályozta a *de minimis* intézkedések támogatást tartalmát, valamint a tagállamok monitoring kötelezettségét is.

A Bizottságnak európai versenyhatóságként kötelessége meggyőződni arról, hogy a tagállamok nem nyújtanak a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatásokat. E feladat teljesítése céljából és saját adminisztratív terheinek csökkentése érdekében az 1996-os közleményben a Bizottság a tagállamok feladatává tette annak ellenőrzését, hogy a bármely forrásból kapott *de minimis* támogatás ne lépje túl a 100 000 ECU/3 év értékhatárt. Megjelent tehát a támogatás-

¹⁶ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet (1)-(3) preambulumbekkezdés

¹⁷ Community guidelines on State aid for small and medium-sized enterprises (SMEs) (HL C 213., 1992.8.19., 2-9. o.)

¹⁸ 1992-ben még EK-Szerződés 87. cikk (1) bekezdés

¹⁹ EK-Szerződés 88. cikk (3) bekezdés

²⁰ Nyssens, Harold (2008): *De minimis*. In Mederer, Wolfgang et al. (szerk.): *EU Competition Law and Energy Markets*, Claeys & Casteels Publishing, Deventer.

²¹ Európai Valutaegység (European Currency Unit, rövidítve ECU), az euró elődje.

halmozódás ellenőrzésének szabályozása a különböző támogatást nyújtó hatóságok által nyújtott *de minimis* támogatások vonatkozásában.²²

A *de minimis* keretrendszer jogalapja 2001-ben szilárdult meg, amikor az 1998-as felhatalmazó rendelet²³ alapján a Bizottság kiadta az első *de minimis* rendeletet²⁴, amely felváltotta a korábbi *soft law* megközelítést. E rendelet fő célja az volt, hogy – a Bizottság alkalmazási tapasztalatai alapján – megfelelő és szilárd jogalapot teremtsen a már majdnem tíz éve létező *de minimis* szabályhoz.²⁵ E rendelet is 100 000 ECU/3 év értékhatárt tartalmazott.

A második *de minimis* rendelet az 1998/2006 bizottsági rendelet²⁶, amely 2007. január 1-én lépett hatályba, és a legfontosabb újdonsága a *de minimis* értékhatár megduplázása volt 100 000 euróról 200 000 euróra. Emellett a bármely hároméves időszakra (ami praktikusán 3*365 napot jelent) három pénzügyi évre tért át a szabályozás.²⁷ A 200 000 eurós értékhatár változatlanul maradt a harmadik, 2013-ban elfogadott 1407/2013/EU *de minimis* rendeletben, ugyanis a pénzügyi válság okán az infláció alacsonyabb maradt az előzetes várakozásokhoz képest.²⁸

Az 1407/2013/EU *de minimis* rendelet eredetileg 2020 végéig lett volna hatályos, de a COVID-19 válsághelyzetre való tekintettel a Bizottság három évvel kibővítette az alkalmazhatóságát 2023. december 31-ig.²⁹ Az állami támogatások 2019-es célravezetőségi vizsgálatának (fitness check) részeként a Bizottság arra jutott, hogy az 1407/2013/EU *de minimis* rendelet összességében megfelel az elvárt céloknak, de a belső piac változásai miatt a szabályok felülvizsgálata indokolt, különös tekintettel az értékhatárok és átláthatóság (a támogatások nyomon követése) vonatkozásában.³⁰ Az új *de minimis* rendeletet e vizsgálat, egy nyilvános konzultáció³¹ és két körös tagállami szakértői egyeztetés³² (ún. állami támogatási tanácsadó bizottság, Advisory Committee) után fogadta el a Bizottság.

²² Commission notice on the *de minimis* rule for State aid (HL C 68., 1996.3.6. 9-10. o.)

²³ 994/98/EK tanácsi rendelet

²⁴ A Bizottság 69/2001/EK Rendelete az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a csekély összegű (*de minimis*) támogatásokra való alkalmazásáról (HL L 10., 2001.1.13., 30-32. o.)

²⁵ 69/2001/EK bizottsági rendelet (2) preambulumbekkezdés

²⁶ A Bizottság 1998/2006/EK rendelete a Szerződés 87. és 88. cikkének a *de minimis* támogatásokra való alkalmazásáról (HL L 379., 2006.12.28., 5-10. o.)

²⁷ 1998/2006/EK bizottsági rendelet 2. cikk (2) bekezdés

²⁸ <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/de-minimis-rule-exemption-of-small-amounts-of-state-aid-from-notification.html#> (letöltés dátuma: 2024. január 6.)

²⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1247 (letöltés dátuma: 2024. január 6.)

³⁰ Lásd bizottsági munkadokumentum: Fitness Check of the 2012 State aid modernisation package, railways guidelines and short-term export credit insurance SWD(2020) 258 final 2020.10.30.

³¹ https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2022-de-minimis_en (letöltés dátuma: 2024. január 6.)

³² (EU) 2015/1588 tanácsi rendelet 7. és 8. cikk

Az (EU) 2023/2831 *de minimis* rendelet szabályai

Az új rendelet megtartja a korábbi szabályozás főbb pontjait, de figyelembe veszi a Bizottság és a tagállamok tapasztalatait a rendelet finomhangolása érdekében. A *de minimis* rendelet hatálya alá tartozó ágazatokban, figyelemmel a rendelet egyéb szabályaira is, *de minimis* támogatás

- egy és ugyanazon vállalkozás részére,
- tagállamonként,
- bármely három év vonatkozásában,
- 300 000 euró összeghatárig adható.

Hatály

A *de minimis* rendelet 1. cikke határozza meg a rendelet hatályát, pontosabban azon kizárt ágazatokat, ahol az általános *de minimis* rendelet nem alkalmazható. Ennek értelmében nem nyújtható *de minimis* támogatás:

1. halászati és akvakultúra-termékek elsődleges előállításával foglalkozó vállalkozásoknak;
2. a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozása és forgalmazása területén működő vállalkozásoknak, amennyiben a támogatás összegét a piacon vásárolt vagy forgalomba hozott termékek ára vagy mennyisége alapján határozzák meg;
3. az elsődleges mezőgazdasági termeléssel foglalkozó vállalkozásoknak; és
4. a mezőgazdasági termékek feldolgozásával és forgalmazásával foglalkozó vállalkozásoknak, amennyiben a támogatás összegét az elsődleges termelőktől beszerzett vagy az érintett vállalkozások által forgalomba hozott ilyen termékek ára vagy mennyisége alapján rögzítik, vagy a támogatás feltétele, hogy azt teljesen vagy részben továbbadják az elsődleges termelőknek.³³

A halászati- és az elsődleges mezőgazdasági termelést érintő támogatások vonatkozásában a Bizottság azon a véleményen van, hogy az általános *de minimis* rendelet értékhatár alatti támogatások is képesek a verseny torzítására, és a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, ezért e két ágazat számára külön *de minimis* rendeleteket³⁴ alkotott az általánosnál jóval alacsonyabb értékhatárokkal. Így az általános *de minimis* rendelet a fenti 1. és 3. pont szerinti tevékenységekre nem alkalmazható. A 2. és 4. pont szerinti kizárás indoka az Európai Unió Bíróságának esetjogában keresendő: ha az Unió jogszabályt alkotott valamely mezőgazdasági (*de minimis* kontextusban halászat is ideértendő³⁵) ágazat piacának közös szervezéséről, a tagállamok

³³ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 1. cikk (1) bekezdés a)-d) pont

³⁴ 1408/2013/EU bizottsági rendelet és 717/2014/EU bizottsági rendelet

³⁵ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet (9) preambulumbekkezdés

kötelesek tartózkodni az olyan intézkedések meghozatalától, amelyek a jogszabályt sérthetik, vagy amelyek az alól kivételeket teremthetnek.³⁶

Amennyiben egy vállalkozás az 1-4. pontokban említett ágazatban, valamint az általános *de minimis* rendelet alkalmazásának hatálya alá tartozó ágazatokban egyaránt végez tevékenységet, az általános *de minimis* rendelet szabályait csupán ez utóbbi ágazatra vagy tevékenységre tekintettel nyújtott támogatásokra kell alkalmazni, feltéve, hogy a kedvezményezett a tevékenységek szétválasztásával (pl. elkülönített elszámolások vezetésével) biztosítja, hogy az általános *de minimis* rendelet hatálya alól kizárt ágazatokban végzett tevékenységek ne részesüljenek támogatásban.³⁷

Nem nyújtható továbbá *de minimis* támogatás:

1. a harmadik országokba vagy tagállamokba irányuló exporttal kapcsolatos tevékenységekhez, nevezetesen az exportált mennyiségekhez, az értékesítési hálózat kialakításához és működtetéséhez, vagy az exporttevékenységgel összefüggésben felmerülő egyéb folyó kiadásokhoz; és
2. az importtermékekkel szemben hazai termékek vagy szolgáltatások igénybevételéhez kötött módon.³⁸

Az exporttámogatás és importhelyettesítés kizárásának oka nem (csak) a *de minimis* rendeletben vagy az állami támogatási szabályozásban keresendő. E kizárások az EU és a Kereskedelmi Világszervezet közötti megállapodásra vezethetők vissza.³⁹ Itt érdemes kiemelni, hogy az exporttámogatás tilalma nem azt jelenti, hogy nem nyújtható támogatás olyan vállalkozás részére, amely exportra (is) termel, de a támogatás nem köthető közvetlenül az exporttevékenységhez (pl. nem fizethetőek meg a kedvezményezett vállalkozás helyett *de minimis* támogatásból az exportvámok, nem lehet a támogatás mértékét az exportált mennyiségekhez kötni, vagy nem adható támogatás külföldi értékesítési hálózat kialakításához és működtetéséhez). Viszont a kereskedelmi vásárokon való részvétel, illetve egy új vagy már meglévő terméknek egy másik tagállamban vagy harmadik országban lévő új piacra történő bevezetéséhez szükséges tanulmányok vagy tanácsadói szolgáltatások költségeihez nyújtott támogatás általában nem minősül exporttámogatásnak.⁴⁰ Az utolsó kizárás további indoka pedig még az, hogy az importtal szemben hazai termékek vagy szolgáltatások használatához kötött támogatás sértene az EUMSZ-ben foglalt négy szabadság elvét.

³⁶ A Bíróság 2002. december 12-i ítélete, Franciaország kontra Bizottság, C-456/00, ECLI:EU:C:2002:753, 31. pont.

³⁷ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 1. cikk (2) bekezdés

³⁸ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 1. cikk (1) bekezdés e)-f) pont

³⁹ Megállapodás a támogatásokról és kiegyenlítő intézkedésekről (HL L 336., 1994.12.23., 156-183. o.)

⁴⁰ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet (10) preambulumbekkezdés

Az európai zöld megállapodás⁴¹ fényében kérdésként merül fel, hogy környezetszennyező, fosszilis tüzelőanyagokat felhasználó tevékenységekhez nyújtott támogatások miért nem szerepelnek a kizárások között? Ez nem lenne precedens nélküli, hiszen a második *de minimis* rendelet alapján a szénipar nem volt támogatható.⁴² Talán túlzott adminisztratív terheket jelentene a tagállamok számára annak megállapítása, hogy egy adott tevékenység a *de minimis* rendelet hatálya alatt környezetszennyezőnek minősül-e, és ezen adminisztratív terhek nem lennének arányosak a támogatás csekély összegével. A zöld megállapodás azonban egy hosszú távú, ún. „ernyőstratégia”, amely az összes uniós szakpolitikára kiterjed, így az állami támogatásokra is. Megfigyelhető, hogy a zöld megállapodás szempontrendszere áthatja szinte a teljes állami támogatási joganyagot, összhangban az Európai Unióról szóló szerződésben⁴³ és az EUMSZ-ben⁴⁴ megfogalmazott környezetvédelmi célkitűzésekkel. Az EUMSZ 11. cikke⁴⁵ összekapcsolja a környezetvédelmet más uniós szakpolitikákkal, így az állami támogatásokkal is, de ez alól a *de minimis* rendelet (még) kivételt képez.

Egy másik vitatható pont a nehéz helyzetben lévő vállalkozások támogathatósága. A *de minimis* rendelet csak minimálisan korlátozza – egyes esetekben, ha nem számolható ki a támogatástalom egyszerűsített módon, nem nyújtható hitel vagy kezességvállalás formájában támogatás fizetésektelen vállalkozásoknak⁴⁶ – a nehéz helyzetű vállalkozások támogatását, de főszabály szerint nem tiltja. Ez annak tükrében különös, hogy a nehéz helyzetben lévő vállalkozások támogatása alapesetben csak a megmentési és szerkezetátalakítási állami támogatásról szóló iránymutatás alapján lehetséges.⁴⁷ A nehéz helyzetben lévő vállalkozások támogatása ugyanis az egyik leginkább versenytorzító hatású állami beavatkozás, hiszen egy olyan vállalkozást tart a piacon, amelyik önerőből feltételezhetően nem tudna életben maradni. A megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás alapján a tagállamok csak a Bizottság előzetes engedélyével nyújthatnak támogatást. A belső piac megfelelő működése felett örökődő Bizottság a támogatás negatív hatásait veti össze a vállalkozás életben tartásával járó pozitív hatásokkal, amikor egy megmentési és szerkezetátalakítási támogatás engedélyezéséről dönt. Ezzel szemben a *de minimis* rendelet bizottsági bejelentés és mérlegelés nélkül lehetővé tesz 300 000 eurónyi támogatást a nehéz helyzetű vállalkozásoknak. A *de minimis* rendelet biztosította lehetőség további kockázatokat rejthet magában: egy vállalkozás, amely arra számít, hogy ha nehéz helyzetbe

⁴¹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának Az európai zöld megállapodás COM/2019/640 final 2019.12.11.

⁴² Lásd pl. 1998/2006/EK bizottsági rendelet 1. cikk (1) bekezdés f)

⁴³ Az Európai Unióról szóló szerződés (HL C 326., 2012.10.26., 13-390. o.) 3. cikk (3) bekezdés

⁴⁴ EUMSZ 11. cikk és 191. cikk

⁴⁵ „A környezetvédelmi követelményeket — különösen a fenntartható fejlődés előmozdítására tekintettel — be kell illeszteni az uniós politikák és tevékenységek meghatározásába és végrehajtásába.”

⁴⁶ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 4. cikk (3) bekezdés a) pont és 4. cikk (6) bekezdés a) pont

⁴⁷ Iránymutatás a nehéz helyzetben lévő, nem pénzügyi vállalkozásoknak nyújtott megmentési és szerkezetátalakítási állami támogatásról c. európai bizottsági közlemény (HL C 249., 2014.7.31., 1-28. o.)

kerülne, akkor is részesülhet *de minimis* támogatásban, hajlamosabb lehet kockázatos és fenntarthatatlan üzleti stratégiát alkalmazni. Így végső soron a *de minimis* rendelet hozzájárulhat a közpénzek nem megfelelő felhasználásához.

Értékhatár

A *de minimis* rendelet alapján bármely hároméves időszakban⁴⁸ egy és ugyanazon vállalkozás számára nyújtott támogatás teljes összege nem haladhatja meg tagállamonként a 300 000 eurót.⁴⁹ A több részletben kifizetett támogatást a támogatás nyújtásának időpontjára számított jelenértékre kell diszkontálni. A diszkontálásra használt kamatláb a támogatás nyújtásakor érvényes diszkontráta.⁵⁰

A 300 000 eurós értékhatár jelentős növekedés az előző *de minimis* rendelet 200 000 eurójához⁵¹ képest. A Bizottság az értékhatár növelését a 2013 óta bekövetkezett és a *de minimis* rendelet időbeli hatálya⁵² alatt várható inflációval indokolta.⁵³ Habár a rendelet elfogadását megelőző bizottsági konzultáción⁵⁴ a tagállamok egy része magasabb értékhatár mellett érvelt tekintettel az utóbbi évek válságaira, illetve az EU és az Egyesült Királyság közötti kereskedelmi és együttműködési megállapodásban foglaltakra, amely a *de minimis* értékhatárt 325 000 SDR-ban⁵⁵ (speciális lehívási jog, Special Drawing Right) állapítja meg⁵⁶, a Bizottság nem bizonyult nyitottnak magasabb *de minimis* értékhatárt elfogadni.

Szintén változás, hogy kikerült a 1407/2013/EU *de minimis* rendelet közúti kereskedelmi áru fuvarozásra vonatkozó rendelkezése, amely esetre a *de minimis* értékhatárnak csak a fele alkalmazható, és támogatás teherszállító járművek vásárlására nem volt igénybe vehető.⁵⁷ A Bizottság a közúti áru fuvarozási ágazatban fennálló túlkínálatra, a közlekedéspolitikának a közutak túlterheltségével és a teherszállítással kapcsolatos célkitűzéseire való tekintettel zárta ki az ilyen jellegű támogatásokat a korábbi *de minimis* rendelet hatálya alól.⁵⁸ Kérdésként merül fel, hogy amennyiben a Bizottság minden egyes ágazatot alaposan megvizsgált volna, vajon hány helyen

⁴⁸ A három évből álló időszakot „gördülő” módszerrel kell értékelni. Minden egyes új csekély összegű támogatás nyújtásakor figyelembe kell venni az előző három évben nyújtott csekély összegű támogatások teljes összegét.

⁴⁹ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 3. cikk (2) bekezdés

⁵⁰ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 3. cikk (6) bekezdés

⁵¹ 1407/2013/EU bizottsági rendelet 3. cikk (2) bekezdés

⁵² Az (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 2030. december 31-ig alkalmazandó.

⁵³ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet (3) preambulumbekkezdés

⁵⁴ A konzultáció anyagai letölthetők itt: https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2022-de-minimis_en

⁵⁵ Közel 400 000 euró (2024. március. 30-i árfolyam szerint)

⁵⁶ <https://tvi.kormany.hu/az-allami-tamogatások-új-rendszere-az-eu-es-az-egyesült-királyság-közötti-kereskedelmi-es-együttműködési-megállapodásban> (letöltés dátuma: 2024. január 7.)

⁵⁷ 1407/2013/EU bizottsági rendelet 3. cikk (2) bekezdés

⁵⁸ 1407/2013/EU bizottsági rendelet (5) preambulumbekkezdés és a Bíróság 2002. szeptember 26-i ítélete, Spanyolország kontra Bizottság, C-351/98, ECLI:EU:C:2002:530, 61-68. pont.

találkozott volna túlkínálattal? E logika mentén a Bizottságnak vizsgálnia kellett volna a gazdaság minden ágazatában fennálló egyedi körülményeket, majd azok alapján mérlegelnie, hogy az adott ágazatban mekkora összegű támogatás képes versenytorzító hatást kiváltani, és végül speciális, ágazati *de minimis* értékhatárokat vagy kizárásokat kellett volna megállapítania. Továbbá, az állami támogatások 2019-es célravezetőségi vizsgálata, amely többek között a *de minimis* rendeletet is vizsgálta, nem foglalkozott a közúti árufuvarozásban fennálló esetleges túlkínálat kérdésével. Mindenesetre üdvözlendő fejlemény, hogy e nehezen megindokolható ágazati szűkítés kikerült a *de minimis* rendeletből, így növelve a jogbiztonságot és kiszámíthatóságot. Talán nem véletlen egybeesés, hogy a *de minimis* rendelet hatálybalépése előtt 6 hónappal kiadott általános csoportmentességi rendelet módosítás⁵⁹ már lehetővé teszi a környezetbarát közlekedés (és szállítójárművek) állami támogatását tagállami hatáskörben⁶⁰. Elmozdulás figyelhető meg a zöld közlekedés támogatása irányába, amelyhez a keretet már a *de minimis* rendelet is adhatja.

A *de minimis* rendelet visszanyúl a 2007 előtti szabályozáshoz a releváns időtáv vonatkozásában. A 2007. január 1. és 2023. december 31. között alkalmazott három pénzügyi év alapú megközelítés helyett visszatért az első és második *de minimis* rendeletnél alkalmazott bármely három évhez. Így egy kedvezményezettnek az első *de minimis* támogatás odaítélésétől számított 3*365(366) napban kell beleférnie a 300 000 eurós értékhatárba.

A *de minimis* értékhatárnak *egy és ugyanazon vállalkozás* szintjén kell megfelelni. *Egy és ugyanazon vállalkozásnak* minősül minden olyan vállalkozás, amelyek között az alábbi kapcsolatok legalább egyike fennáll:

1. az egyik vállalkozás rendelkezik a részvényesek vagy tagok szavazati jogának többségével egy másik vállalkozásban;
2. az egyik vállalkozás jogosult kinevezni vagy elmozdítani egy másik vállalkozás igazgatási, irányító vagy felügyelő testülete tagjainak többségét;
3. az egyik vállalkozás valamely másik vállalkozás felett meghatározó befolyást gyakorolhat az e vállalkozással kötött szerződés alapján vagy az alapító okiratában vagy alapszabályában meghatározott rendelkezés alapján; vagy
4. az egyik vállalkozás, amely valamely másik vállalkozás részvényese vagy tagja, e vállalkozás többi részvényesével vagy tagjával kötött megállapodás alapján egyedül birtokolja a másik vállalkozásban a részvényesek vagy tagok szavazati jogának többségét.

Az egy vagy több másik vállalkozáson keresztül az 1-4. pontban említett kapcsolatok egyikével rendelkező vállalkozásokat is *egy és ugyanazon vállalkozásnak* kell tekinteni.⁶¹ Viszont ha két vállalkozás közötti kapcsolat csupán annyiból áll, hogy mindegyikük közvetlen kapcsolatban

⁵⁹ A Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról szóló, 2014. június 17-i 651/2014/EU bizottsági rendelet (HL L 187., 2014.6.26., 1-78. o.)

⁶⁰ 651/2014/EU bizottsági rendelet 36a. és 36b. cikkek

⁶¹ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 2. cikk (2) bekezdés

áll ugyanazon közjogi szervezettel (pl. önkormányzat, államigazgatási szervek), akkor nem minősülnek *egy és ugyanazon vállalkozásnak*.⁶² Az *egy és ugyanazon vállalkozás* egy olyan fogalom, amelyet a Bizottság csak a *de minimis* szabályozás miatt hozott létre és eltér az általános csoportmentességi rendelet I. melléklete szerinti kapcsolt vállalkozás fogalmától.⁶³ A legfontosabb különbség a kapcsolt vállalkozás és az *egy és ugyanazon vállalkozás* fogalma között, hogy ha egy gazdasági tevékenységet nem folytató magánszemélyen keresztül áll fenn a kapcsolat két vállalkozás között, akkor a *de minimis* rendelet alkalmazása során nem tekintendők *egy és ugyanazon vállalkozásnak*, de az általános csoportmentességi rendelet és számos más állami támogatási joganyag szerint, amely a kedvezményezettet vállalkozáscsoport szinten határozza meg, kapcsolt vállalkozásnak minősülhetnek.⁶⁴

A *de minimis* rendelet által használt fogalom legfontosabb eleme a meghatározó befolyás megléte két vállalkozás között. A gyakorlatban ennek megállapítása azonban nem olyan egyszerű: a nem gyakorlott *de minimis* felhasználó vállalkozások és támogatást nyújtó hatóságok számára problémás lehet a meghatározó befolyás tényállásának vizsgálata. Habár más állami támogatási joganyag is előírja bizonyos esetekben a meghatározó befolyás vizsgálatát, *de minimis* támogatás nyújtásakor a támogatást nyújtónak minden esetben meg kell győződnie arról, hogy a támogatás *egy és ugyanazon vállalkozás* szintjén nem lépi túl a 300 000 eurót, és ennek gyakran szerves része a meghatározó befolyás vizsgálata. Ezt a nehézséget támasztja alá a Bizottság 2019-es konzultációja⁶⁵, ahol az érdekelt felek jelezték aggályaikat az *egy és ugyanazon vállalkozás* fogalmának – azon belül a meghatározó befolyás vizsgálatának – gyakorlati alkalmazásával kapcsolatban. Ha például egy vállalkozás a meghatározó befolyást egy nem nyilvános – harmadik felek számára nem hozzáférhető – megállapodáson keresztül gyakorolja, mégis hogyan azonosítható az *egy és ugyanazon vállalkozás* tényállás megléte?⁶⁶ Továbbá, a fogalom ellenőrzése a *de minimis* értékhatár és időtartam szempontjából komoly adminisztratív többletterhekkel járhat, amelyek nem feltétlenül arányosak a *de minimis* támogatás mértékéhez viszonyítva: minden egyes *de minimis* támogatás esetén nem csak magát a kedvezményezett vállalkozást, hanem valamennyi, a kedvezményezettrel olyan kapcsolatban lévő vállalkozást, amely kimeríti az *egy és ugyanazon vállalkozás* fogalmát, vizsgálni szükséges. Ugyanakkor e szabály hiányában komoly veszély lenne, hogy az eredeti célja a *de minimis* szabályozásnak – rendkívül kis összegű támogatás nyújtása, ami nem torzítja a versenyt és nem érinti a tagállamok közötti kereskedelmet – sérülne, mivel egy entitás újabb és újabb leányvállalatok létrehozásával folyamatosan bővíthetné a *de minimis* keretét vállalatcsoport szinten.

A *de minimis* támogatások felső határa tagállamonként alkalmazandó. Ebből az következik, hogy egy vállalkozás elméletileg akár 27 különböző tagállamból is részesülhet *de minimis* tá-

⁶² (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet (5) preambulumbekkezdés

⁶³ 651/2014/EU bizottsági rendelet I. melléklet

⁶⁴ Amennyiben tevékenységük egészét vagy annak egy részét ugyanazon piacon vagy szomszédos piacon végzik.

⁶⁵ https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2019-de-minimis_en (letöltés dátuma: 2024. január 7.)

⁶⁶ Pedro, Ricardo (2022): *De Minimis Aid Under EU Law*, T.M.C. Asser Press, The Hague p. 57.

mogatásban. Ez némileg ellentmond a *de minimis* rendelet alapvető gondolatainak: a *de minimis* támogatás nincs hatással a tagállamok közötti kereskedelemre és nem torzítja a versenyt, illetve azzal nem fenyeget. Egy vállalkozás részére három év során egy tagállam által nyújtott 300 001 euró támogatás már nem felelne meg a *de minimis* rendelet szabályainak, így nem mentesülne az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésben foglalt bejelentési kötelezettség alól, de egy vállalkozás részére három év során 27 különböző tagállam által nyújtott 27*300 000 euró támogatás igen. Hasonló probléma figyelhető meg az *egy és ugyanazon vállalkozás* fogalma vonatkozásában, hiszen a fogalmat is csak tagállami szinten szükséges vizsgálni.⁶⁷ Egy vállalkozás 27 különböző leányvállalata 27 tagállamban részesülhet *de minimis* támogatásban, ami elméletileg nem fogja torzítani a belső piacot, legalábbis a Bizottság szabályrendszere alapján. Íme egy kevésbé valószínűtől elrugaszkodott példa az *egy és ugyanazon vállalkozás* gyakorlati alkalmazására: ha Németországban „A” vállalkozás rendelkezik Magyarországon „B” és „C” leányvállalattal, és „B” és „C” vállalat között a közös anyavállalatot leszámítva nem áll fenn semmiféle kapcsolat, akkor „B” és „C” vállalat egyformán jogosult 300 000 euró/vállalat *de minimis* támogatás igénybevételére.

Hangsúlyozandó, hogy hiába adhat okot visszaélésekre a *de minimis* rendelet, végső soron a támogatást nyújtó hatóság dönti el, hogy mely vállalatot részesíti támogatásban. A tagállami hatóságoknak nem kell feltétlenül a lehető legrugalmasabb módon értelmezni a *de minimis* szabályokat, sőt, a tagállami jog szerinti támogatásnyújtás lehet szigorúbb a *de minimis* rendeletben foglaltaknál.

Végül, a *de minimis* rendeletben speciális szabályok vonatkoznak az összefonódás és felvásárlás, valamint a szétválás esetére. Összefonódás vagy felvásárlás esetén az összefonódással vagy felvásárlással érintett vállalkozásoknak nyújtott valamennyi korábbi *de minimis* támogatást figyelembe kell venni annak meghatározásához, hogy bármely – az új vagy a felvásárló vállalkozásnak nyújtandó – új *de minimis* támogatás meghaladja-e a 300 000 eurós felső határt. Az összefonódást vagy felvásárlást megelőzően jogszerűen nyújtott *de minimis* támogatás a műveletet követően is jogszerű marad.⁶⁸ Ha egy vállalkozás két vagy több külön vállalkozásra válik szét, a szétválást megelőzően nyújtott *de minimis* támogatást az az új entitás „viszi magával”, amely a támogatott tevékenységeket átvállalta. Ha ennek megállapítására nincs lehetőség, a *de minimis* támogatást saját tőkéjük – a szétválás tényleges időpontjában érvényes – könyv szerinti értéke alapján arányosan el kell osztani az új vállalkozások között.⁶⁹

Támogatástartalom kiszámítása

A *de minimis* rendelet kizárólag olyan támogatásokra alkalmazható, amelyek esetében az adott intézkedés bruttó támogatástartalma kockázatelemzés nélkül, előre kiszámítható.⁷⁰ Tehát a tá-

⁶⁷ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet (5) preambulumbekkezdés

⁶⁸ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 3. cikk (8) bekezdés

⁶⁹ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 3. cikk (9) bekezdés

⁷⁰ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 4. cikk (1) bekezdés

mogatásnak átláthatónak kell lennie. Ebből kifolyólag például egy tőkeinjekció vagy sajátőkebefektetés csak akkor tekinthető átlátható támogatásnak, amennyiben annak teljes összege nem lépi túl a 300 000 eurós *de minimis* értékhatárt.⁷¹ A *de minimis* rendelet 4. cikke nem kimerítő jelleggel az alábbi példákat hozza a bruttó támogatástartalom kiszámítására.

1. A vissza nem térítendő vagy kamattámogatás formában nyújtott *de minimis* támogatás átláthatónak tekintendő.
2. Kedvezményes kamatozású hitelek formájában nyújtott *de minimis* támogatás átláthatónak minősül, amennyiben
 - a) a bruttó támogatástartalom a támogatás nyújtásakor érvényes referencia-kamatláb alapján került megállapításra; vagy
 - b) a hitel legalább 50 %-ára biztosíték nyújt fedezetet, továbbá a hitel összege legfeljebb 1 500 000 euró és futamideje 5 év, vagy a hitel összege legfeljebb 750 000 euró és futamideje 10 év. (E rendelkezés lehetővé teszi a 0% kamatozású hitel formájában nyújtott támogatást. Magas irányadó kamat esetén féltő, hogy egy 5 évre szóló 1 500 000 eurós hitel piaci hitelkamatokhoz mért támogatástartalma túllépné a 300 000 eurós *de minimis* értékhatárt.)
3. Kezességvállalás formájában nyújtott *de minimis* támogatás átláthatónak minősül, amennyiben
 - a) a bruttó támogatástartalom a bizottsági közleményben⁷² meghatározott mentesítési díjak alapján került kiszámításra; vagy
 - b) i) a kezességvállalás az alapul szolgáló hitel legfeljebb 80 %-ára vonatkozik; ii) a kezességvállalással érintett összeg legfeljebb 2 250 000 euró; és iii) a kezességvállalás időtartama legfeljebb 5 év; vagy
 - c) i) a kezességvállalás az alapul szolgáló hitel legfeljebb 80 %-ára vonatkozik; ii) a kezességvállalással érintett összeg legfeljebb 1 125 000 euró; és iii) a kezességvállalás időtartama legfeljebb 10 év.
4. Új szabály a pénzügyi közvetítők közbeiktatásával nyújtott *de minimis* támogatás nyújtására vonatkozó rendelkezés, amely egyfelől azt segíti elkerülni, hogy pénzügyi közvetítők állami támogatásban részesüljenek, másfelől tisztázza, hogy átláthatónak minősül a pénzügyi közvetítőn keresztül nyújtott támogatás, amennyiben
 - a) az állami kezességvállalásban részesülő pénzügyi közvetítő piaci díjat fizet a kezességvállalásért; vagy

⁷¹ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 4. cikk (4) és (5) bekezdés

⁷² A Bizottság közleménye az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról (HL C 155., 2008.6.20., 10-22. o.)

- b) a pénzügyi közvetítő az állami kezességvállalással szerzett előnyt teljes mértékben továbbadja a végső kedvezményezetteknek azáltal, hogy alacsonyabb kamatlábakkal vagy alacsonyabb biztosítéki követelményekkel nyújt számukra hiteleket; vagy
- c) a pénzügyi közvetítő nem részesül a *de minimis* értékhatárnál magasabb támogatásban és a következők szerint nyújtanak *de minimis* támogatást: a Bizottság tapasztalatai alapján azok a pénzügyi közvetítők, amelyek kezességvállalással biztosított *de minimis* hiteleket nyújtanak és olyan mechanizmust működtetnek, amely továbbadja a végső kedvezményezetteknek a kezességvállalással járó előnyt, úgy tekinthetők, hogy legfeljebb a *de minimis* támogatás felső határáig részesülnek támogatásban, amennyiben a kezességvállalással biztosított *de minimis* hitelek teljes portfólióösszege kisebb 10 millió eurónál, vagy a kezességvállalással biztosított *de minimis* hitelek teljes portfólióösszege kisebb 40 millió eurónál, és a portfólióösszeg egyenként 100 000 eurónál kisebb összegű *de minimis* áll, feltéve, hogy a *de minimis* támogatási program egyenlő feltételekkel áll rendelkezésre az érintett tagállamban működő pénzügyi közvetítők számára.

A pénzügyi közvetítőkre vonatkozó útmutatás új elem a *de minimis* rendeletben, amely hozzájárulhat az egységes jogalkalmazáshoz a tagállamok között. A fentiekben felsorolt támogatástartalom számítási módszerek alkalmazása nem kötelező, a tagállamok egyéb módszer alkalmazásával is biztosíthatják, hogy a *de minimis* értékhatárt betartsák.⁷³

Támogatáshalmozódás

A támogatáshalmozódás szabályozásának célja annak elkerülése, hogy egy kedvezményezett kijátssza az uniós szabályokban meghatározott maximális támogatási limiteket úgy, hogy több támogatást nyújtótól kér ugyanarra célra támogatást. A *de minimis* rendelet két fő szempont alapján határoz meg szabályokat támogatáshalmozódásra: i) támogatáshalmozás más *de minimis* rendelet(ek) szerinti támogatással és ii) támogatáshalmozás EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés szerinti állami támogatással.

Az i) esetet két alesetre szükséges bontani. Az általános *de minimis* rendelet alapján nyújtott támogatás halmozható a halászati és mezőgazdasági *de minimis* rendeletek szerinti támogatással az általános *de minimis* rendelet szerint megengedett 300 000 eurós értékhatárig.⁷⁴ Például ha egy vállalkozás két ágazatban tevékenykedik: i) halászati, amelyre a 717/2014/EU halászati *de minimis* rendelet vonatkozik 40 000 euró értékhatárral; és ii) bútorgyártás, amelyre az általános *de minimis* rendelet vonatkozik 300 000 euró értékhatárral, akkor, ha a halászati tevékenységére már kapott 40 000 euró halászati *de minimis* támogatást az adott időszakban, a bútorgyártó tevékenységére már csak 260 000 euró *de minimis* támogatásban részesülhet.

⁷³ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 4. cikk (8) bekezdés

⁷⁴ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 5. cikk (2) bekezdés

Az i) esetet második alelete az általános és közszolgáltatási de minimis rendeletek szerinti támogatások halmozására vonatkozik. Az általános de minimis rendelettel összhangban nyújtott támogatásokat nem kell figyelembe venni a közszolgáltatási de minimis rendelet szerinti 750 000 eurós értékhatárhoz.^{75, 76.}A korábbi példánál maradva, ha az előbb említett vállalkozás a halászati és bútorgyártó tevékenysége mellett – amelyekhez már kapott 40 000 és 260 000 eurónyi de minimis támogatást – rendelkezne egy hatósági megbízással általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtására, az (EU) 2023/2832 közszolgáltatási de minimis rendelet szerinti 750 000 eurós értékhatár teljes egészét ugyanúgy megkaphatná közszolgáltatásért járó ellentételezéseként. Tehát a korábban kapott általános, halászati és mezőgazdasági de minimis támogatásokat nem kell beleszámítani a közszolgáltatási de minimis keretbe.

E speciális támogatáshalmazódási szabály indoka arra vezethető vissza, hogy egy általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtásának egy tagállami hatóság általi ellentételezése kizárólag az adott szolgáltatás nyújtása során felmerülő nettó többletköltségekre korlátozódhat, függetlenül attól, hogy az ellentételezés versenyjogi értelemben vett állami támogatásnak minősül-e vagy sem. Amennyiben az ellentételezés meghaladná a nettó többletköltségek mértékét, a támogatás belső piaccal nem összeegyeztethető állami támogatásnak minősülne. Annak elkerülése érdekében, hogy a közszolgáltatási de minimis rendeletet ne azoknak az alapelveknek a kijátszására használják, amelyek az általános gazdasági érdekű szolgáltatások ellentételezésére vonatkoznak, valamint hogy közszolgáltatási de minimis támogatások más de minimis támogatásokkal halmozva érintsék a tagállamok közötti kereskedelmet, a közszolgáltatási de minimis rendelet hatálya alá tartozó csekély összegű támogatások ugyanazon szolgáltatással összefüggésben semmilyen más ellentételezéssel nem halmozhatóak, így az általános de minimis rendelet alapján nyújtott támogatásokkal sem.⁷⁷

Ami a ii) esetet illeti, de minimis támogatás akkor halmozható azonos elszámolható költségek vonatkozásában vagy azonos kockázatfinanszírozási célú intézkedés vonatkozásában nyújtott állami támogatással, ha az nem vezet bármely csoportmentességi rendeletben vagy a Bizottság által elfogadott határozatban rögzített maximális támogatási intenzitás vagy összeg túllépéséhez.⁷⁸ Az állami támogatási intézkedésekkel való halmozódás 2007-től, a második de minimis rendelet⁷⁹ hatályba lépésétől alkalmazandó, hogy ne lehessen kijátszani a vonatkozó állami támogatási rendeletekben és bizottsági határozatokban meghatározott maximális támogatási intenzitásokat.⁸⁰

⁷⁵ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 5. cikk (1) bekezdés

⁷⁶ Közszolgáltatási *de minimis* rendelet alapján nyújtott ellentételezés nem halmozható ugyanazon közszolgáltatáshoz kapcsolódó más ellentételezéssel, függetlenül attól, hogy ez az ellentételezés uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásnak minősül-e.

⁷⁷ (EU) 2023/2832 bizottsági rendelet (21) preambulumbekkezdés

⁷⁸ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 5. cikk (3) bekezdés

⁷⁹ 1998/2006/EK bizottsági rendelet 2. cikk (5) bekezdés

⁸⁰ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 5. cikk (13) bekezdés

2007 előtt, amíg nem léteztek szabályok de minimis és állami támogatások halmozódására, a de minimis támogatás jogszerűen használható volt az adott állami támogatási szabály által megszabott maximális támogatási intenzitás növelésére. Azonban ezt a problémát mára sem sikerült teljesen orvosolnia a Bizottságnak, mivel a de minimis támogatást nem szükséges konkrét elszámolható költségekhez nyújtani. Ha egy kedvezményezett olyan de minimis támogatásban részesült, amely nem volt konkrét elszámolható költséghez rendelve, majd olyan állami támogatásra pályázik, ahol bizonyos összegű állami támogatástól mentes önerő az előírás, ki tudja megállapítani, hogy a de minimis támogatást nem használja fel az állami támogatással érintett projekthez és a támogatáshalmozódási szabályokat betartja? Felmerülhet így a kérdés, hogy a támogatáshalmozódási szabályok fényében helytálló-e az a megközelítés, amely szerint de minimis támogatás konkrét elszámolható költségtől, céltól és projekttől függetlenül nyújtható.⁸¹

Kérdéses továbbá, hogy miért szükséges az állami támogatásokat de minimis támogatással – amely a Bizottság álláspontja szerint nem teljesíti az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés valamennyi fogalmi elemét, így nem minősül versenyjogi értelemben vett állami támogatásnak – halmozni. Erre többféle magyarázat létezhet:

- A kedvezményezett szempontjából teljesen irreleváns az általa kapott támogatás jogi minősítése. Egy vállalkozás azt vizsgálja, hogy mennyi támogatásban részesül az adott projektjéhez és nem azt, hogy a támogatás teljesíti-e az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés fogalmi elemeit. Viszont a támogatáshalmozódási szabályok szükségesek a túlkompensáció elkerülése érdekében, illetve ahhoz, hogy a kedvezményezett ne részesüljön az uniós szabály által engedélyezett maximális támogatási mértéknél nagyobb vagy több támogatásban.
- A *de minimis* támogatások a Bizottság szerint azért nem teljesítik az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés szerinti állami támogatás fogalmát, mert csekély összegűre való tekintettel nem érintik a tagállamok közötti kereskedelmet és nem torzítják a versenyt, illetve azzal nem fenyegetnek. Azonban, ha ugyanazon célra és elszámolható költségre az adott vállalkozás részesülhet más állami támogatásban is, és ezt a támogatást nem kellene halmozni *de minimis* támogatással, akkor már nehezen állná meg a helyét az az érvelés, miszerint a csekély összegű (ami már nem olyan csekély) támogatás nem gyakorol hatást a versenyre és kereskedelemre.

További halmozódási kérdéseket vet fel, hogy míg az állami támogatási jogcímek főszabály szerint földrajzi korlátozások nélkül alkalmazandók, addig a *de minimis* támogatás tagállami szinten vizsgálendő. Habár a Bizottság állami támogatási adatbázisa⁸² lehetővé teszi a különböző tagállamok által nyújtott állami támogatások ellenőrzését a halmozódási szabályok betartása érdekében, de az ezzel járó adminisztratív terhek aránytalanok lehetnek a *de minimis* tá-

⁸¹ Berghofer, Michael (2007): The New De Minimis Regulation: Enlarging the Sword of Damocles? *European State Aid Law Quarterly*, 6(1) pp. 11-24.

⁸² Transparency Award Module: <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public>

mogatás csekély összegéhez viszonyítva. Szintén nehézséget jelenthet a két rendszer eltérő fogalomhasználata: a *de minimis* rendelet az *egy és ugyanazon vállalkozás*, míg főszabály szerint az állami támogatási jogcímek a kapcsolt vállalkozás fogalmát használják.

Monitoring

Jelentős újdonság a *de minimis* rendelet vonatkozásában ezen támogatások kötelező nyilvántartása központi adatbázisok segítségével. A központi nyilvántartásokra vonatkozó szabályozás 2026. január 1-től érvényes. A tagállamok létrehozhatnak saját központi adatbázist, vagy ennek hiányában a Bizottság központi nyilvántartását kell használniuk, amelyben a következő adatokat kell rögzíteniük: a kedvezményezett azonosítása, a támogatás összege, a támogatás nyújtásának időpontja, a támogatást nyújtó hatóság, a támogatási eszköz és az érintett ágazat TEÁOR kódja. Ezen információkat a támogatás nyújtását követő 20 munkanapon belül kell rögzíteni.⁸³

A kötelező központi nyilvántartást a 2024. január 1-től hatályos (EU) 2023/2831 *de minimis* rendelet vezette be. Korábban a tagállamoknak két lehetőségük volt az ellenőrzésre:

1. a kedvezményezettek nyilatkozhattak a támogatást nyújtó hatóságoknak a releváns időszakon belüli, korábban kapott *de minimis* támogatásokról, azok támogatástartalmáról, figyelemmel az összefonódási, felvásárlási, szétválási szabályokra és az *egy és ugyanazon vállalkozás* definíciójára (nyilatkozat alapú ellenőrzés); vagy
2. létrehozhattak egy központi, országos *de minimis* nyilvántartást.

Az 1. opció minimális adminisztratív terhekkel jár, de az adatok minősége és megbízhatósága kétséges lehet. A 2. opció megbízható ellenőrzést tesz lehetővé, de a rendszer felállításának és működtetésének adminisztratív költségeit és terheit viselni kell.

Harmadik lehetőségként jelenik meg a bizottsági adatbázis, amelynek létrehozatalát az (EU) 2023/2831 *de minimis* rendelettel a Bizottság 2026. január 1-ig vállalta.⁸⁴ Amíg a központi uniós nyilvántartás nem készül el és még nem fed le három évből álló időszakot, addig továbbra is az 1. vagy 2. opció használandó. 2029. január 1-től, vagyis miután az összes tagállam olyan központi nyilvántartást használ, amely teljeskörűen tartalmazza a tagállam bármely hatósága által odaítélt valamennyi *de minimis* támogatást, az 1. opció megszűnik. Kérdésként merül fel, hogy megszünteti-e a Bizottság a *de minimis* értékhatár tagállamonkénti vizsgálatát, ha majd létrejön egy központi uniós *de minimis* nyilvántartás, ahol az EU-n belül nyújtott összes *de minimis* támogatás hozzáférhetővé és ellenőrizhetővé válik.

A Bizottság köteletségének érzi a *de minimis* támogatások ellenőrzését, és az EUMSZ 4. cikk (3) bekezdésében megállapított lojális együttműködés elvével összhangban a tagállamok e feladatban segítik.⁸⁵ Ugyanakkor az meglehetősen különös, hogy a Bizottság miért akar egy olyan

⁸³ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 6. cikk (1) és (2) bekezdés

⁸⁴ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet (25) preambulumbekkezdés

⁸⁵ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet (24) preambulumbekkezdés

szabályrendszert ellenőrizni, amely álláspontja szerint nem teljesíti az állami támogatás valamennyi fogalmi elemét, miközben erre sem elsődleges – az EUMSZ 107-109. cikkek kizárólag állami támogatásokra vonatkoznak –, sem másodlagos – az (EU) 2015/1588 tanácsi felhatalmazó rendelet nem hatalmazza fel a Bizottságot *de minimis* ellenőrzésére – jogalapja nincs.

Új támogatásnyújtás előtt a tagállami támogatást nyújtó hatóságok kiemelt feladata megbizonyosodni arról, hogy *egy és ugyanazon vállalkozásnak* a *de minimis* rendelet alapján nyújtott támogatás teljes összege ne haladja meg a megengedett felső határt. Ebben segít a monitoring rendszer, amely különböző vállalkozásoknak (de nem *egy és ugyanazon vállalkozásoknak*, tehát a monitoring rendszer csak kiindulási alapként szolgálhat) nyújtott *de minimis* támogatások ellenőrzését teszi lehetővé. A tagállamoknak nyomon kell követniük az általuk nyújtott támogatásokat annak biztosítása érdekében, hogy azok a *de minimis* rendeletben meghatározott felső határt ne lépjék túl és megfeleljenek a támogatáshalmazási szabályoknak, így mentesüljenek az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdés szerinti bejelentési kötelezettség alól. Tehát a tagállamok – saját hatáskörben, bizottsági bejelentés nélkül – nem azt ellenőrzik, hogy egy adott *de minimis* támogatás érinti-e a tagállamok közötti kereskedelmet és torzítja-e a versenyt vagy azzal fenyeget, hanem csak a *de minimis* rendelet követelményeinek való megfelelést. Így a *de minimis* rendelet jelentős munkaterhet vesz le az Európai Bizottság válláról, amely a tagállamokra hárul. A Bizottság mint európai versenyhatóság csupán megalkotta a *de minimis* szabályokat, de az azoknak való megfelelés már a tagállamok kizárólagos feladata.

Jogellenes de minimis támogatás

Amennyiben egy támogatási intézkedés megfelel a *de minimis* rendeletben megállapított feltételeknek, abban az esetben úgy kell tekinteni, hogy nem teljesíti az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésében foglalt valamennyi kritériumot és ezért nem tartozik az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében foglalt bejelentési kötelezettség hatálya alá.⁸⁶ Ebből az következik, hogy a rendelet szabályainak nem megfelelő támogatás jogellenesnek minősül. Az nem kétséges, hogy egy kizárt ágazatot érintő, *de minimis* értékhatárt meghaladó, vagy éppen nem átlátható formában nyújtott támogatás jogellenes. De mi a teendő a rendelet eljárási szabályait sértő támogatásokkal? Mi történik, ha a támogatást nyújtó hatóság nem tölti fel az adatokat a központi *de minimis* adatbázisba, vagy ha a kedvezményezett rosszul tölti ki a *de minimis* nyilatkozatát? A fenti logika mentén az ilyen jellegű hiányosságok is jogellenessé teszik az adott intézkedést, azonban, mivel a *de minimis* rendelet visszamenőleges hatállyal is alkalmazható, a hibák utólagos korrigálása után az érintett támogatás újra jogszerűvé válhat, feltéve, hogy a rendeletben meghatározott valamennyi feltétel teljesül.

Abban az esetben, ha jogellenes *de minimis* támogatás kifizetésére került sor, a támogatást vissza kell fizetni.⁸⁷ Viszont az (EU) 2023/2831 *de minimis* rendelet egy kiskaput hozott létre átmeneti rendelkezésként: a *de minimis* rendeletet kell alkalmazni az e rendelet hatálybalépése

⁸⁶ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 3. cikk (1) bekezdés

⁸⁷ Bizottsági visszafizetési határozat vagy tagállami hatóság hatásköre alapján.

előtt nyújtott támogatásokra, amennyiben azok az a rendeletben foglalt valamennyi feltételnek megfelelnek.⁸⁸ A *de minimis* rendelet előírja, hogy a tagállamok a támogatásokra vonatkozó információkat a támogatás nyújtásának időpontjától számított 10 évig megőrizték.⁸⁹ Tehát, ha az (EU) 2023/2831 *de minimis* rendelet hatálybalépését megelőző 10 évben olyan jogellenes támogatás nyújtására került sor, ahol a nyújtott támogatás túllépte az adott időpontban hatályos *de minimis* rendelet értékhatárát – 200 000 eurót –, de nem lépte túl az (EU) 2023/2831 *de minimis* rendelet 300 000 eurós értékhatárát, azon támogatás utólag jogszerűnek minősülhet.

Az uniós bíróságok és a *de minimis*

A Bizottság álláspontja a *de minimis* szabállyal kapcsolatban határozott és világos: nem teljesül az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés valamennyi fogalmi eleme, így nincs szükség az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdés szerinti bizottsági bejelentésre.⁹⁰

Az Európai Unió Bíróságának – Bíróság és Törvényszék (továbbiakban: uniós bíróságok) – az álláspontja már nem ennyire egyértelmű. Az uniós bíróságok részéről nincs határozott állásfoglalás a *de minimis* állami támogatási kontextusú értelmezéséről, valamint arról, hogy elfogadják-e a Bizottság *de minimis* szabályának létjogosultságát és érvényességét. Az uniós bíróságok esetjoga nem kifejezetten következetes a *de minimis* tekintetében.

Vannak olyan esetek, amelyekben az uniós bíróságok nem adnak helyt egy általános *de minimis* szabály létjogosultságának:

- „[...] a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint nem létezik olyan küszöb- vagy százalékos érték, amely alatt a tagállamok közötti kereskedelem érintettségét nem lehet megállapítani. Ugyanis valamely támogatás viszonylag csekély jelentősége vagy a kedvezményezett vállalkozás viszonylag szerény mérete nem zárja ki eleve a kereskedelem érintettségének lehetőségét.”⁹¹
- „[...] amikor valamely iparágra a kicsi vállalkozások nagy száma jellemző, önmagában viszonylag jelentéktelen támogatás is, amelyet az iparág összes vállalkozása vagy azok jelentős hányada igénybe vehet, hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre.”⁹²

⁸⁸ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 7. cikk (1) bekezdés

⁸⁹ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 6. cikk (3) bekezdés

⁹⁰ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet (1)-(3) preambulumbekkezdés

⁹¹ Lásd pl: a Bíróság 1990. március 21-i ítélete, Belgium kontra Bizottság, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, 43. pont; a Bíróság 1994. szeptember 14-i ítélete, Spanyolország kontra Bizottság, C-278/92, C-279/92 és C-280/92 sz. egyesített ügyek, ECLI:EU:C:1994:325, 42. pont; a Bíróság 2000. szeptember 19-i ítélete, Németország kontra Bizottság, C-156/98, ECLI:EU:C:2000:467, 32. és 39. pont; a Bíróság 2003. július 24-i ítélete, Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, 81. pont; a Bíróság 2005. március 3-i ítélete, Heiser, C-172/03, ECLI:EU:C:2005:130, 32. pont.

⁹² Lásd pl: a Bíróság 2002. szeptember 26-i ítélete, Spanyolország kontra Bizottság, C-351/98, ECLI:EU:C:2002:530, 64. pont; a Bíróság 2004. április 29-i ítélete, Olaszország kontra Bizottság, C-372/97,

Ugyanakkor vannak olyan ítéletek is, amelyekből úgy tűnik, hogy a *de minimis* szabálynak van létjogosultsága. A fent hivatkozott *Renove I*⁹³ ítélet ugyanis azt is megállapította, hogy

- habár a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a támogatás viszonylag kis összege vagy a támogatásban részesülő vállalkozás viszonylag kis mérete önmagában nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a kereskedelem érintett legyen, de egy adott időszakban egy vállalkozásnak nyújtott csekély összegű támogatás nem befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet bizonyos gazdasági ágazatokban.⁹⁴
- A Bizottság a támogatások lehetséges gazdasági hatásainak értékelésére vonatkozó mérlegelési jogkörének gyakorlása során joggal jutott arra az álláspontra, hogy *de minimis* értékhatár alatti támogatások – kivéve bizonyos ágazatokat és az exporttámogatásokat – nem befolyásolják a kereskedelmet, és ezért nem minősülnek állami támogatásnak.⁹⁵

A fentiek ellenére a *Renove I* ítélet nem tekinthető a *de minimis* szabály teljes körű elismerésének, mivel az ügy során nem a *de minimis* koncepció létjogosultsága képezte vizsgálat tárgyát, hanem annak gyakorlati alkalmazása.

Az, hogy az uniós bíróságok több ügyben is úgy ítélték meg, hogy a legkisebb összegű támogatás is torzíthatja a versenyt és érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet, még nem jelenti azt, hogy ne létezhetne olyan kis összegű támogatás, amely ne érintené a versenyt és kereskedelmet. Továbbá, a *de minimis* rendelet speciális szabályok betartása mellett állítja, hogy a *de minimis* támogatás nincs hatással a tagállamok közötti kereskedelemre és nem torzíttja a versenyt, illetve azzal nem fenyeget, míg az uniós bíróságok általánosságban fogalmazták meg, hogy nem létezik olyan küszöb- vagy százalékos érték, amely alatt a tagállamok közötti kereskedelem érintettségét nem lehet megállapítani. Ennélfogva a *de minimis* rendelet nem ütközik az uniós bíróságok eddigi esetjogába, habár magát a *de minimis* koncepció jogszerűségét még nem vizsgálták.

Ezenfelül, az uniós bíróságok elé többször került⁹⁶ már értelmezési kérdés a *de minimis* rendelet gyakorlati alkalmazásáról. Ezek az ítéletek egyfajta implicit elfogadását és elismerését jelentik a *de minimis* szabálynak, mivel az uniós bíróságok minden esetben az értelmezési kérdésre fókuszáltak, és egy szóval sem állították, hogy maga a *de minimis* rendelet az EUMSZ rendelkezéseivel ne lenne összhangban.

ECLI:EU:C:2004:234, 57. pont; a Bíróság 2005. július 21-i ítélete, Xunta de Galicia, C-71/04, ECLI:EU:C:2005:493, 43. pont.

⁹³ C-351/98 sz. ítélet

⁹⁴ C-351/98, 51. pont

⁹⁵ C-351/98, 52. pont

⁹⁶ Lásd pl: a Törvényszék 2015. július 24-i ítélete, Olaszország kontra Bizottság, T-527/13, ECLI:EU:T:2015:429; a Bíróság 2017. szeptember 13-i ítélete, Bizottság kontra Belgium, C-591/14, ECLI:EU:C:2017:670; a Bíróság 2020. október 28-i ítélete, INAIL, C-608/19, ECLI:EU:C:2020:865.

Az uniós bíróságok ítélkezési gyakorlata alapján az állami támogatás egy objektív és jogi fogalom.⁹⁷ E fogalom értelmezése kizárólagosan az uniós bíróságok hatáskörébe tartozik, amely értelmezés köti a Bizottságot.⁹⁸ Ebből kifolyólag a Bizottság csak olyan esetekben értelmezheti az állami támogatás fogalmát, amelyekkel az uniós bíróságok még nem foglalkoztak. Ami viszont súlyos bizonytalanság forrása, hogy a *de minimis* szabály megalkotásakor a Bizottság az állami támogatás fogalmát érintő értelmezésbe bocsátkozott – milyen feltételek mellett nincs hatással egy csekély összegű támogatás a tagállamok közötti kereskedelemre és versenyre –, miközben az uniós bíróságok értelmezése rendelkezésre állt e területen: nem létezik olyan küszöb- vagy százalékos érték, amely alatt a tagállamok közötti kereskedelem érintettségét nem lehet megállapítani. Így a bírósági esetjog alapján még egy *de minimis* rendelet feltételeit teljesítő támogatás is megtámadható azon alapon, hogy a szóban forgó támogatás adott esetben mégis torzíja a versenyt, vagy azzal fenyeget, illetve befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet. Ebből az következne, hogy a *de minimis* rendelet ellentmond az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének – mivel a Bizottság álláspontja szerint minden olyan támogatás, amely teljesíti a *de minimis* rendelet rendelkezéseit, nem érinti a versenyt és kereskedelmet – és ütközik az EU elsődleges jogával.⁹⁹

Konklúzió

Nagy utat tett meg a *de minimis* szabályozás, mire eljutott a ma használatos (EU) 2023/2831 bizottsági rendeletig. A *de minimis* szabályozás több különböző szempont közötti egyensúlyt igyekszik fenntartani. Egyrészt megteremti a szabályozási keretet a versenyt és belső piacot nem befolyásoló támogatásokhoz, másrészt csökkenti a Bizottság adminisztratív terheit azzal, hogy az ellenőrzést a tagállamokra bízta. A Bizottság nem adta fel az ellenőrzési politikáját, ugyanis a szabályrendszert, amely alapján támogatás nyújtható, továbbra is a Bizottság határozza meg, csupán saját adminisztratív kapacitásainak egy részét szabadította fel, hogy a nagyobb összegű, belső piacot érintő ügyekre tudjon koncentrálni. A *de minimis* rendelet szigorú rendelkezései pedig biztosítékkal szolgálnak, hogy a Bizottság által nem vizsgált csekély összegű támogatásokat jogszerűen nyújtsák és használják fel; illetve a szabályokat a tagállamok és vállalataik ne játszassák ki.

Az új rendelkezések az inflációra való tekintettel növelik a *de minimis* értékhatárt 200 000 euróról 300 000 euróra; megváltoztatják a *de minimis* keret számításának módját három pénzügyi évről három évre; kivezetik a közúti kereskedelmi áru fuvarozásra vonatkozó megkötéseket; il-

⁹⁷ A Bíróság 2008. december 22-i ítélete, British Aggregates kontra Bizottság, C-487/06 P, ECLI:EU:C:2008:757, 111. pont.

⁹⁸ A Bíróság 2011. július 11-i ítélete, Alcoa Trasformazioni kontra Bizottság, C-194/09 P, ECLI:EU:C:2011:497, 125. pont.

⁹⁹ Berghofer, *Sword of Damocles*

letve bevezetik az adatok kötelező központi nyilvántartását. Azonban az új rendelet alkalmazására a tagállami jogszabályok is vonatkoznak: támogatás csak a releváns tagállami jogalapok módosítását követően nyújtható.

Ugyanakkor, a rendelet részletesebb szabályozása ellenére, a *de minimis* rendszer továbbra sem nyugszik szilárd jogi talapzaton, az uniós bíróságok nem nyilvánították ki beleegyezésüket a *de minimis* létjogosultságával kapcsolatban. Egyes szerzők szerint¹⁰⁰ megoldás lehetne a *de minimis* támogatások csoportmentesítése: az általános csoportmentességi renDELETEHÉZ HASONLÓAN, az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés c) pontja alapján – az egyes gazdasági tevékenységek vagy gazdasági területek fejlődését előmozdító támogatás, amennyiben az ilyen támogatás nem befolyásolja hátrányosan a kereskedelmi feltételeket a közös érdekekkel ellentétes mértékben – lehetne nyújtani versenyjogi értelemben állami támogatásnak minősülő *de minimis* támogatást. Ez kétségkívül orvosolná a fentebb bemutatott aggályokat a támogatáshalmozódás és a jogalapi kérdések vonatkozásában, viszont újabb problémákhoz vezetne: állami támogatást csak piaci hiányosság kezelésére lehet nyújtani, *de minimis* pedig bármilyen célra. Másik megoldás lehetne egy speciális szabályozás bevezetése *de minimis* támogatásokra, amely szerint ezek csak korlátozott hatással vannak a kereskedelemre és versenyre, és ezért mentesülnek az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdés szerinti bejelentési kötelezettség alól.¹⁰¹ Viszont a *de minimis* rendszer létjogosultságával kapcsolatban a bizonytalanságok évtizedek óta fennállnak és a Bizottság az újabb és újabb *de minimis* rendeletek elfogadása során nem adta a jelét, hogy orvosolni kívánná e problémákat. Így a *de minimis* rendelet, minden pozitív változása ellenére, egy jogilag megkérdőjelezhető térben létezik, bár a bíróságok előtt eddig még senki sem kérdőjelezte meg.

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ Van de Castele, Koen (2016): *De minimis aid*. In Hancher, Leigh et al. (szerk.): *EU State Aids*, Sweet & Maxwell, Deventer.

GYAKORLATI KÉRDÉSEK A DE MINIMIS RENDELETEK ALKALMAZÁSÁVAL KAPCSOLATBAN

HARGITA Eszter – DR. SÁRPÁTKI Eszter Aranka¹

Tárgyszavak: de minimis támogatás, pénzügyi év, egy és ugyanazon vállalkozás, halfeldolgozás, de minimis támogatások halmozása

Az ugyanebben a számban Szalai Soma tollából megjelent *De minimis non curat lex?* Az új de minimis rendelet és ami mögötte van című cikk bemutatta a 2024. január 1-jétől hatályos (EU) 2023/2831 bizottsági rendeletet (új általános de minimis rendelet).

Az új általános de minimis rendelet hatálybalépése óta eltelt rövid időben számos értelmezési kérdés érkezett a Támogatásokat Vizsgáló Irodához e rendelettel és annak a többi de minimis rendelettel való együttes alkalmazásával összefüggésben is.

Jelen cikk célja, hogy a leggyakrabban felmerülő kérdésekkel kapcsolatban iránymutatást adjon a támogatást nyújtók, a potenciális kedvezményezettek és tanácsadók számára.

Milyen de minimis rendeletek léteznek és azok milyen időszakra alkalmazandók?

A de minimis rendeletek az ún. csekély összegű támogatásokat mentesítik az uniós állami támogatások ellenőrzése alól, mivel azok az Európai Bizottság (Bizottság) álláspontja szerint nem gyakorolnak számottevő hatást a belső piaci versenyre és kereskedelemre.

A Bizottság négy területen fogadott el de minimis rendeletet:

1. A *mezőgazdasági de minimis rendelet* hatálya a mezőgazdasági termékek elsődleges termelésével foglalkozó vállalkozásokra terjed ki. Hatályos jogalap az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a mezőgazdasági ágazatban nyújtott csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló 1408/2013/EU bizottsági rendelet² (mezőgazdasági de minimis rendelet).

¹ A szerzők az Európai Unió Ügyek Minisztériumán belül működő Támogatásokat Vizsgáló Iroda (TVI) munkatársai. A cikkben megjelenő vélemény nem tekinthető a TVI hivatalos álláspontjának.

² Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a mezőgazdasági ágazatban nyújtott csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2013. december 18-ai 1408/2013/EU bizottsági rendelet (HL L 352., 2013.12.24., 9-17. o.) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:02013R1408-20231025>

2. A *halászati de minimis rendelet* hatálya a halászati és akvakultúra-termékek elsődleges előállításával foglalkozó vállalkozásokra terjed ki. Hatályos jogalap az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a halászati és akvakultúra-ágazati ágazatban nyújtott csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló 717/2014/EU bizottsági rendelet³ (halászati de minimis rendelet).
3. A *közszolgáltatási de minimis rendelet* hatálya valamennyi ágazat általános gazdasági érdekű szolgáltatást nyújtó vállalkozásaira terjed ki. Hatályos jogalap az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének az általános gazdasági érdekű szolgáltatást nyújtó vállalkozások számára nyújtott csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló (EU) 2023/2832 bizottsági rendelet⁴ (közszolgáltatási de minimis rendelet).
4. A fenti rendeletek hatálya alá nem tartozó ágazatokra és tevékenységekre vonatkozik az *általános de minimis rendelet*. Hatályos jogalap az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet⁵ (általános de minimis rendelet, új általános de minimis rendelet).

A fenti de minimis rendeletek különböző időpontokban léptek hatályba, és a lejáratuk is eltérő. Legutóbb a 2024. január 1-jétől alkalmazandó új általános és közszolgáltatási de minimis rendeletek léptek hatályba.

Az alábbi táblázat a cikk írásakor (2024. május) hatályos de minimis rendeletek jogalapját és lejáratát foglalja össze.

³ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a halászati és akvakultúra-ágazatban nyújtott csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2014. június 27-i 717/2014/EU bizottsági rendelet (HL L 190., 2014.6.28., 45-54. o.) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:02014R0717-20231025>

⁴ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének az általános gazdasági érdekű szolgáltatást nyújtó vállalkozások számára nyújtott csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló 2023. december 13-i (EU) 2023/2832 bizottsági rendelet https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302832, amely az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének az általános gazdasági érdekű szolgáltatást nyújtó vállalkozások számára nyújtott csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló 360/2012/EU bizottsági rendeletet váltotta fel: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=celex:32012R0360>

⁵ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2023. december 13-i (EU) 2023/2831 bizottságirendelet

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=OJ%3AL_202302831, amely az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló 1407/2013/EU bizottsági rendeletet váltotta fel: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407>

1. táblázat - De minimis rendeletek jogalapja és hatályuk

	Jogalap	Meddig hatályos
Általános de minimis	1407/2013/EU bizottsági rendelet ⁶	2023. december 31-ig, 2023. december 31-én létező programok esetében 2024. június 30-ig
	(EU) 2023/2831 bizottsági rendelet	2024. január 1-től 2030. december 31-ig
Mezőgazdasági de minimis	1408/2013/EU bizottsági rendelet	2027. december 31-ig
Halászati de minimis	717/2014/EU bizottsági rendelet	2029. december 31-ig
Közszolgáltatási de minimis	360/2012/EU bizottsági rendelet ⁷	2023. december 31-ig, 2023. december 31-én létező programok esetében 2024. június 30-ig
	(EU) 2023/2832 bizottsági rendelet	2024. január 1-től 2030. december 31-ig

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

1. Melyik rendelet alapján mennyi támogatás lehet kapni?

Az alábbi táblázat az egy vállalkozás [egy és ugyanazon vállalkozás (single undertaking) – lásd 3. kérdés] által bármely három (pénzügyi) évben⁸ (lásd 6. kérdés) igénybe vehető de minimis támogatás maximális mértékére vonatkozik. Abban a kérdésben, hogy mi történik, ha egy vállalkozás több de minimis rendelet hatálya alatt is kap támogatás, a 11. kérdésre adott válasz segít eligazodni.

⁶ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2013. december 18-i 1407/2013/EU bizottsági rendelet (HL L 352., 2013.12.24., 1-8. o.).

⁷ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének az általános gazdasági érdekű szolgáltatást nyújtó vállalkozások számára nyújtott csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2012. április 25-i 360/2012/EU bizottsági rendelet (HL L 114, 2012.4.26., 8. o.)

⁸ Bármely három év számítása esetén úgynevezett „gördülő” módszert kell alkalmazni: minden egyes új csekély összegű támogatás nyújtásakor figyelembe kell venni a támogatás-nyújtást megelőző három évben nyújtott csekély összegű támogatások teljes összegét (továbbiakban: bármely három évben nyújtott támogatás).

2. táblázat - De minimis rendeletek alapján adható maximális támogatás

	Jogalap	Maximálisan adható támogatás (euró)
Általános de minimis	1407/2013/EU bizottsági rendelet	200.000
	(EU) 2023/2831 bizottsági rendelet	300.000
Mezőgazdasági de minimis	1408/2013/EU bizottsági rendelet	25.000 ⁹
Halászati de minimis	717/2014/EU bizottsági rendelet	40.000 ¹⁰
Közszolgáltatási de minimis	360/2012/EU bizottsági rendelet	500.000
	(EU) 2023/2832 bizottsági rendelet	750.000

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

2. Mit jelent az egy és ugyanazon vállalkozás (single undertaking)?

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdésében említett állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény¹¹ (Közlemény) 11. pontja értelmében több önálló jogalany az állami támogatási szabályok alkalmazásában egyetlen gazdasági egységnek minősülhet. Ez a gazdasági egység tekinthető ekkor az érintett vállalkozásnak (undertaking) az állami támogatási szabályok értelmezésében.

A rendelkezésre álló de minimis keretnek az összes de minimis rendelet esetében a single undertaking, azaz az egy és ugyanazon vállalkozás szintjén kell megfelelni.

A Bizottság azt, hogy a de minimis rendeletek esetében mely feltételek alapján minősülnek egy és ugyanazon vállalkozásnak valamely entitások, a kis- és középvállalkozásoknak a

⁹ Amennyiben egy tagállam központi nyilvántartást vezet a mezőgazdasági csekély összegű támogatásokról, ennek hiányában 20 000 euró.

¹⁰ Amennyiben egy tagállam központi nyilvántartást vezet a halászati csekély összegű támogatásokról, ennek hiányában 30 000 euró.

¹¹ A Bizottság közleménye az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdésében említett állami támogatás fogalmáról (HL C 262/1, 2016.7.19.) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=celex%3A52016XC0719%2805%29>

2003/361/EK bizottsági ajánlásban¹², illetve a 651/2014/EU bizottsági rendelet¹³ (általános csoportmentességi rendelet) I. mellékletében szereplő kis- és középvállalkozás (kkv) fogalom meghatározásának részeként a „kapcsolt vállalkozások” definiálásához használt kritériumok közül választotta ki. A Bizottság által kiválasztott feltételek – tekintettel a de minimis rendeletek hatályára – a kkv-kra és a nagyvállalkozásokra egyaránt alkalmazandók¹⁴. Ugyanakkor a *vállalkozás*, a *kapcsolt vállalkozás* és az *egy és ugyanazon vállalkozás* fogalmak nem szinonimák (lásd alább).

Egy és ugyanazon vállalkozásnak minősül valamennyi olyan vállalkozás, amelyek között az alábbi kapcsolatok legalább egyike fennáll:

- a) az egyik vállalkozás rendelkezik a részvényesek vagy tagok szavazati jogának többségével egy másik vállalkozásban;
- b) az egyik vállalkozás jogosult kinevezni vagy elmozdítani egy másik vállalkozás igazgatási, irányító vagy felügyelő testülete tagjainak többségét;
- c) az egyik vállalkozás valamely másik vállalkozás felett meghatározó befolyást gyakorolhat az e vállalkozással kötött szerződés vagy az alapító okiratában vagy alapszabályában meghatározott rendelkezés alapján; vagy
- d) az egyik vállalkozás, amely valamely másik vállalkozás részvényese vagy tagja, e vállalkozás többi részvényesével vagy tagjával kötött megállapodás alapján egyedül birtokolja a másik vállalkozásban a részvényesek vagy tagok szavazati jogának többségét.

Az egy vagy több másik vállalkozáson keresztül a fenti a)-d) pontban említett kapcsolatok egyikével rendelkező vállalkozásokat is egy és ugyanazon vállalkozásnak kell tekinteni¹⁵. Megjegyezzük, hogy a (többségi) részesedés (pl. részvények, üzletrészek tulajdonlása) önmagában nem meríti ki egyik tényállási elemet sem, de az az esetek nagyon nagy hányadában együtt jár többségi szavazati joggal, kinevezési jogokkal, így a következőkben a többségi tulajdonrész esetén feltételezzük az egy és ugyanazon vállalkozás fogalmának fennállását.

Erre egy példa az alábbi ábra, ahol 'C' vállalkozásban 'A' és 'B' vállalkozások 35% és 30%-os közvetlen tulajdonrészrel rendelkeznek, ami nem jelent külön-külön meghatározó befolyást. Ugyanakkor, mivel 'B' vállalkozás 100%-ban 'A' vállalkozás tulajdonában áll, így 'A' vállalkozás közvetlenül és közvetve 65%-os (35%+30%), azaz többségi tulajdonrészrel rendelkezik

¹² A Bizottság 2003/361/EK ajánlása (2003. május 6.) a mikro-, kis- és középvállalkozások fogalmának meghatározásáról (HL L 124., 2003.5.20., 36. o.)

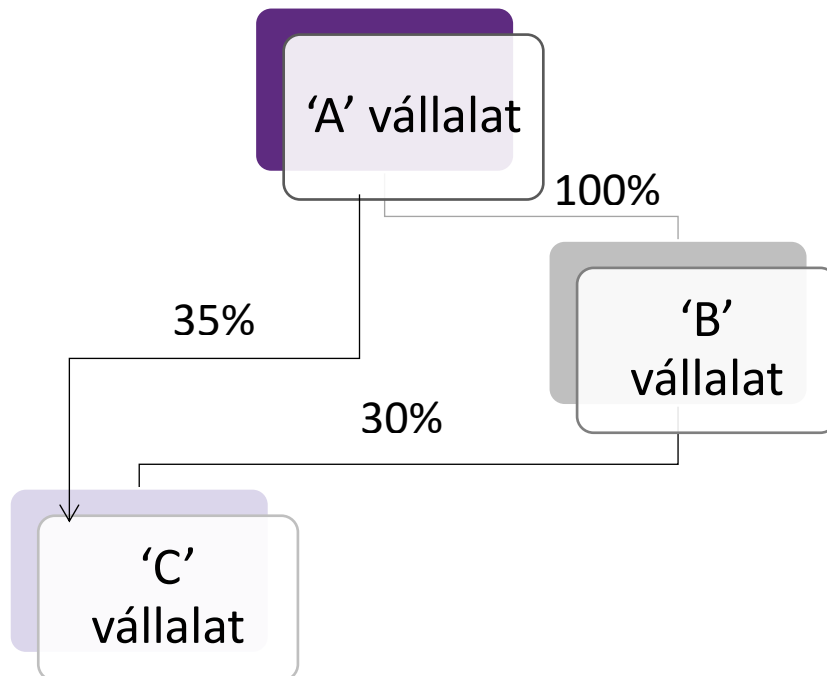
¹³ A Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról szóló, 2014. június 17-i 651/2014/EU bizottsági rendelet (HL L 187., 2014.6.26., 1-78. o.) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0651-20230701>

¹⁴ Lásd (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet (5) preambulumbekzdés, (EU) 2023/2832 bizottsági rendelet (8) preambulumbekzdés, 1408/2013/EU bizottsági rendelet (4) preambulumbekzdés, 717/2014/EU bizottsági rendelet (4) preambulumbekzdés.

¹⁵ Lásd (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 2. cikk 2. pontja

'C' vállalkozásban. Azaz 'A', 'B' és 'C' vállalkozások egy és ugyanazon vállalkozásnak minősülnek és egy de minimis támogatási keretük van.

1. ábra - az egy és ugyanazon vállalkozás fogalmának alkalmazására

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

A támogatást nyújtó felelősége annak megállapítása, hogy a kedvezményezett esetében teljesülnek-e a fenti a)-d) pontban felsorolt kritériumok.

Fontos különbség az uniós versenyjog által használt vállalkozások¹⁶, illetve az egy és ugyanazon vállalkozások fogalma között, hogy a természetes személy vagy természetes személyek egy csoportján keresztüli kapcsolatokat az egy és ugyanazon vállalkozás fogalom szempontjából nem kell figyelembe venni. Azaz, ha egy természetes személy – nem vállalkozásként (lásd alább) – több vállalkozásban is részesedéssel rendelkezik, az nem elegendő annak megállapításához, hogy a vállalkozások a de minimis szabályozás értelmében egy és ugyanazon vállalkozásnak minősüljenek, míg például az általános csoportmentességi rendelet esetében ugyanez a konstrukció – többségi tulajdonlás esetén – kapcsolt vállalkozásnak számít.

Ugyanakkor, ha egy természetes személy gazdasági tevékenységet végez (aktívan részt vesz az irányítás bármely formájában pl. szavazati jog, felügyelőbizottsági tagság, igazgatósági tagság) egy vállalkozásban, akkor a természetes személy is vállalkozásnak minősül, ennél fogva minden olyan további entitás, amelyben ez a személy irányítást gyakorol, egy és ugyanazon vállalkozásnak minősül. Például, ha a Fánk Kft. és a Pogácsa Kft. Mari néni tulajdonában vannak, de Mari néni a cégek irányításában nyugdíjasként már egyáltalán nem vesz részt, akkor a de minimis szabályok alapján a Fánk Kft.-nek és a Pogácsa Kft.-nek két külön de minimis támogatási

¹⁶ Lásd Közlemény 7. pontja.

kerete van. Ha azonban Mari néni aktív nyugdíjasként mindkét céget továbbra is irányítja, akkor a két cégnek együttesen van egy de minimis támogatási kerete.

Annak meghatározásánál, hogy egy adott de minimis keretbe mely vállalkozások által igénybe vett támogatások tartoznak bele, sokszor felmerül, hogy miként kell kezelni az állam/önkormányzat által tulajdonolt vállalkozásokat. Azaz, hogy egy de minimis kerete van-e az állam/önkormányzat által tulajdonolt összes vállalkozásnak vagy több. A de minimis rendeletek egyértelműen fogalmazzák e tekintetben, mikor kimondják, hogy az egy és ugyanazon vállalkozás fogalom szempontjából nem kezelhetők kapcsolt vállalkozásként azok a vállalkozások, amelyeket nem fűz egymáshoz egyéb viszony, mint az, hogy mindegyikük közvetlen kapcsolatban áll ugyanazon közjogi szervezettel vagy szervezetekkel. Mindez azt jelenti, hogy amennyiben két céget csak az köt össze, hogy mind a ketten állami tulajdonban vannak, de önálló döntési jogkörrel rendelkeznek, a két cégnek külön de minimis kerete van. Ugyanakkor, ez a szabály nem alkalmazható olyan esetben, amikor egy állami/önkormányzati tulajdonban lévő vállalkozás tulajdonában állnak vállalatok. Például, ha egy 100%-os önkormányzati tulajdonban lévő 'A' társaság 100%-os tulajdonában vannak 'B' és 'C' társaságok, akkor 'A', 'B' és 'C' társaságok egy és ugyanazon vállalkozásnak minősülnek, ezért egy de minimis keretük van.

Kiemelendő, hogy gyakorlati okokból és az adminisztratív terhek minimalizálása érdekében az egy és ugyanazon vállalkozásnak nyújtott csekély összegű támogatásra vonatkozó felső határok tagállamonként alkalmazandók, azaz a támogatást nyújtók nem kötelesek ellenőrizni, hogy a támogatandó vállalkozások kaptak-e de minimis támogatást másik tagállamtól, és azt sem, hogy milyen külföldi (tulajdonosi) kapcsolataik vannak. Ez alapján, ha két magyarországi vállalatot ('A' és 'B') kizárólag az köt össze, hogy egy külföldi anyavállalat ('C') tulajdonában állnak, de magyarországi közös tulajdonosuk nincs, és egyéb kapcsolat sem áll fent közöttük, akkor a fenti értelmezés szerint a de minimis rendeletek alkalmazásában az 'A' vállalat egyetlen vállalkozásnak, a 'B' vállalat pedig egy másik különálló vállalkozásnak minősül, így a de minimis kereteik külön számítandók.

3. Mik a főbb eltérések a két általános de minimis rendelet között?

Bár az új általános de minimis rendelet 2024. január 1-jétől hatályos, azokra a támogatásokra is alkalmazható, amelyeket a hatálybalépése előtt nyújtottak, amennyiben azok megfelelnek az új rendeletben lefektetett feltételeknek. Az új rendelet előzménye, az 1407/2013/EU bizottsági rendelet (1407/2013/EU bizottsági rendelet vagy régi általános de minimis rendelet) 2023. december 31-én hatályát veszítette, azonban hatálya lejártát követően további hat hónapig alkalmazható a már futó támogatási programok alapján nyújtott támogatásokra, tehát 2024. június 30-ig lehetőség van a régi általános de minimis rendelet szerinti támogatásnyújtásra¹⁷.

Az új általános de minimis rendelet némileg megváltoztatta a de minimis szabályozást, amint azt a 3. táblázat is szemlélteti.

¹⁷ Lásd 1407/2013/EU bizottsági rendelet 7. cikk (4) bekezdés

Az új általános de minimis rendelet – a 2008 óta változatlan – vállalkozásonkénti 200 000 eurós felső támogatási határt 300 000 euróra növelte a 2024-2030-as időszakra vonatkozó számításokon alapuló inflációs előrejelzésekre tekintettel. Emellett a de minimis keret számításának módját három pénzügyi évről „bármely” három évre (háromszor háromszázhatvanöt napos időszakra) módosította, ami a gyakorlatban általánosságban szigorítást jelent a korábbi szabályozáshoz képest (lásd 6. kérdés).

Az új általános de minimis rendelet a közúti árufuvarozásra vonatkozó korábbi külön támogatási határérték alkalmazását, amely a korábbi de minimis értékhatárnak a felét jelentette, hatályon kívül helyezte, így erre a tevékenységre is a 300 000 euró támogatási küszöbérték vonatkozik. Továbbá kikerült a rendeletből a kizárás, amely tiltotta a csekély összegű támogatás teherszállító járművek vásárlására történő igénybevételét.

A de minimis támogatásra vonatkozó értékhatár bruttó támogatási egyenértékre (támogatástartalom) vonatkozik. Ezért a nem vissza nem térítendő formában nyújtandó támogatások (pl. hitel, kezességvállalás) esetében ki kell számolni a támogatástartalmat. A régi általános de minimis rendelet 4. cikke tartalmazott egyszerűsített módszertant a támogatástartalom kiszámításra¹⁸. Az új általános de minimis rendelet a pénzügyi közvetítők bevonásával nyújtott támogatások esetében pénzügyi közvetítőknek kezességvállalás formájában nyújtott támogatásra bevezetett egy újabb egyszerűsített támogatástartalom-számítási módszertant is¹⁹ (a korábbi módszertanok továbbra is alkalmazhatók). Jelentős változás továbbá, hogy az új általános de minimis rendelet alapján nyújtott támogatás és a szintén 2023. december 13-án elfogadott, közszolgáltatási de minimis rendelet szerinti általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra vonatkozó de minimis támogatást nem kell összeszámítani, azaz e két támogatásra két külön keret vonatkozik (lásd 5. kérdés).

Szigorítást jelent az az előírás, hogy 2026. január 1-jétől a tagállamoknak egy nemzeti vagy uniós szintű központi nyilvántartásba kell bejegyezniük a de minimis támogatásokat, ezzel csökkentve a kedvezményezettek érintő adminisztratív terheket, illetve növelve az adatok valódiságát és megbízhatóságát. Ennek értelmében tehát a tagállamok vagy létrehozhatnak egy saját központi adatbázist, vagy ennek hiányában a Bizottság központi nyilvántartását kell használniuk. A központi nyilvántartás hasonló lesz az állami támogatásokra alkalmazott közzétételi adatbázishoz²⁰.

¹⁸ Hitel esetében az 1407/2013/EU bizottsági rendelet 4. cikk (3) bekezdés a) és b) pontok, kezességvállalás esetében (5) bekezdés a) és b) pontok.

¹⁹ (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 4. cikk (7) bekezdés

²⁰ <https://tvi.kormany.hu/kozzetetel>

A régi és az új de minimis rendeletek közötti különbséget az alábbi táblázat foglalja össze.

3. táblázat - Az általános de minimis rendeletek közötti főbb eltérések

	Régi általános de minimis rendelet	Új általános de minimis rendelet
Jogalap	1407/2013/EU bizottsági rendelet	(EU) 2023/2831 bizottsági rendelet
Értékhatar	200 000 euró	300 000 euró
De minimis fedezet számítás időbeli kerete	három pénzügyi év	három év (3*365 nap)
Közúti áru fuvarozásra alkalmazható keret	100 000 euró	300 000 euró
Halmazódás az (EU) 2023/2832 bizottsági rendelettel	500 000 euróig	1 050 000 euróig (300 000 euró + 750 000 euró)
Odaítélt de minimis támogatások nyomonkövetése	kedvezményezetti nyilatkozat, illetve támogatásnyújtó által kiállított igazolás	kedvezményezetti nyilatkozat, illetve támogatásnyújtó által kiállított igazolás, és központi nyilvántartás 2026. január 1-jétől

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

4. **Mit kell tudni a közszolgáltatási de minimis támogatásról? Mik a főbb eltérések a régi és az új közszolgáltatási de minimis rendeletek között?**

A közszolgáltatási de minimis rendelet lehetővé teszi az állami támogatás nyújtását a közszolgáltatást – például tömegközlekedés – végző vállalkozások közszolgáltatással kapcsolatban felmerülő többletköltségeik kompenzálásának formájában.

Az új közszolgáltatási de minimis rendeletben a 2012 óta alkalmazott 500 ezer euróról 750 ezer euróra emelkedett az egy és ugyanazon vállalkozás részére adható közszolgáltatási de minimis támogatás mértéke követve az általános de minimis rendeletben végrehajtott emelés mértékét.

Ezen keret az egy és ugyanazon vállalkozásnak (lásd 3. kérdés) bármely 3 év vonatkozásában (lásd 6. kérdés) nyújtott közszolgáltatási de minimis támogatásra vonatkozik.

Újdonság a korábbi közszolgáltatási de minimis rendelethez és a többi de minimis rendelethez képest, hogy a rendelet kimondja, hogy az egy és ugyanazon vállalkozás fogalma alól nemcsak közjogi entitások által tulajdonolt vállalkozás esetében tesz kivételt, hanem a nonprofit szervezetek esetében is. Azaz az új közszolgáltatási de minimis rendelet értelmében azok az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások sem kezelendők egy és ugyanazon vállalkozásként, amelyeket nem fűz egymáshoz egyéb viszony, mint az, hogy mindegyikük köz-

vetlen kapcsolatban áll ugyanazon nonprofit szervezettel vagy szervezetekkel²¹.

Továbbá szintén fontos változás, hogy a közszolgáltatási de minimis keret esetében a felső korlát betartásakor a más jogcímen kapott de minimis támogatást (általános, mezőgazdasági és halászati) nem kell figyelembe venni.

Így a közszolgáltatást végző vállalkozásoknak a 750 ezer eurós közszolgáltatási de minimis kerete mellett van egy 300 ezer eurós általános de minimis kerete. Az új közszolgáltatási de minimis rendeletben – hasonlóan a korábbi közszolgáltatási de minimis rendelethez – ugyanakkor szerepel az a szabály, hogy a közszolgáltatási csekély összegű támogatás nem halmozható ugyanazon általános gazdasági érdekű szolgáltatáshoz kapcsolódó semmilyen kompenzációval, függetlenül attól, hogy az ellentételezés állami támogatásnak minősül-e vagy sem²². Így ugyanazon közszolgáltatási tevékenységhez közszolgáltatási és általános de minimis támogatás egyszerre nem adható, még akkor sem, ha az nem vezetne túlkompenzációhoz.

Mindez azt jelenti, hogyha Nemesvitan a Répa Rozi Csárda közszolgáltatási szerződés keretében vállalja, hogy a település idős lakóinak kezdeményes áron ebédmenüt biztosít, és azt házhoz is szállítja, és ezért idén 100 ezer eurónak megfelelő forintösszegű kompenzációban részesül az új közszolgáltatási de minimis rendelet alatt, a Répa Rozi Csárda általános de minimis kerete ezzel a 100 ezer euróval nem terhelődik. Ezért a Magyar Turisztikai Ügynökség szálláshely fejlesztésre/kialakításra idén kiírt pályázatán a Csárda akár 300 ezer euró általános de minimis támogatásra is pályázhat, feltételezve, hogy az előző három évben nem részesült semmilyen mezőgazdasági, halászati vagy általános de minimis támogatásban.

5. Mit jelent a „három pénzügyi év” és a „bármely három év”?

Jelentős változás az új általános és az új közszolgáltatási de minimis rendeletek esetében, hogy az eddigi három pénzügyi év helyett bármely három év alkalmazandó annak meghatározására, hogy mely időszakban nyújtott de minimis támogatást kell figyelembe venni a maximális támogatás mérték meghatározásánál. Megjegyzendő, hogy a mezőgazdasági és a halászati de minimis rendelet továbbra is három pénzügyi évről rendelkezik.²³

Míg a három pénzügyi év szélsőséges esetben 731 ($2 \times 365 + 1$) nappól is állhat, addig a bármely három év minden esetben egy 1095 (3×365 ²⁴) nappól álló időszakot fed le.

A három pénzügyi év esetében ugyanis a támogatás odaítélésének pénzügyi évében, és a megelőző két pénzügyi évben kapott de minimis támogatást kell számításba venni a felső korlátok kiszámításánál. A bármely három év esetében viszont a támogatás nyújtást megelőző 3×365

²¹ Lásd (EU) 2023/2832 bizottsági rendelet (8) preambulumbekzdése

²² Lásd (EU) 2023/2832 bizottsági rendelet 5. cikk (2) bekezdése

²³ Úgy tűnik, hogy ez a megközelítés változhat, mivel a Bizottság 2024 júniusában nyilvános konzultációt kezdett a mezőgazdasági de minimis rendelet módosításáról. A tervezetben a három pénzügyi év átírásra került a „bármely három évből álló időszakra” (3×365 nap). https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_24_3146

²⁴ Eltekintve a szökőévtől

napot. A „bármely három év” szabály alkalmazását tovább nehezíti, hogy a támogatási döntés napja általában nem ismert előre, így a támogatási kérelem beadásakor a jövőbeni kedvezményezett csak a kérelem beadását megelőző 3 évben kapott támogatásról nyilatkozik. Mivel azonban a döntés általában nem azonnal születik, elképzelhető, hogy időközben a „bármely három év”-ből „kiesik” támogatás, és így de minimis kerete szabadul fel. Ugyanakkor erre a felszabaduló keretre a kedvezményezett általában már nem tud a megkezdett támogatási folyamatban további támogatást igényelni. Érvelni lehet persze azzal, hogy ez már a korábbi, három pénzügyi évre vonatkozó szabálynál is így volt, hiszen egy decemberben beadott kérelemnél hasonló helyzet állt elő. Ugyanakkor a szerzők véleménye szerint a pénzügyi éveken alapuló rendszer egyszerűbben alkalmazható volt mindenki számára.

Egy példán szemléltetve a különbséget, és január 1-jétől december 31-ig tartó pénzügyi évet feltételezve, mindez azt jelenti, hogy egy **2024. július 14-én** nyújtandó támogatás esetében a korábban nyújtott támogatásokat az alábbiak szerint kell figyelembe venni.

4. táblázat - példa a „három pénzügyi év” és a „bármely három év” alkalmazására

Támogatás nyújtás időpontja	Bármely 3 évben beleszámítandó?	3 pénzügyi évben beleszámítandó?
2021. január 15.	✘	✘
2021. július 15.	✔	✘
2022. február 8.	✔	✔
2022. augusztus 22.	✔	✔
2023. január 31.	✔	✔
2023. július 1.	✔	✔
2024. február 1.	✔	✔

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

6. Mikortól használható a 300 ezres keret?

Az új általános de minimis rendelet – amelynek 3. cikk (2) bekezdése tartalmazza a megemelt, 300 000 eurós felső támogatási határt – 2024. január 1-jén lépett hatályba. Ugyanakkor az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 37/2011. (III. 11) Korm. rendelet²⁵ [37/2011. (III. 11) Korm. rendelet] alapján az új általános de minimis rendelet szerinti csekély összegű támogatás csak a releváns hazai jogalapok módosítását követően nyújtható.

²⁵ Az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 37/2011. Korm. rendelet <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100037.kor>

A 37/2011. (III. 11) Korm. rendelet alapján – az új támogatási tervezetek mellett – minden létező támogatási program módosítását engedélyeztetni kell a Támogatásokat Vizsgáló Irodával. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy például a régi általános de minimis támogatást tartalmazó jogszabályt módosító jogszabály tervezetét, annak elfogadása előtt, meg kell küldeni a Támogatásokat Vizsgáló Irodának, amely azt véleményezi, szükség esetén módosítást javasol, és az uniós de minimis szabállyal összhangban lévő tervezetekről állásfoglalást állít ki. A módosító jogszabály elfogadására az állásfoglalás birtokában kerülhet sor. A 300 ezer eurós értékhatár „használatára”, azaz a támogatás odaítélésére csak a módosító jogszabály hatályba lépése után kerülhet sor.

A fenti eljárás vonatkozik a pályázati felhívásokra is. Amennyiben egy már megjelent pályázati felhívásban az uniós jogalap az 1407/2013/EU bizottsági rendelet, és a támogatást nyújtó abból 2024. június 30-át követően is szándékozik támogatást nyújtani, a pályázati felhívást – a fent leírt folyamat szerint beszerezve a Támogatásokat Vizsgáló Iroda jóváhagyását – módosítani kell.

A meglévő és új támogatási programok kialakítását segítő a Támogatásokat Vizsgáló Iroda honlapján dedikált oldal (<https://tvi.kormany.hu/de-minimis>) foglalkozik a de minimis támogatásokkal, amely mintaszövegeket is tartalmaz jogszabályokhoz, pályázati felhívásokhoz és támogatási szerződésekhez.

Tehát ha egy önkormányzat csekély összegű támogatást kíván nyújtani, akkor azt az 1407/2013/EU bizottsági rendelet szabályait tartalmazó önkormányzati rendelete alapján 2024. június 30-ig teheti meg. Ha az önkormányzat 2024. június 30-a után kíván csekély összegű támogatásról támogatási döntést hozni, akkor az új, általános de minimis rendelet szabályait át kell ültetnie a saját érintett önkormányzati rendeletébe.

Felmerülhet az a kérdés is, hogy mi történik abban az esetben, ha egy általános de minimis támogatásról rendelkező jogszabályban a jogalkotó nem módosítja az uniós jogalapot, tehát az 1407/2013/EU bizottsági rendelet szerinti szabályokat nem „cseréli ki” az új általános de minimis rendelet szerinti rendelkezésekre. Mivel a 1407/2013/EU bizottsági rendelet alapján 2024. június 30-ig lehet támogatást nyújtani, általános de minimis támogatás 2024. június 30-a után jogszzerűen nem nyújtható a szóban forgó jogszabály alapján mindaddig, amíg a hazai jogalapban az új uniós jogalapot (tehát az új általános de minimis rendeletet) át nem vezetik. Ugyanakkor a 2024. július 1-je előtt az 1407/2013/EU bizottsági rendelet alapján odaítélt támogatás (azaz, ha például a támogatási szerződést 2024 májusában aláírták) 2024. június 30. napja után is kifizethető.

Továbbá az új, általános de minimis rendelet kimondja²⁶, hogy az a hatálybalépése előtt nyújtott támogatásokra is alkalmazandó, amennyiben a támogatás megfelel a rendeletben meghatározott valamennyi feltételnek. Ez azt jelenti, hogy ha a régi de minimis rendelet alapján egy támogatás „jogellenes támogatásnak” minősült, mert a vállalkozás túllépte a 200 000 eurós de minimis

²⁶ Lásd (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet 7. cikk (1) bekezdése

keretét, de az az időközben hatályba lépett új általános de minimis rendelet feltételeinek megfelelő – tehát többek között a 300 000 eurós értékhatárt nem lépi túl (figyelemmel természetesen a 3 pénzügyi évet felváltó bármely három évből álló releváns időszakra) – akkor a támogatás jogszerűnek minősülhet az új, általános de minimis rendelet alapján, de csak abban az esetben, ha a hazai jogalap lehetővé teszi az új, általános de minimis rendelet szerinti támogatás nyújtását.

7. *Összeadódik-e a régi és az új általános de minimis keret?*

Mivel az új, általános de minimis rendelet 2024. január 1-jétől alkalmazandó, a régi általános de minimis rendelet alapján pedig a rendelet lejártát követően hat hónapos átmeneti időszak áll rendelkezésre az új, általános de minimis rendelet azonnali alkalmazásának alternatívájaként, így előfordulhat olyan eset, mikor egy vállalkozás a régi és az új rendelet alapján is részesül támogatásban.

Ebben az esetben, mivel a régi, általános de minimis rendelet 3. cikk (2) bekezdése szerint bármely három pénzügyi év időszakában az egy és ugyanazon vállalkozás részére odaítélt csekély összegű támogatás összege tagállamonként nem haladhatja meg a 200 000 eurót, és az új általános de minimis rendelet alapján nyújtott támogatás – noha más a jogforrás – is általános csekély összegű támogatás, ezért a válasz az előzőek alapján az, hogy a két keret (200 000 és 300 000 euró) nem adódhat össze, mert az jogellenes támogatásnak minősülne.

Így például, ha a támogatásnyújtó egy olyan vállalkozásnak szeretne az új általános de minimis rendelet szerinti csekély összegű támogatást nyújtani, mely az 1407/2013/EU bizottsági rendelet alapján már részesült 200 000 eurónak megfelelő forintösszegű támogatásban – az új, általános de minimis rendelet szempontjából figyelembe veendő – bármely három éves időszakon belül, akkor az új általános de minimis rendelet alapján már csak további 100 000 eurónak megfelelő forintösszegű támogatást kaphat.

5. táblázat - Példa az (EU) 2023/2831 és az 1407/2013/EU bizottsági rendeletek alapján nyújtott támogatások halmozódására

Régi, általános de minimis rendelet alapján nyújtott támogatás	Új, általános de minimis rendelet alapján nyújtott támogatás	Összesen	Adható?
190 000 euró	110 000 euró	300 000 euró	☒
200 000 euró	300 000 euró	500 000 euró	☐

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

8. *Előírhat-e a támogatást nyújtó további feltételeket a de minimis támogatás nyújtásakor?*

A de minimis szabályozás egy uniós szinten meghatározott feltételrendszer, tehát a támogatást nyújtóknak meg kell felelniük a de minimis rendeletekben előírtaknak, de további feltételekhez is köthetik a támogatás nyújtását. A de minimis szabályozás ugyan nem ír elő kötelezően alkalmazandó rendelkezéseket, például a támogatási intenzitás vagy az elszámolható költségek kapcsán, de a támogatást nyújtóknak lehetőségük van bevezetni további, ezekre vonatkozó szabályokat. Például, ha Hajdúdorog önkormányzata a helyi vállalkozások fejlesztésére kíván általános de minimis támogatást nyújtani, önkormányzati rendeletében meghatározhatja az elszámolható költségek körét (pl. újonnan felvett munkavállalók bére) és megszabhat maximális támogatási intenzitást (pl. 80% mértékben). Ebben az esetben az önkormányzatnak a támogatás nyújtáskor figyelnie kell arra, hogy az általa adott de minimis támogatás ne haladja meg a pályázó elszámolható költségeinek 80%-át, és arra is, hogy az így meghatározott támogatás összege beférjen a pályázó (egy és ugyanazon vállalkozás szinten érvényesülő) de minimis keretébe.

9. *A halfeldolgozás mely de minimis szabályok alapján támogatható?*

A halászati de minimis rendelet hatálya eredetileg a halászati és akvakultúra-termékek elsődleges előállításával foglalkozó vállalkozások mellett a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozásával és forgalmazásával foglalkozó vállalkozásokra is kiterjedt, az eredeti rendelet ugyanis nem választotta szét az ebben az ágazatban lévő tevékenységeket. Ez a logika nem volt összhangban a mezőgazdasági de minimis rendelet által követett logikával, amely a feldolgozásra és a forgalmazásra nem terjedt ki, így a mezőgazdasági termékek feldolgozása és forgalmazása az általános de minimis rendelet hatálya alá tartozott, magasabb támogatást lehetővé téve.

E problémát orvosolta a halászati de minimis rendelet 2023. októberi 4-én elfogadott módosítása²⁷, amely alapján a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozása és forgalmazása átkerült az általános de minimis rendelet hatálya alá²⁸.

A halfeldolgozás és -forgalmazás tehát jelenleg az általános de minimis rendelet alapján támogatható, feltéve, ha a támogatás összegét nem a piacon vásárolt vagy forgalomba hozott termékek ára vagy mennyisége alapján határozzák meg²⁹. Ez azt jelenti, hogy – az előbbi kizárás kivételével – a halfeldolgozással, illetve -forgalmazással foglalkozó vállalkozások 300 000 eurós értékhatárig támogathatók, és a rendelkezésre álló de minimis keret számítása esetén a figyelembe veendő időszak bármely három év.

Annak meghatározásánál tehát, hogy egy halászati tevékenységre mely de minimis rendelet alkalmazandó, a tevékenység jellegére kell figyelemmel lenni, azaz arra, hogy a halászati és

²⁷ Lásd https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4728 (letöltés dátuma: 2024. 05. 17.)

²⁸ Lásd (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet (8) preambulumbekzdése

²⁹ Lásd (EU) 2023/2831 bizottsági rendelet (9) preambulumbekzdése és 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja

akvakultúra-ágazaton belül a tevékenység előállításnak, feldolgozásnak vagy forgalmazásnak minősül-e.

A halászati és akvakultúra-ágazat de minimis szabályozását foglalja össze az alábbi táblázat.

6. táblázat - A halászati és akvakultúra-ágazat de minimis támogatása

	Halászati de minimis rendelet	Általános de minimis rendelet
Támogatható halászati és akvakultúra-ágazati tevékenység	halászati és akvakultúra-termékek elsődleges előállítása	halászati és akvakultúra-termékek feldolgozása és forgalmazása
De minimis keret	40 000 euró	300 000 euró
De minimis keret számításának módja	bármely három pénzügyi év (2 lezárt + jelenlegi megkezdett pénzügyi év)	bármely három év (3*365 nap)

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

10. Mi a felső határ, ha egy vállalkozás különböző de minimis rendeletek alatt vesz igénybe támogatást?

A kérdés megválaszolásához tudni kell, hogy a szóban forgó egy és ugyanazon vállalkozás milyen de minimis támogatást (általános, mezőgazdasági vagy halászati) kap. Mint korábban említettük, a közszolgáltatási de minimis keret egy különálló keret, annak betartása során a kapott általános, mezőgazdasági és halászati de minimis támogatást nem kell figyelembe venni, így a közszolgáltatási de minimis támogatással ebben a részben nem foglalkozunk.

Az alábbiakban négy alpontban, példákkal, magyarázzuk el

- a mezőgazdasági és a halászati;
- a mezőgazdasági és az általános;
- a halászati és az általános; valamint
- a mezőgazdasági, a halászati és az általános

de minimis támogatás együttes igénybevételére vonatkozó szabályokat.

Érdemes előjáróban kiemelni, hogy minden példánál azt feltételeztük, hogy a kedvezményezett a tevékenységek szétválasztása vagy a költségek megkülönböztetése révén biztosítja, hogy egy adott tevékenységre nyújtott de minimis támogatást (pl. halászati tevékenység) nem fordít másik de minimis rendelet hatálya alá tartozó tevékenység (például mezőgazdasági termékek elsődleges termelése) támogatására. Ha a szétválasztás nem biztosítható, akkor mindig az alacsonyabb de minimis keret jelenti a felső korlátot. Azaz, ha halászati és mezőgazdasági de minimis támogatást is igénybe vesz a kedvezményezett, és a szétválasztás nem biztosított, akkor az együttes felső korlát 25 ezer euró, a mezőgazdasági de minimis támogatás felső határa.

a) *Mezőgazdasági és halászati de minimis támogatás együttes igénybe vétele esetén be-tartandó korlátok és a három éves szabály szempontjából figyelembe veendő időszak*

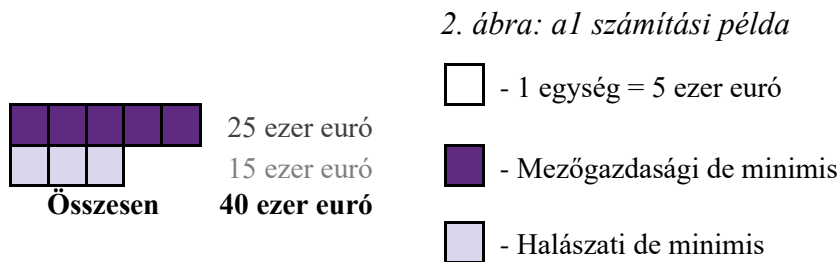
A példában azt feltételezzük, hogy a kedvezményezett csak mezőgazdasági és halászati de minimis támogatásban részesült, és ezt is tervez igényelni. Általános de minimis támogatást nem kapott, és nem is tervez igénybe venni.

A figyelembe veendő időszak mind a mezőgazdasági, mind a halászati de minimis támogatás esetében a 3 pénzügyi év.

A támogatáshalmazódásra vonatkozó szabályok értelmében, ha egy vállalkozás mezőgazdasági és halászati de minimis támogatásban is részesül, az együttes felső korlát az e két de minimis támogatási kategóriára vonatkozó korlát közül kedvezőbb értékhatár, ami a halászati de minimis támogatásra vonatkozó 40 ezer euró 3 pénzügyi év vonatkozásában. Továbbá a mezőgazdasági de minimis nem haladhatja meg a 25 ezer eurót szintén 3 pénzügyi év vonatkozásában.

a1) *Példa*

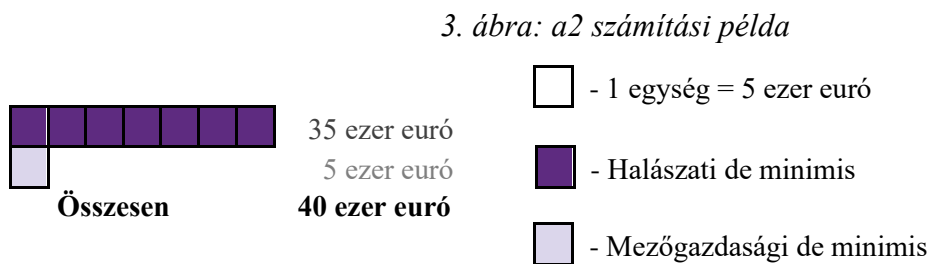
Ha a kedvezményezett már 25 ezer euró mezőgazdasági de minimis támogatásban részesült, akkor halászati de minimis támogatás jogcímen már csak 15 ezer euró támogatásban részesülhet, mivel a két támogatás együttesen nem haladhatja meg a 40 ezer eurót.

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

a2) *Példa*

Ha a kedvezményezett már 35 ezer euró halászati de minimis támogatásban részesült, akkor mezőgazdasági de minimis támogatás jogcímen már csak 5 ezer euró támogatásban részesülhet, mivel a két támogatás együttesen nem haladhatja meg a 40 ezer eurót.

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

a3) Példa

A 6. kérdésnél bemutatott táblához támogatási összeget rendelve, arra a kérdésre, hogy **2024. július 14-én** mennyi és milyen de minimis támogatás ítélhető meg a kedvezményezettnek, a következő választ adható.

7. táblázat - a3 számítási példa

Támogatás nyújtás időpontja	Mezőgazdasági de minimis (euró)	Halászati de minimis (euró)
2021. január 15.	5 000	
2021. július 15.		8 000
2022. február 8.	4 000	
2022. augusztus 22.	2 000	
2023. január 31.		10 000
2023. július 1.	8 000	
2024. február 1.		15 000
Összesen 3 pénzügyi év	14 000	25 000

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

Mivel a mezőgazdasági és a halászati de minimis rendelet is pénzügyi évvel számol, a 2021-ben nyújtott támogatásokat nem kell figyelembe venni a rendelkezésre álló szabad keret számításánál.

Így a 2024. július 14-i döntés szempontjából a vállalkozásnak nyújtott támogatások közül a 14 ezer euró mezőgazdasági és a 25 ezer euró halászati de minimis támogatások relevánsak, azaz a döntés időpontjában azt kell figyelembe venni, hogy a kedvezményezett összesen eddig 39 ezer euró de minimis támogatásban részesült. Az abszolút felső határ 40 ezer euró, a halászati de minimis támogatás maximális összege. Így szabad kerete 1 ezer euró.

Mivel sem a mezőgazdasági (maximum 25 ezer euró), sem a halászati, ami jelen esetben az együttesen figyelembe veendő (abszolút) felső korlátot is jelenti (maximum 40 ezer euró) keretét nem merítette ki a vállalkozás, így a fennmaradó 1000 eurót³⁰ akár mezőgazdasági, akár halászati de minimis támogatásként is igényelheti. Sőt az sem kizárt, hogy mind a két jogcímen 500-500 euró de minimis támogatást kérjen.

³⁰ 40 ezer eurós felső határ – igénybe vett mezőgazdasági de minimis – igénybe vett halászati de minimis = 40 000-14 000-25 000 = 1 000 euró

b) *Mezőgazdasági és általános de minimis támogatás együttes igénybe vétele esetén betartandó korlátok és a három éves szabály szempontjából figyelembe veendő időszak*

A példában azt feltételezzük, hogy a kedvezményezett csak mezőgazdasági és általános de minimis támogatásban részesült, és ezt is tervez igényelni. Halászati de minimis támogatást nem kapott, és nem is tervez igénybe venni.

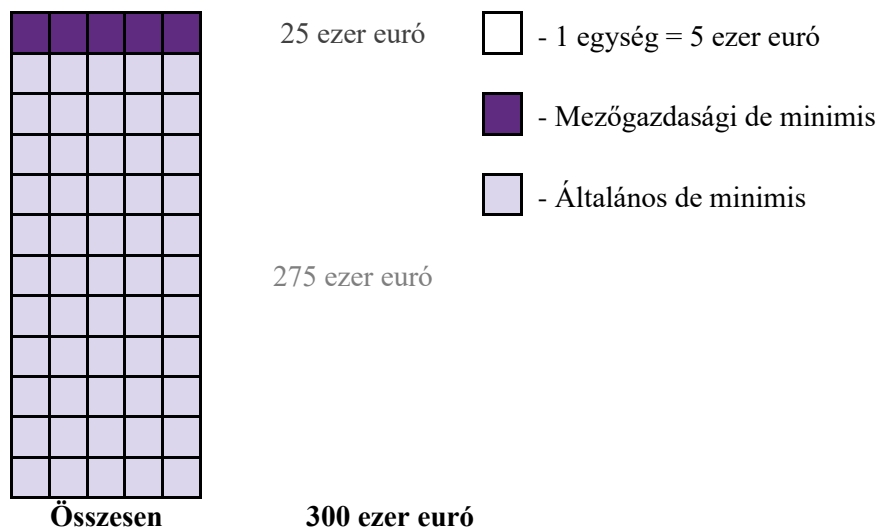
A figyelembe veendő időszak a mezőgazdasági de minimis esetében a 3 pénzügyi év, az általános de minimis esetében bármely három év.

A támogatáshalmazódásra vonatkozó szabályok értelmében, ha egy vállalkozás mezőgazdasági és általános de minimis támogatásban is részesül, akkor a felső korlát az e két de minimis támogatási kategóriára vonatkozó korlát közül kedvezőbb értékhatár, ami az általános de minimisre irányadó 300 ezer euró bármely három év vonatkozásában. Továbbá a mezőgazdasági de minimis nem haladhatja meg a 25 ezer eurót 3 pénzügyi év vonatkozásában.

b1) *Példa*

Ha a kedvezményezett már 25 ezer euró mezőgazdasági de minimis támogatásban részesült, akkor általános de minimis támogatás jogcímen már csak 275 ezer euró támogatásban részesülhet.

4. ábra: b1 számítási példa

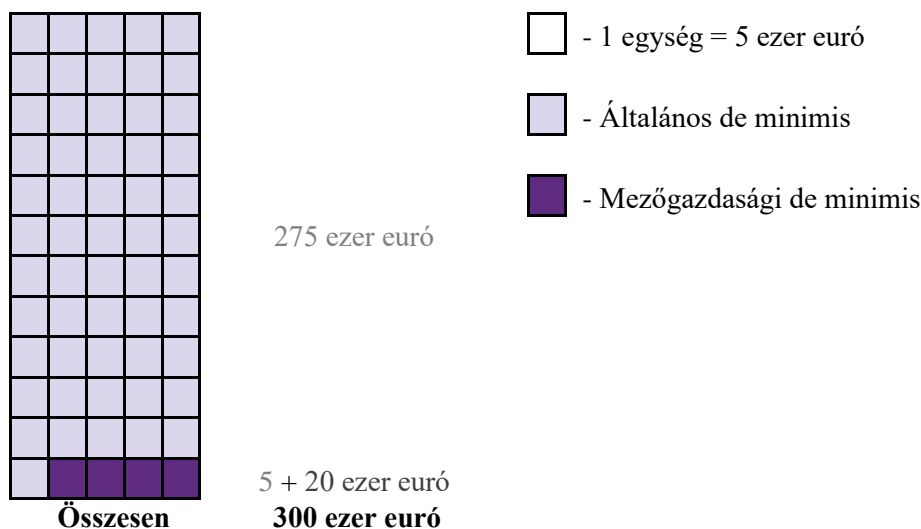

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

b2) *Példa*

Ha a kedvezményezett már 280 ezer euró általános de minimis támogatásban részesült, akkor mezőgazdasági de minimis támogatás jogcímen már csak 20 ezer euró támogatásban részesülhet.

5. ábra: b2 számítási példa

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

b3) Példa

A 6. kérdésnél bemutatott táblához támogatási összeget rendelve, arra a kérdésre, hogy **2024. július 14-én** mennyi és milyen de minimis támogatás ítéltető meg a kedvezményezettnek, a következő válasz adható.

8. táblázat: b3 számítási példa

Támogatás nyújtás időpontja	Mezőgazdasági de minimis (euró)	Általános de minimis (euró)
2021. január 15.	5 000	
2021. július 15.	6 000	80 000
2022. február 8.	4 000	
2022. augusztus 22.	10 000	
2023. január 31.		90 000
2023. július 1.		5 000
2024. február 1.	11 000	95 000
Összesen 3 pénzügyi év/ bármely 3 éves időszak	25 000	270 000

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

Mivel mezőgazdasági de minimis rendelet pénzügyi évvel számol, a 2021-ben nyújtott mezőgazdasági de minimis támogatást nem kell figyelembe venni a rendelkezésre álló szabad keret számításánál. Ugyanakkor az általános de minimis rendelet bármely 3 évre hivatkozik, így a 2024. július 14-i dátumhoz képes 3 évvel korábban (azaz 2021. július 14-e után) nyújtott általános de minimis támogatásokat kell figyelembe venni a számítás szempontjából.

A 2024. július 14-i döntést megelőzően a vállalkozásunk 25 ezer euró mezőgazdasági de minimis támogatásban részesült az idei és megelőző 2 pénzügyi évben, így a mezőgazdasági de minimis keretét kimerítette. Az abszolút felső határ 300 ezer euró, az általános de minimis támogatás maximális összege. Mivel a mezőgazdasági de minimis kerete (max. 25 ezer euró) már kimerült, de a mezőgazdasági és általános de minimis jogcímen együttesen adható 300 ezer eurós keretet még nem merítette ki ($25\ 000 + 270\ 000 = 295\ 000$ euró), így általános de minimis támogatásként még 5 000 eurót igényelhet.

c) Halászati és általános de minimis támogatás együttes igénybe vétele esetén betartandó korlátok és a három éves szabály szempontjából figyelembe veendő időszak

A halászati és általános de minimis támogatás egyszerre történő nyújtásánál a b) pontban a mezőgazdasági és általános de minimis kapcsán leírt elvek alkalmazandók azzal, hogy a 300 ezer eurós felső határon belül a halászati de minimis támogatás 40 ezer euróig nyújtható.

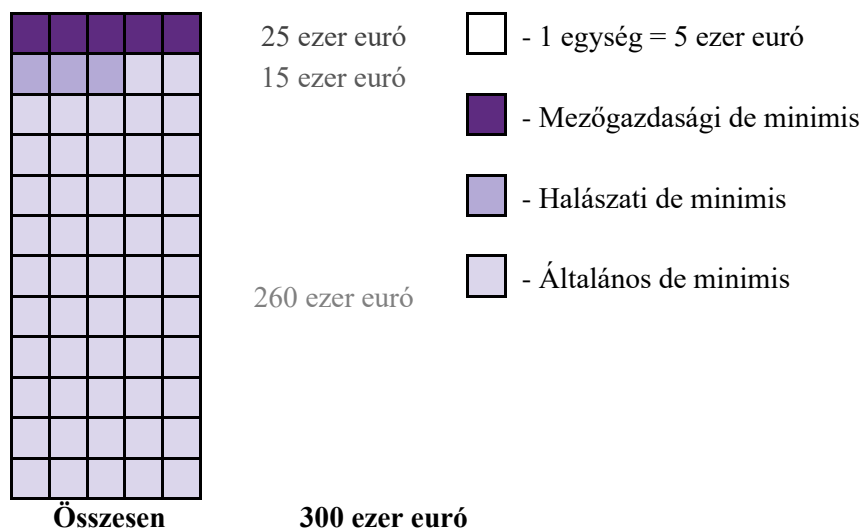
d) Mezőgazdasági, halászati és általános de minimis támogatás együttes igénybe vétele esetén betartandó korlátok és a három éves szabály szempontjából figyelembe veendő időszak

Ha a kedvezményezett mind a három (általános, mezőgazdasági és halászati) de minimis támogatást igénybe veszi, akkor az a) és b) pontokban leírt szabályok betartásával lehet támogatást nyújtani. Mindez azt jelenti, hogy a három de minimis szabály alapján a releváns három évben (lásd alább) összesen 300 ezer euró összegű támogatást kaphat a kedvezményezett, és ezen belül a mezőgazdasági de minimis támogatás nem lehet több mint 25 ezer euró, és a halászati és mezőgazdasági de minimis támogatás együtt nem lehet több mint 40 ezer euró, amennyiben a tevékenységek szétválasztása biztosított (lásd 11. kérdés bevezető részét). Ha a szétválasztásra nincs mód, akkor a három de minimis rendelet alapján összesen 25 ezer euró támogatást kaphat a kedvezményezett a három éves időszak vonatkozásában.

d1) Példa

Ha a kedvezményezett már 25 ezer euró mezőgazdasági és 15 ezer euró halászati de minimis támogatásban részesült, akkor általános de minimis támogatás jogcímen már csak 260 ezer euró támogatásban részesülhet.

6. ábra: d1 számítási példa

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

d2) Példa

A 6. kérdésnél bemutatott táblához támogatási összeget rendelve, arra a kérdésre, hogy **2024. július 14-én** mennyi és milyen de minimis támogatás ítélt meg a kedvezményezettnek, a következő válasz adható.

9. táblázat: d2 számítási példa

Támogatás nyújtás időpontja	Mezőgazdasági de minimis (euró)	Halászati de minimis (euró)	Általános de minimis (euró)
2021. január 15.	5 000		50 000
2021. július 15.		18 000	70 000
2022. február 8.	4 000		
2022. augusztus 22.	2 000		
2023. január 31.		10 000	40 000
2023. július 1.	1 000		
2024. február 1.	8 000		100 000
Összesen 3 pénzügyi év/bármely 3 éves időszak	15 000	10 000	210 000

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

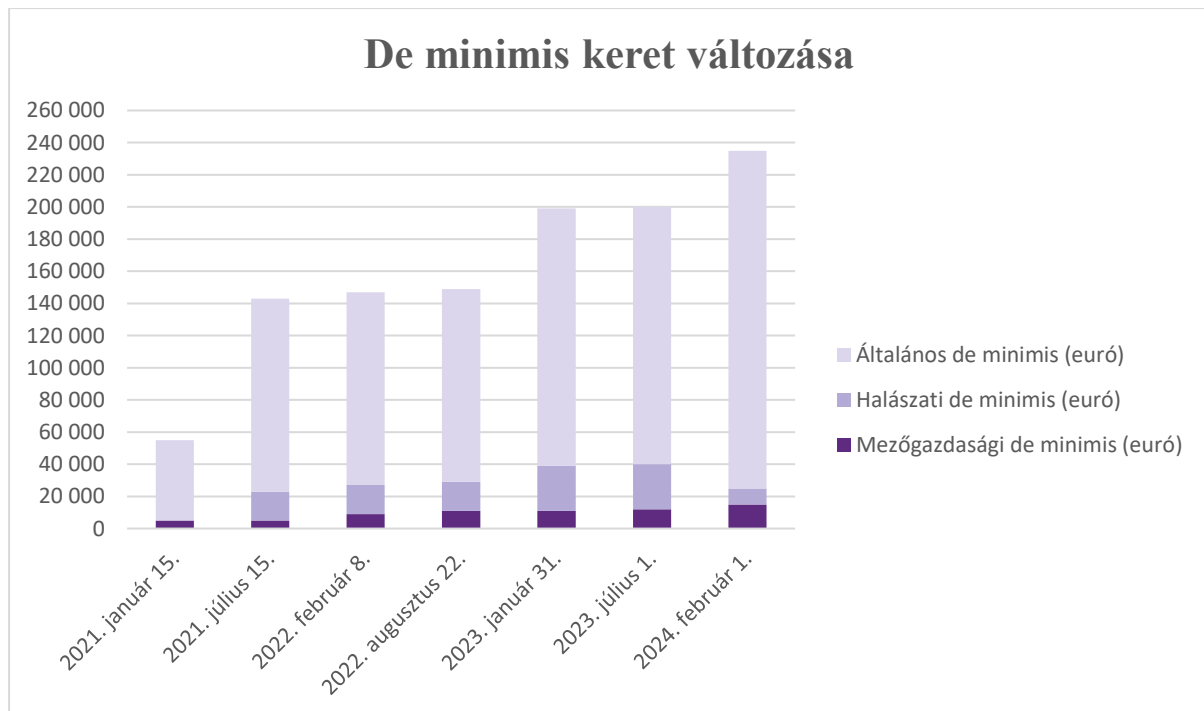
Mivel mezőgazdasági és a halászati de minimis rendeletek pénzügyi évvel számolnak, a 2021-ben nyújtott mezőgazdasági és halászati de minimis támogatásokat nem kell figyelembe venni a rendelkezésre álló szabad keret számításánál. Ugyanakkor az általános de minimis rendelet bármely 3 évre hivatkozik, így a 2024. július 14-i dátumhoz képes 3 évvel korábban (azaz 2021.

július 14-e után) nyújtott általános de minimis támogatásokat a számítás szempontjából figyelembe kell venni.

A 2024. július 14-i döntést megelőzően a vállalkozásunk 15 ezer euró mezőgazdasági de minimis támogatásban és 10 ezer euró halászati de minimis támogatásban részesült az idei és megelőző 2 pénzügyi évben. Továbbá az elmúlt három évben 210 ezer euró általános de minimis támogatást kapott. Az abszolút felső határ 300 ezer euró, az általános de minimis támogatás maximális összege. Mivel a mezőgazdasági (maximum 25 ezer euró) és halászati de minimis kerete (maximum 40 ezer euró, ideértve a kapott mezőgazdasági de minimis támogatást is) még nem merült ki, és általános de minimis jogcímen – illetve ezzel megegyezően az összesen – adható 300 ezer eurós keretet még nem merítette ki ($15\ 000 + 10\ 000 + 210\ 000 = 235\ 000$ euró), így összesen még 65 ezer euró de minimis támogatást igényelhet. Ezen meglévő 65 000 eurós kereten belül az újonnan odaítélt mezőgazdasági és a halászati de minimis támogatás együttesen nem lehet több mint 15 ezer euró ($40\ 000 - 15\ 000 - 10\ 000 = 15\ 000$ euró), továbbá az új mezőgazdasági de minimis támogatás nem haladhatja meg a 10 000 eurót ($25\ 000 - 15\ 000 = 10\ 000$ euró). Ha viszont a kedvezményezett 10 000 euró összegű új mezőgazdasági de minimis támogatást kap, akkor már csak 5 000 euró ($40\ 000 - 15\ 000 - 10\ 000 - 10\ 000 = 5\ 000$ euró) új halászati de minimis támogatásban részesülhet a 40 000 eurós – halászati de minimisre vonatkozó – felső határra tekintettel.

Végül az alábbi ábrán, a fenti táblában szereplő adatok alapján szemléltetjük, hogy miként változik a szóban forgó vállalkozás de minimis kerete az idő múlásával és az általános de minimis rendelet változásával.

7. ábra: a de minimis keret változása

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

11. De minimis rendeletek és csoportmentességi rendeletek együttes alkalmazása

Sokszor előfordul, hogy egy támogatási intézkedés keretében a de minimis támogatás mellett az általános csoportmentességi rendelet jogcímei szerinti támogatás is nyújtható. Ebben az esetben gyakran az általános csoportmentességi rendelet – de minimis szabályokhoz képest – szigorúbb feltételeit nem teljesítő költségelemeket a de minimis szabályok alapján lehet támogatni. Ilyen például a támogatási kérelem beadása előtt felmerülő olyan költségek elszámolása, amelyek nem eredményezik a projekt megkezdését (pl. megvalósíthatósági tanulmány elkészítése), hiszen az általános csoportmentességi rendelet alapján főszabályként támogatás csak a támogatási kérelem benyújtása után felmerült költségekre adható³¹.

Kiemelendő ugyanakkor, hogy amennyiben a de minimis támogatást és a csoportmentességi rendelet szerinti támogatást ugyanarra az elszámolható költségre nyújtják, akkor a csoportmentességi rendeletben foglalt határértékek (támogatási intenzitás) számítása szempontjából a de minimis jogcímen kapott támogatást is figyelembe kell venni. Például, ha egy győri kisvállalkozás gépvásárlásra regionális beruházási jogcímen vissza nem térítendő támogatást kap az önkormányzattól, és ugyanezen tárgyi eszköz beszerzéshez igénybe vett beruházási hitelre fizetett kamat után a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény szerinti kis- és középvállalkozások adókedvezményét veszi igénybe, de minimis jogcímen, akkor a két támogatás elszámolható költségekre vetített értéke nem haladhatja meg a regionális beruházási támogatásra vonatkozó támogatási intenzitást (30%³²+20% kisvállalati bónusz).

³¹ Lásd a 651/2014/EU bizottsági rendelet 6. cikk (1) bekezdése szerinti ösztönző hatás követelményét.

³² Az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 37/2011. Korm. rendelet 25. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltak szerint Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régióban 30% az irányadó legmagasabb mértékű támogatási intenzitás.

AZ ENERGIAHATÉKONYSÁGI INTÉZKEDÉSEKHEZ NYÚJTOTT BERUHÁZÁSI
TÁMOGATÁS ALKALMAZÁSA SORÁN FELMERÜLŐ KÉRDÉSEK ÉS A TAO
TÖRVÉNY 22/E. §-A SZERINTI ADÓKEDVEZMÉNNYEL KAPCSOLATOS
SZABÁLYOZÁS VÁLTOZÁSA

DR. SÖRÉS Sándor¹

Tárgyszavak: energiahatékonyság, alternatív forgatókönyv, elszámolható költség, primer energia, adókedvezmény, hulladék hő

A Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról szóló 2014. június 17-i 651/2014/EU bizottsági rendelet² (a továbbiakban: 651/2014/EU bizottsági rendelet vagy bizottsági rendelet) 2023. július 1-jei hatállyal jelentősen módosult³. A módosítás legnagyobb mértékben a környezetvédelmi fejezetet érintette, az Európai Bizottság egyes környezetvédelmi támogatási jogcímek részletszabályain számottevően változtatott, más támogatási jogcímeket hatályon kívül helyezett, míg bizonyos támogatási kategóriák újonnan kerültek be a 651/2014/EU bizottsági rendeletbe. A módosításokra az Európai Bizottság 2019. december 11-i, „az európai zöld megállapodás” című közleményében⁴ (a továbbiakban: európai zöld megállapodás) és az Unió környezetvédelmi és éghajlatpolitikai célkitűzései miatt került sor.

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 2023. július 1-jétől hatályos rendelkezéseit főszabály szerint ezen időponttól kezdődően már a hazai támogatási intézkedések esetén is alkalmazni lehetett, azonban a bizottsági rendelet 6 hónapos átállási időszakot biztosított a tagállamok és azok támogatásnyújtói számára annak érdekében, hogy megfelelő idő álljon rendelkezésükre a 2023.

¹ dr.Sörös Sándor a Miniszterelnökség Támogatásokat Vizsgáló Irodájának (TVI) munkatársa. A cikkben megjelenő vélemény nem tekinthető a TVI hivatalos álláspontjának.

² HL L 187. 2014.06.26. 1. o.; módosította: a 2017/1084/EU bizottsági rendelet (HL L 156., 2017.06.20.), a 2020/972/EU bizottsági rendelet (HL L 215., 2020.7.7.), a 2021/1237/EU bizottsági rendelet (HL L 270, 2021.07.29.), valamint a 2023/1315/EU bizottsági rendelet (HL L 167 2023.06.30.)

³ Módosította a Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról szóló 651/2014/EU rendeletet, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában a halászati és akvakultúra-termékek előállításával, feldolgozásával és forgalmazásával foglalkozó vállalkozások számára nyújtott támogatások bizonyos fajtáinak a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról szóló (EU) 2022/2473 rendelet módosításáról szóló 2023/1315/EU bizottsági rendeletet [(2023.06.30, HL L 167/1), a továbbiakban: 2023/1315/EU bizottsági rendelet]

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640>

június 30-ig a korábbi szabályokkal összhangban lévő támogatási programjaik módosításához. Ez az átmeneti időszak 2023. december 31-én ért véget.

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke szerinti energiahatékonysági intézkedésekhez nyújtott beruházási támogatás jogcímét igen jelentősen érintette a módosítás. A hivatkozott támogatási jogcímet a Bizottság alapjaiban alakította át. A korábbi támogatási kategóriát három részre bontotta, melynek eredményeként az általános, épületen kívüli eszközökön megvalósított energiahatékonysági intézkedésekre irányuló beruházási támogatási jogcímen kívül létrehozott 2 új támogatási kategóriát: az épületeket érintő energiahatékonysági intézkedésekhez nyújtott beruházási támogatást⁵ és az energiahatékonyság-alapú szerződések elősegítéséhez nyújtott támogatást⁶. A főbb módosításokat és az új rendelkezéseket egy korábbi cikkben⁷ dolgoztuk fel. A hivatkozott cikkben utaltunk arra, hogy a Bizottság a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. és 38a. cikke szerinti támogatási kategóriákkal kapcsolatos szabályrendszerben több nyitott kérdést is hagyott, melyre figyelemmel mind a támogatást nyújtók, mind a kedvezményezettek jogalkalmazási nehézségekbe ütközhetnek.

Jelen cikk egyik célja, hogy a korábbi cikk kiegészítése mellett kitérjen néhány, a jogalkalmazást segítő kérdéskörre (köztük a támogatási jogcímek alkalmazásával kapcsolatban talán a legnagyobb problémát jelentő témakörre, az elszámolható költségek meghatározásának módjára). A cikk másik célja az érintett támogatási jogcímekkel kapcsolatos egyik legjelentősebb hazai támogatási program, a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tao törvény) 22/E. §-a szerinti energiahatékonysági célokat szolgáló beruházások, felújítások adókedvezménye legutóbbi módosításának bemutatása, kitérve arra is, hogy az egyes beruházásokkal összefüggésben mely időszakban hatályos jogszabályi rendelkezéseket szükséges alkalmazni.

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. és 38a. cikke szerinti támogatási kategóriák alkalmazásával kapcsolatos kérdések

A beruházás elszámolható költségei meghatározásának módja

Tekintettel arra, hogy a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. és 38a. cikkével kapcsolatban a legtöbb kérdést az elszámolható költségek meghatározásának módja veti fel (különösen a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke szerinti támogatási jogcím vonatkozásában), ezért elsőként az erre vonatkozó szabályokra térek ki.

⁵ 651/2014/EU bizottsági rendelet 38a. cikke

⁶ 651/2014/EU bizottsági rendelet 38b. cikke

⁷ dr. Sörös Sándor - Mihályfi Réka: Az energiahatékonysági intézkedésekhez nyújtott támogatásokra és az azok alapjául szolgáló elszámolható költségek meghatározására vonatkozó szabályok változása az Általános Csoportmentességi Rendelet módosításának tükrében. Állami Támogatások Joga, 41 (2023/4) 3-21. (a továbbiakban: korábbi cikk)

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke szerinti támogatási kategória esetében a 2023. július 1-jét megelőzően hatályos rendelkezések alapján az elszámolható költségek meghatározásának alapvetően két módja volt⁸. Mindkét módszer esetében kizárólag a magasabb energiahatékonysági szint eléréséhez szükséges beruházási többletköltségek voltak elszámolhatók.

- a) Leegyszerűsítve: a teljes beruházási költség abban az esetben volt elszámolható, amennyiben a beruházás kizárólagos célja az energiahatékonyság javítása volt, a teljes beruházás ennek a célnak az elérését szolgálta és a beruházás másra nem is irányult.
- b) Amennyiben a beruházásnak az energiahatékonyság javításán kívül más célja is kimutatható volt (például egy gép, műszaki berendezés gyártási célt szolgált vagy akár egy kemencét, kazánt az ipari termelés során alkalmaztak), abban az esetben a támogatott beruházást össze kellett vetni egy kapacitásában, élettartamában, méretében ahhoz hasonló, de kevésbé energiahatékony alternatív beruházással, melyet a beruházó támogatás hiányában hitelt érdemlően megvalósított volna. Az elszámolható költségek ekkor a kevésbé energiahatékony alternatív beruházáshoz viszonyított többletköltségek voltak.

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 2023. július 1-jétől hatályos módosítása jelentősen átalakította a fenti b) pont szerinti, alternatív beruházáshoz viszonyított többletköltségen alapuló módszerrel kapcsolatos szabályozást, melynek eredményeként négy alesetet határoztak meg. A módszerre vonatkozóan továbbra is alapvető szabály, hogy kizárólag a magasabb energiatakarékosági szint eléréséhez közvetlenül kapcsolódó beruházási többletköltségek számolhatók el. Közös vonása továbbá az aleseteknek, hogy az elszámolható költségek meghatározásához a támogatással megvalósítandó beruházást össze kell hasonlítani a támogatás hiányában megvalósuló alternatív forgatókönyv költségeivel.

Az alesetek között azonban fontos különbség, hogy az első alesetben a támogatott és nem támogatott helyzethez tartozó beruházási költségeket (azaz az eszközök beszerzésének költségei) hasonlítanak össze, míg a többi alesetben a támogatott és nem támogatott beruházási projektek nettó jelenértékének különbsége az elszámolható költség, ahol a nettó jelenérték az adott beruházásból származó jövőbeni pénzáramlások jelenértékének és a kezdeti beruházásnak a különbségével egyenlő. A nettó jelenérték számítás egyik fontos kérdése, hogy milyen rátát kell használni a diszkontálásra. A pénzügy tankönyvek a beruházástól elvárt hozamot, az érintett vállalkozás tőkeköltségét vagy a hasonló kockázatú alternatív befektetések elérhető hozamát említik. Belátva azt, hogy nettó jelenérték-számításra vonatkozó, a kedvezményezettenkénti egyedi diszkontráta ellenőrzése jelentős adminisztratív terhet jelenthet a támogatást nyújtóknak, a Bizottság a támogatási programok esetében lehetővé teszi, hogy a nettó jelenérték számításához alkalmazandó diszkontrátát a tagállamok (illetve annak támogatásnyújtói) a program vonatkozásában meghatározhassák. Ennek az a feltétele, hogy a támogatást nyújtónak ezen döntését megfelelően meg kell indokolnia és az adott diszkontráta meghatározására vonatkozó elveket

⁸ Ezt egészítette ki 2021. augusztus 1-jétől az egyes épülettípusokra vonatkozó esetkör, azonban ennek nem volt nagy gyakorlati jelentősége.

következésképpen alkalmazni szükséges az érintett támogatási programon belül minden kedvezményezett vonatkozásában.

Az alábbiakban az elszámolható költségek kiszámolására vonatkozó 4 alesetet ismertetem.

1. Az alternatív beruházás egy kevésbé energiahatékony beruházás

Ebben az esetben a Bizottság abból indul ki, hogy a beruházónak nincs vagy már nem működőképes a régi eszköze, ezért új eszközt kell beszereznie. A beszerzés során a beruházónak lehetősége van egy energiahatékony és egy kevésbé energiahatékony eszköz közül választani.

Ezen esetben a támogatott beruházás költségei és a kevésbé energiahatékony, de termelési kapacitásában, méretében, élettartamában ahhoz hasonló beruházás költsége közötti különbség lesz az elszámolható költség. A kevésbé energiahatékony beruházásnak az érintett ágazat vagy tevékenység vonatkozásában meg kell felelnie a szokásos kereskedelmi gyakorlatnak. Ennek a feltételnek a teljesülése a tevékenységet, ágazatot ismerő közigazgatási szerv véleményének kikérésével állapítható meg, vagy egy olyan, ágazati ismeretekkel és szakértelemmel rendelkező szakértő véleménye alapján, aki független a támogatást nyújtótól és a kedvezményezettől is. Ez a szakértő lehet például egy megfelelő ágazati ismeretekkel rendelkező mérnök. A támogatást nyújtó felelőssége annak megítélése, hogy az adott szakértő nyilatkozata kellően megalapozottnak és hitelesnek tekinthető-e vagy sem.

Nem elegendő tehát az, ha a kedvezményezett bekér egy vállalkozástól egy kevésbé energiahatékony beruházásra vonatkozó árajánlatot, azt is bizonyítani szükséges, hogy a beruházás az érintett ágazat vagy tevékenység vonatkozásában megfelel a szokásos kereskedelmi gyakorlatnak. Természetesen azt is hitelesen alá kell támasztani, hogy a támogatás hiányában a kedvezményezett ezt az alternatív beruházást valósította volna meg.

Fontos követelmény továbbá – bár ezt a normaszöveg kifejezetten nem tartalmazza –, hogy az alternatív beruházásnak új beruházásnak kell lennie. Ez a szabályozás logikájából levezethető, hiszen egy új gépre, berendezésre irányuló beruházás fogja képezni a támogatott beruházást, és ezzel szemben nem lehetséges egy használt tárgyi eszközt tartalmazó alternatív forgatókönyv alkalmazása. Ez szembe menne a jogalkotói szándékkal, továbbá végső soron az állami támogatási szabályokkal való visszaéléshez vezetne, hiszen egy használt tárgyi eszköz bekerülési értéke nehezebben állapítható meg, illetve a beruházó az amortizáció miatt akár 0 értékben is figyelembe vehetné az alternatív beruházást.

Ezen eset vonatkozásában a 651/2014/EU bizottsági rendelet nem követeli meg a beruházások nettó jelenértéken történő összehasonlítását. Így az elszámolható költségek egyszerűen a támogatott beruházás és a kevésbé energiahatékony alternatív beruházás költségeinek különbségeként határozható meg, azonban a fentiekben foglaltak alapján figyelemmel kell lenni arra, hogy az alternatív beruházás a támogatottal hasonló kimeneti kapacitással és teljesítménnyel rendelkezzen. Például, ha a vállalkozás beszerz egy növényi olaj tárolására és hevítésére alkalmas nagy térfogatú tartályt, abban az esetben az alternatív beruházás egy hasonló térfogatú tartály

lehet, amely hasonló hőmérsékletre képes hevíteni a tartály tartalmát, azonban más, kevésbé korszerű eljárást alkalmaz, ezért nem kellően energiahatékony.

2. Az alternatív beruházás ugyanazon beruházás későbbi időpontban történő megvalósulása

Ebben az esetben a kedvezményezett egy működőképes géppel, berendezéssel rendelkezik, amelynek cseréjére csak évek múltán lenne szükség, azonban energiahatékonyági szempontok miatt úgy dönthet, hogy a jövőbeli beruházását korábban valósítja meg. Például a beruházó egy ipari termeléshez használt kemencét támogatással 2024-ben szerez be, míg támogatás hiányában ugyanezen kemence beszerzésére csak 2028-ban kerülne sor.

Ebben az esetben a támogatott beruházás és az alternatív forgatókönyv szerinti beruházás tartalma ugyanaz a beruházás.

Az elszámolható költségeket a támogatásban részesülő beruházás nettó jelenértéknek és a beruházás későbbi időpontban történő megvalósítása nettó jelenértékének különbsége alkotja.

A 651/2014/EU bizottsági rendelet szabályai szerint az elszámolható költségek meghatározása során arra az időpontra kell elvégezni a diszkontálást, amikor a támogatott beruházás megvalósul⁹. Ez az időpont azonban nem teljesen egyértelmű, mivel a normaszöveg nem utal arra, hogy a beruházás megkezdésének, üzembe helyezésének vagy esetlegesen a támogatói döntés meghozatalának időpontjára kell-e diszkontálni. Kérdésként merül fel továbbá, hogy az alternatív beruházás nettó jelenértékét diszkontálni kell-e a támogatói döntés időpontjára, és milyen diszkontrátát (WACC vagy referencia alaprátából képzett diszkontráta) szükséges alkalmazni. Ezen jogalkalmazás során felmerülő kérdések megválaszolása mindenképpen szükséges a támogatási kategóriára vonatkozó szabályok helyes alkalmazása érdekében.

3. Az alternatív beruházás a meglévő berendezések és felszerelések további üzemben tartása

Ezen esetben támogatás hiányában a meglévő berendezések és felszerelések további üzemben tartása valósulna meg.

A támogatás alapjául szolgáló elszámolható költségek a támogatásban részesülő beruházás és a meglévő létesítmények és berendezések karbantartására, javítására és korszerűsítésére irányuló beruházás nettó jelenértékeinek különbsége. Ez esetben is érvényesül az az elv, mely szerint a támogatás alapját a vállalkozások szokásos üzletmenetéhez képest az energiafelhasználás csökkentése érdekében vállalt többletköltségek képezik.

Ez az eset alkalmazható, ha például a vállalkozás egy hőszivattyúba kíván beruházni és ezzel szembeállítja a hasonló kapacitású, meglévő széntüzelésű kazánja korszerűsítését, melyet annak érdekében végezne, hogy a kazán hasznos élettartamát a hőszivattyúhoz hasonló élettartamig tolja ki. Ekkor az elszámolható költségek meghatározásához a hőszivattyúval kapcsolatos beruházás nettó jelenértékéből ki kell vonni a vállalkozás meglévő széntüzelésű kazánja korszerűsítéséhez kapcsolódó nettó jelenértéket.

⁹ A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (3) bekezdés b) pontja

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (3) bekezdés c) alpontja szerint arra az időpontra kell elvégezni a diszkontálást, amikor a támogatott beruházás megvalósul. Az előző alpontban foglaltakhoz hasonlóan ebben az esetben is jelentős bizonytalansággal szembesül a jogalkalmazó, hiszen itt is felmerül az a kérdés, hogy pontosan milyen időpontra szükséges elvégezni a diszkontálást és milyen diszkontráta alkalmazandó.

4. Az alternatív beruházás egy lízingelt beruházáshoz kapcsolódik

Az utolsó aleset lízingelt eszközökre vonatkozik. A kérdés a kedvezményezett számára az, hogy milyen eszközt lízingeljen: energiahatékony vagy kevésbé energiahatékony eszközt.

A támogatott beruházás ez esetben egy lízingszerződés alapján használatba vett eszköz, melyet – az elszámolható költségek meghatározása érdekében – a 651/2014/EU bizottsági rendeletben foglaltak szerint össze kell vetni egy szintén lízingelhető, kevésbé energiahatékony berendezéssel. Az elszámolható költség úgy határozható meg, hogy a támogatott berendezés lízingdíjának nettó jelenértékéből ki kell vonni annak a kevésbé energiahatékony, de kapacitásában, élettartamában hasonló berendezés lízingdíjának nettó jelenértékét, amelyet a vállalkozás támogatás hiányában lízingelt volna. Az elszámolható költség mindezek alapján a támogatott és az alternatív beruházás nettó jelenértéke közötti különbözettel egyezik meg.

Ugyan a lízingszerződések a gyakorlatban gyakran rendelkezhetnek az üzemeltetési vagy karbantartási költségekről, azonban ezeket az elszámolható költség alapjául szolgáló lízingdíj számításnál nem lehet figyelembe venni. Így tehát nem számolhatók el a tárgyi eszközzel kapcsolatos üzemanyagköltség, biztosítás, karbantartás vagy az egyéb fogyóeszközök költségei, abban az esetben sem, ha ezen költségek egyébként a lízingszerződések részét képezik. A támogatást nyújtó felelőssége biztosítani azt, hogy a 651/2014/EU bizottsági rendelet alapján nem támogatható költségek ne képezzék az elszámolható költségek részét.

A lízinggel kapcsolatos szabályozás a fentiek alapján a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (3) bekezdés a) pontja szerinti esetkörhöz hasonlít. Ez az eset alkalmazható akkor, ha például a vállalkozás lízing útján beszerez egy új típusú hőszivattyút, melyet a kapacitásában és élettartamában megegyező, de kevésbé energiahatékony és szintén lízingelhető, új, széntüzelésű kazánnal vet össze, amelyet támogatás hiányában lízingelt volna.

Valamennyi fenti aleset vonatkozásában az alternatív beruházásnak a támogatott beruházással hasonló termelési kapacitással és élettartammal kell rendelkeznie, továbbá annak eleget kell tennie valamennyi érvényben lévő uniós szabványnak. Az alternatív beruházásoknak ezen kívül hitelesnek kell lennie a piaci körülmények között. A Bizottság nem határozza meg azt, hogy az alternatív beruházás mely esetben minősül hitelesnek, a hitelesség ellenőrzését a tagállamokra bízta. Ennek megfelelően a támogatást nyújtó feladata és felelőssége az, hogy a támogatási intézkedés kidolgozása során meghatározza azt is, hogy a hitelesség bizonyítása érdekében milyen bizonyítékokat fogad el.

Továbbá a Bizottság értelmezési gyakorlata alapján kirajzolódik az is, hogy a támogatást nyújtó feladata azt eldönteni, hogy a fenti alternatív beruházások tekintetében mely a eset megvalósulását látja leginkább hitelesnek. Tehát főszabály szerint nem a kedvezményezett vállalkozást illeti meg a döntés a különböző alternatív forgatókönyvek között, ugyanis ez lehetőséget adhatna az uniós állami támogatási szabályok kijátszására, mivel a kedvezményezett vélhetően azt az esetkört választaná ki, amellyel maximalizálhatja a projekt elszámolható költségeit és nem feltétlenül azt, amelyet támogatás hiányában reálisan megvalósított volna.

Teljes beruházási költség elszámolhatósága

A fentiekől eltérően a teljes beruházási költség elszámolható, amennyiben a támogatott beruházás egy egyértelműen beazonosítható, kizárólag az energiahatékonyság növelésére irányuló beruházást takar, és nem létezik olyan kevésbé energiahatékony alternatív beruházás, amely támogatás hiányában megvalósulna.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy amennyiben egy adott jellemzőkkel és műszaki tulajdonságokkal rendelkező gépből, berendezésből csak egyetlen érhető el a piacon, az eszköz beszerzését követően a vállalkozás a beruházás teljes költségére figyelemmel igénybe veheti a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke szerinti támogatást. Ezen támogatási jogcím alkalmazásával kapcsolatban ugyanis lényeges követelmény, hogy a beruházásnak energiamegtakarítást kell eredményeznie. Amennyiben a beruházással kapcsolatban nem mutatható ki az energiahatékonyság növekedése, abban az esetben a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke szerinti támogatás nem nyújtható.

Ez az esetkör igen szűk körben érvényesülhet, ugyanis az energiahatékonyságot javító beruházások tekintetében jellemzően meghatározhatóak azok alternatív beruházásai, különösen arra is figyelemmel, hogy a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke szerinti támogatási jogcím legutóbbi módosítását követően alternatív forgatókönyv lehet a beruházás későbbi időpontban történő megvalósítása vagy a meglévő berendezések és felszerelések élettartamának kitolása azok korszerűsítése által. A teljes beruházási költség tehát abban az esetben számolható el, ha a beruházás célja kizárólag az energiahatékonyság javítása és az más célt nem is szolgál.

Ez az eset áll fenn például akkor, ha a beruházó egy gép olyan alkatrészét cseréli ki, amely nem növeli meg a gép hasznos élettartamát vagy annak termelékenységét, ugyanakkor csökkenti az energiafogyasztását.

1. táblázat – az elszámolható költség meghatározásának módszerei a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke szerinti támogatási jogcím esetén

Elszámolható költség meghatározásának módszere	Elszámolható költség
A beruházás egy egyértelműen beazonosítható, kizárólag az energiahatékonyság fejlesztésére irányuló beruházásból áll és nincs kevésbé energiahatékony beruházás	Teljes beruházási költség
Alternatív beruházáshoz viszonyított többletköltség, ha az alternatív forgatókönyv	
II.1. Kevésbé energiahatékony beruházás	A támogatott beruházás költsége és a kevésbé energiahatékony beruházás költsége közötti különbség.
II.2. Beruházás későbbi időpontban történő megvalósulása	A támogatott, korábban megvalósuló beruházás nettó jelenértéke és a beruházás későbbi időpontban történő megvalósulásának nettó jelenértéke közötti különbség.
II.3. Meglévő berendezések és felszerelések további üzemben tartása	A támogatott új beruházás nettó jelenértéke és a meglévő berendezések és felszerelések további üzemben tartásával kapcsolatos beruházás nettó jelenértékének különbsége.
II.4. Lízingelt beruházás	A támogatott és az alternatív beruházások (működési költséget nem tartalmazó) lízingköltségeinek nettó jelenértéke közötti különbség.

Forrás: szerző saját szerkesztése

Energetikai berendezések támogathatóságának tilalma

A 651/2014/EU bizottsági rendelet legutóbbi módosítása¹⁰ alapján a 38. cikk szabályrendszere kiegészült a (2b) bekezdéssel, mely szerint a fosszilis tüzelőanyaggal (beleértve a földgázt is) működő energia(termelő) berendezések telepítésére irányuló támogatás nem nyújtható a bizottsági rendelet alapján. A 651/2014/EU bizottsági rendelet angol nyelvű változata „energy equipment”-et említ, így a magyar fordítás nem pontos, ezért a továbbiakban energetikai berendezésként hivatkozok rá.

A 651/2014/EU bizottsági rendelet azonban nem határozza meg az értelmező rendelkezései vagy a preambulum bekezdései között az energetikai berendezés fogalmát. Ezt a definíciót az éghajlatvédelmi, a környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló 2022. évi iránymutatásban¹¹ (a továbbiakban: 2022. évi iránymutatás), illetőleg más, állami támogatással

¹⁰ 2023/1315/EU bizottsági rendelet

¹¹ Az Európai Bizottság közleménye az éghajlatvédelmi, a környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló 2022. évi iránymutatásról (2022/C 80/01)

kapcsolatos uniós jogszabályban sem találjuk meg, annak ellenére sem, hogy a 2022. évi iránymutatás 155. pontja kifejezetten utal az energetikai berendezésekre. A Bizottság értelmezési gyakorlata alapján az energetikai berendezés az uniós jogban általános jelentéssel bíró fogalom, mely a tárgyi eszközök széles körére utal a klasszikus energiatermelésre alkalmas rendszerektől (például technológiai hőtermelésre szolgáló kazánok) a fűtő berendezésekig (például az iparban használatos földgáztüzelésű kemencék). Az energetikai berendezések fogalma tehát kiterjed az energiát felhasználó készülékekre és ipari berendezésekre is. Az előzőek alapján a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke szerinti támogatás nem nyújtható semmilyen olyan energetikai berendezésre irányuló beruházással kapcsolatban, amely fosszilis tüzelőanyagokat használ energiaforrásként, például erőművek, kazánok vagy generátorok vonatkozásában, ideértve az ezen berendezésekhez kapcsolódó berendezéseket is.

Kérdésként merülhet fel, hogy az olyan gépek, termelő berendezések esetén, melyek hibrid megoldásokat alkalmaznak, tehát a fosszilis tüzelőanyagok mellett más tüzelőanyagot is felhasználnak (például biomasszát vagy elektromos áramot) a fentiekhez hasonlóan alkalmazni kell-e a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (2b) bekezdése szerinti kizárást. A válasz ez esetben egyértelmű, ugyanis figyelemmel arra, hogy ezen berendezések fosszilis tüzelőanyagot is használnak, a berendezésekre irányuló energiahatékonysági alapú projektek vonatkozásában nem vehető igénybe a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke szerinti támogatás. Ez esetben tehát a bizottsági rendelet szabályrendszere igen szigorú, ugyanis a fosszilis energiát termelő, illetve felhasználó berendezések jelentős részével kapcsolatos projektek a 651/2014/EU bizottsági rendelet alapján nem támogathatók.

A csoportmentességi rendeletek olyan támogatási intézkedésekre vonatkoznak, melyek esetén a versenytorzulás kockázata nem jelentős mértékű és amelyek összeegyeztethetősége egyértelmű. Ez az elv érvényesül a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. és 38a. cikk szerinti támogatási kategóriái vonatkozásában is. A földgázt vagy más fosszilis tüzelőanyagot használó berendezésekhez, illetve azok üzembe helyezéséhez nyújtott támogatás ugyanakkor ösztönözheti a fosszilis tüzelőanyag iránti keresletet és a verseny torzulásának kockázatával járhat. Mivel a hivatkozott tüzelőanyaggal működő berendezésekkel kapcsolatos támogatások összeegyeztethetősége nem egyértelmű, a Bizottság úgy döntött, hogy a 651/2014/EU bizottsági rendelet hatálya alatt nem nyújtható támogatás fosszilis tüzelőanyaggal működő energetikai berendezésekhez és az az ilyen tevékenységeket érintő esetleges támogatási intézkedések csak egyedi bizottsági jóváhagyás esetén vezethetők be.

A tilalomban tetten érhető a fosszilis energia felhasználásának jelentős mértékű csökkentése is azáltal, hogy a Bizottság a támogatási rendszereken keresztül nem ösztönzi a továbbiakban a fosszilis energiát felhasználó energetikai berendezések beszerzését és felújítását. A Bizottság ezen törekvése összhangban áll az európai zöld megállapodásban foglalt elvekkel is, mely dokumentum egyértelmű célként fogalmazza meg a fosszilis tüzelőanyagok támogatásának megszüntetését.

Hulladékhő hasznosító berendezések támogathatósága

A hulladékhővel kapcsolatban elsőként azt szükséges tisztázni, hogy megújuló energiaforrásnak minősül-e vagy sem. Ennek a kérdésnek a megítélése állami támogatási szempontból igen lényeges, hiszen amennyiben a hulladékhő hasznosító berendezések üzembe helyezésével kapcsolatos tevékenységet kíván támogatni egy támogatást nyújtó, az általa alkalmazott állami támogatási kategóriát lényegesen befolyásolja a hulladékhő energiahordozói milyensége.

Amennyiben a hulladékhő megújuló energiának tekinthető, abban az esetben a hulladékhő hasznosítására irányuló berendezés üzembe helyezése akár a 651/2014/EU bizottsági rendelet 41. cikke szerinti megújuló energia, megújuló hidrogén és nagy hatásfokú kapcsolt energiatermelés támogatására irányuló beruházási támogatás jogcímén¹² is támogatható lehet, míg ellenkező esetben csak a 651/2014/EU bizottsági rendelet támogatási kategóriái közül csak a 38. cikk szerinti energiahatékonysági intézkedésekre irányuló beruházási támogatás jogcímének alkalmazása merülhet fel.

A hulladékhő a 651/2014/EU bizottsági rendelet szerint¹³ az a hulladékhő, melyet az Európai Parlament és a Tanács a megújuló energiaforrásokból előállított energia használatának előmozdításáról szóló 2018. december 11-i (EU) 2018/2001 irányelve [a továbbiakban: (EU) 2018/2001 irányelv] 2. cikkének 9. pontja szabályoz. Az (EU) 2018/2001 irányelv hivatkozott rendelkezése szerint a hulladékhő és hulladék hűtőenergia „ipari vagy energiatermelő létesítményekben, vagy a tercier/ szektorban elkerülhetetlen melléktermékként – kapcsolt energiatermelési folyamat használata vagy tervezett használata, illetve a kapcsolt energiatermelés megvalósíthatatlansága esetén – keletkező hő- vagy hűtőenergia, amely távfűtő- illetve távhűtőrendszerbe való bevezetés híján hasznosítás nélkül távozna a levegőbe vagy vízbe”. A 651/2014/EU bizottsági rendelet a megújuló energia fogalma kapcsán szintén az (EU) 2018/2001 irányelvben foglaltakra hivatkozik¹⁴. Az (EU) 2018/2001 irányelv 2. cikk 1. pontja szerint a megújuló energiaforrásokból előállított energia vagy megújuló energia a „nem fosszilis megújuló energiaforrásokból származó energia, nevezetesen szélenergia, napenergia (naphő és fotovoltaikus napenergia) és geotermikus energia, környezeti energia, árapály-, hullám- és az óceánból nyert egyéb energia, vízenergia, biomassza, hulladéklerakó helyeken és szennyvíztisztító telepeken keletkező gázok, továbbá biogázok energiája.”

¹² Mivel a hivatkozott támogatási jogcímen a villamosenergia-tárolási projektekhez (ideértve a hőtárolást is) nyújtott beruházási támogatás abban az esetben nyújtható, amennyiben a beruházás megújuló energiatermelésre és tárolásra irányul, és a tárolást szolgáló berendezés energiájának évi legalább 75%-át a közvetlenül összekapcsolt megújulóenergia-termelő létesítményből nyeri.

¹³ 651/2014/EU bizottsági rendelet 2. cikk 128c. pontja

¹⁴ A 651/2014/EU bizottsági rendelet 2. cikk 109. pontja szerint „megújuló energia”: csak az (EU) 2018/2001 irányelv 2. cikkének 1. pontjában meghatározott megújuló energiaforrásokat felhasználó üzemek által termelt energia, valamint hagyományos energiaforrásokat is alkalmazó vegyes erőművekben a fűtőérték szempontjából megújuló energiaforrásokból nyert energiarész, ide értendő az (együttesen vagy a megújuló létesítményhez kiegészítésként felszerelt) fogyasztásmérő mögött csatlakoztatott tárolórendszerek feltöltésére használt megújuló villamos energia is, a tárolórendszerek eredményeként nyert villamos energia kivételével.

Ahogyan a fenti fogalmak alapján megállapítható, az (EU) 2018/2001 irányelv – és annak alapján a 651/2014/EU bizottsági rendelet – nem sorolja fel a megújuló energiaforrások között a hulladékhőt, illetve az abból származó energiát. Az európai uniós jogszabályok alapján a megújuló energia természeti erőforrásokon alapuló energia, mely könnyedén újraképződik. Ezzel szemben a hulladékhő ipari létesítményekben jön létre, tulajdonképpen az ipari termelés melléktermékeként, amely vagy hasznosítás nélkül távozik a levegőbe és a vízbe, vagy – annak hasznosítása esetén – hűtő- vagy fűtőenergia termelésére szolgálhat.

A hulladékhő tehát nem minősül megújuló energiaforrásnak, ennek következtében a hulladékhőt hasznosító berendezések üzembe helyezése esetén nem nyújtható a 651/2014/EU bizottsági rendelet 41. cikke szerinti támogatás. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az ilyen beruházások támogathatósága kizárt lenne a 651/2014/EU bizottsági rendelet alapján, hiszen az ipari termelés során keletkező hulladékhő hasznosítása, ezáltal az ipari termelés energiahatékonyságának javítása is egybeesik az Európai Unió energiahatékonysági és éghajlatpolitikai célkitűzéseivel és az európai zöld megállapodásban foglaltakkal.

A Bizottság értelmezési gyakorlata szerint a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke alapján támogathatónak minősülnek az olyan berendezésekkel kapcsolatos beruházások, amelyek esetén az energiahatékonyság fogalma kiterjed a hulladékhő felhasználására is oly módon, hogy a kedvezményezett a beruházás eredményeképpen fel tudja használni az olyan – például a termelési tevékenysége során keletkezett – hulladékhőt a saját energiafogyasztásának csökkentésére, melyet a beruházás megvalósítását megelőzően nem hasznosított.

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (8) bekezdése szerinti módszer

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (8) bekezdése lehetőséget biztosít arra, hogy az olyan esetekben, amikor a támogatás alapját képező elszámolható költségeket alternatív beruházáshoz viszonyított többletköltség formájában kellene meghatározni¹⁵, a kedvezményezett tényellentétes forgatókönyv számszerűsítése hiányában is megállapíthatja az elszámolható költségeket. Ebben az esetben az elszámolható költségek megegyeznek a magasabb szintű energiahatékonyság eléréséhez közvetlenül kapcsolódó beruházási költségekkel (ez tehát a teljes beruházási költséget is jelentheti, amennyiben a beruházás kizárólag a magasabb szintű energiahatékonyság eléréséhez kapcsolódik).

Az elszámolható költségeknek ez az egyszerűsített megállapítási módja tehát abban az esetben alkalmazható, amikor az adott beruházásnak az energiahatékonysági célon kívül más célja is van (például a berendezést ipari termelésre használják fel), ezért az alternatív forgatókönyv szerinti beruházást is meg kellene határozni, mely beruházás megvalósítására támogatás hiányában kerülne sor. A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (8) bekezdése szerinti egyszerűsített költségmegállapítási módszer a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (3) bekezdés

¹⁵ A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (8) bekezdése szerinti esetkör a versenyeztetési ajánlattételi eljárás alternatívájaként is alkalmazható.

a)-d) pontjai szerinti esetek mindegyikére vonatkozhat¹⁶. A szabályozás alapján a Bizottság értelmezése szerint a tagállam dönthet úgy, hogy nem követeli meg a tényellentétes forgatókönyvhöz kapcsolódó költségek számszerűsítését és ezáltal csökkenti a támogatást nyújtók, illetve a kérelmezők adminisztratív terheit. Hiszen ez esetben nem szükséges dokumentálni és szükség esetén bizonyítani a tényellentétes forgatókönyvet, illetve annak hitelességét. Lényeges hangsúlyozni, hogy ennek a költségmegállapítási módszernek az esetleges alkalmazásáról nem a kedvezményezett, hanem a tagállam, illetve annak támogatást nyújtója dönthet. Az elszámolható költségek megállapításának ezen módszerével az adott beruházással összefüggésben alkalmazható maximális támogatási intenzitás és bónuszok mértéke a főszabályhoz képest 50%-kal csökkennek.

Egy példa alapján a fentiek a következőket jelentik. Adott egy Heves vármegyei közép vállalkozás, mely gyártási kapacitásának bővülése miatt kemencéket kíván beszerezni és a támogatás igénybevételének lehetősége mellett régi típusú széntüzelésű kemencék helyett újabb, elektromos üzemű kemencéket választ¹⁷. A beruházás bekerülési értéke 130 millió forint. Tekintettel arra, hogy a beruházás az energiahatékonysági cél mellett ipari termelési célt is szolgál, elszámolható költségeit a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (3) bekezdés a) pontja alapján kellene meghatározni. Az alkalmazandó támogatási program a példa szerinti esetben a Tao törvény 22/E. §-a szerinti adókedvezmény, a támogatási program pedig tartalmazza a fenti, a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (8) bekezdése szerinti egyszerűsített költségmegállapítási módszert¹⁸. Jelen esetben a kedvezményezettnek lehetősége lehet arra, hogy a beruházása elszámolható költségeit nem egy hasonló kapacitású és élettartamú, de kevésbé energiahatékony beruházáshoz viszonyított többletköltséggént, hanem a fenti módszer szerint határozza meg. Azzal a feltételezéssel élve, hogy a kemencékkel kapcsolatos beruházási költségek maradéktalanul a magasabb szintű energiahatékonyság eléréséhez közvetlenül kapcsolódó költségek lesznek, az elszámolható költségek megegyeznek a beruházás bekerülési értékével, tehát jelen esetben 130 millió forinttal. Erre az összegre szükséges tehát vetíteni az alkalmazandó támogatási intenzitást és az elérhető bónuszokat. Mivel a beruházás helyszíne Heves vármegye, mely az Észak-Magyarország régióban helyezkedik el, a projekttel kapcsolatban elérhető maximális támogatási intenzitás 45%¹⁹, továbbá 10% bónusz a kedvezményezett közép vállalkozási státusza miatt²⁰. A Tao törvény 22/E. § (3a) bekezdése értelmében – alternatív forgatókönyv vizsgálatának hiányában – az előzőek szerinti intenzitás 50%-a érhető el, azaz 27,5%. A példa szerinti esetben tehát a kedvezményezett 130 millió forint elszámolható költségű beruházása alapján

¹⁶ 651/2014/EU bizottsági rendelet tehát nem tesz különbséget az alternatív forgatókönyvvel megállapítható esetkörök között, így ez a szabály alkalmazható többek között a lízingszerződések hatálya alá tartozó berendezésekre is, melyekre vonatkozóan az uniós jogi norma – a tárgy szerinti támogatási jogcím vonatkozásában – csak 2023. július 1-jétől tartalmaz rendelkezéseket.

¹⁷ Ahogyan arra korábban utaltam fosszilis tüzelőanyagot használó kemence a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke alapján nem részesülhet támogatásban.

¹⁸ Tao törvény 22/E. § (3a) bekezdése

¹⁹ Tao törvény 22/E. § (2) bekezdés b) pontja

²⁰ Tao törvény 22/E. § (3) bekezdése

35,75 millió forint összegű támogatást vehet igénybe Tao törvény 22/E. §-a szerinti adókedvezmény formájában.

Érdekes megállapításra juthatunk, ha a fenti támogatási összeget összevetjük azzal a támogatási összeggel, amelyet az elszámolható költségek alternatív forgatókönyv szerinti meghatározása alapján kalkulálhatunk. Ugyanezen beruházásnál maradva tegyük fel, hogy a vállalkozás több cégtől is próbált árajánlatot bekérni azonos számú, hasonló kapacitású és élettartamú, de kevésbé energiahatékony kemencékre, melynek eredményeképpen rendelkezett egy 100 millió forintos árajánlattal. A Tao törvény 22/E. § (4) bekezdés b) pontja szerint ez esetben az elszámolható költségeket a tárgy szerinti beruházás és az alternatív beruházás bekerülési értéke közötti különbözethez határozhatjuk meg, mely jelen esetben 30 millió forint lesz. Tehát ez esetben a támogatási összeg 16,5 millió forint²¹.

A fenti esetben tehát a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (8) bekezdése szerinti rendelkezések alkalmazása az adminisztratív terhek csökkentése²² mellett akár a támogatási összeg jelentős növekedésével is járhat. Nem teljesen egyértelmű, hogy a Bizottság a normaszöveg megalkotása során ezt a hatást is ki kívánta váltani, illetve ennek a kiegészítő szabálynak az alkalmazását valamilyen szűkebb esetkörre kívánta korlátozni, mely korlátozás azonban a jogszabályi rendelkezések között de jure nem jelenik meg.

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (8) bekezdése szerinti rendelkezések nem alkalmazhatók a projekteknek az igen szűk körét alkotó olyan beruházásokra, amikor a támogatott beruházás egyértelműen beazonosítható, az kizárólag az energiahatékonyság növelésére irányul és nem létezik olyan kevésbé energiahatékony beruházás²³, amely támogatás hiányában megvalósulna. Erre az esetkörre azért nem alkalmazható a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (8) bekezdése szerinti szabály, mert egyrészt ezen beruházások vonatkozásában nem létezik alternatív forgatókönyv szerinti beruházás, így az egyszerűsített költségmegállapítási módszer lényeges feltétele nem teljesül, másrészt – mivel ezen beruházások esetén is elszámolhatók a magasabb energiahatékonysági szint eléréséhez közvetlenül kapcsolódó teljes beruházási költségek – a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (8) bekezdése szerinti módszer sem tartalmazna kedvezőbb rendelkezéseket, így okafogyott lenne a kiegészítő szabály alkalmazása.

A támogatás tárgyát képező épülettípusok

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 2023. július 1-jét megelőzően hatályos 38. cikke szerinti támogatás ipari gépek, berendezések vagy akár járművek mellett lehetőséget teremtett az olyan

²¹ 30 millió forint elszámolható költség * 55% (az elszámolható költségek 45%-a + 10%-a)

²² Nem szükséges a kedvezményezettnek többek között alternatív beruházással kapcsolatos árajánlatokat beszereznie, az ezen beruházással kapcsolatos költségeket számszerűsítien és az alternatív beruházást alátámasztó dokumentumokat gyűjtenie.

²³ Ezt az esetkört a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (3) bekezdés utolsó előtti albekezdése szabályozza.

energiahatékonyságot javító beruházásokra, amelyek (i) lakóépületekben, (ii) oktatási vagy szociális szolgáltatásnyújtásokra szolgáló épületekben, (iii) a közigazgatáshoz vagy az igazságszolgáltatáshoz, a rendvédelemhez, a tűzoltási tevékenységek biztosítására szánt épületekben valósultak meg, illetve (iv) az (i), (ii) vagy (iii) pontban említett olyan épületekben, amelyekben az (i), (ii) vagy (iii) pontban említettektől eltérő tevékenységek a belső alapterület kevesebb mint 35%-át foglalják el²⁴.

A 651/2014/EU bizottsági rendelet legújabb módosítása éles határt húzott az épületek és az épületen kívüli (jellemzően ipari) berendezések energiahatékonyságának javítását célzó projektek között. Az uniós szabályok módosítása nyomán a 2023. július 1-jét követően hatályos 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke szerint jellemzően a gyárak, gyártóüzemek termelő berendezéseinek, gépeinek, illetve egyéb berendezéseknek az energiahatékonysági beruházásával kapcsolatos támogatásokra nyílik lehetőség. Az épületek energiahatékonyságának javítását célzó projektek támogatásával kapcsolatban a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38a. és 39. cikkei alkalmazhatók.

Az épületek energiahatékonyságának javítására irányuló beruházások támogatása tehát korábban igen szűk körben érvényesült, azonban a 2023. július 1-jétől hatályos rendelkezések alapján bármilyen épülettípus támogathatóvá vált. Ez azt jelenti, hogy a korábbi szabályoktól eltérően akár szállodák, irodaépületek, bevásárlóközpontnak helyet adó épületek vagy üzemcsarnokokon elvégzett energiahatékonyságot javító beruházások támogatására is lehetőség nyílik. A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38a. és 39. cikke szerinti támogatási jogcímek logikája abban különbözik, hogy míg az előbbi támogatási kategória szerinti támogatásban közvetlenül a végső kedvezményezettek (lehetnek ezek akár az épület tulajdonosai, akár bérlői) részesülnek, addig a 651/2014/EU bizottsági rendelet 39. cikke szerinti támogatást egy pénzügyi közvetítő vagy egy energiahatékonysági alap kapja meg, amelynek a támogatást a lehető legnagyobb mértékben tovább kell adnia az épület tulajdonosának vagy bérlőjének, különösen kedvező finanszírozási feltételek (például nagyobb finanszírozási volumen, alacsonyabb biztosítéki követelmények, alacsonyabb kezességvállalási-díjak vagy alacsonyabb kamatlábak) felajánlásával.

Lényeges kiemelni, hogy a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38a. cikke szerinti támogatási jogcím már nem csupán használt, hanem új épületek energiahatékonyabbá tételével kapcsolatban is alkalmazható.

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38a. cikk (6) bekezdése külön esetkört határoz meg az új épületek vonatkozásában, amikor rögzíti, hogy a támogatásnak az épület primer energiában mért energiahatékonyságának legalább 10% mértékű csökkenést kell biztosítania a közel nulla energiaigényű épületekre vonatkozóan a 2010/31/EU irányelvet átültető nemzeti intézkedésekben²⁵ meghatározott küszöbértékhez képest. Ez esetben tehát az energiahatékonyság növelése

²⁴ dr. Sörös Sándor - Mihályfi Réka: Az energiahatékonysági intézkedésekhez nyújtott támogatásokra és az azok alapjául szolgáló elszámolható költségek meghatározására vonatkozó szabályok változása az Általános Csoportmentességi Rendelet módosításának tükrében. Állami Támogatások Joga, 41 (2023/4) 3-21.

²⁵ Magyarországon a 2010/31/EU irányelvnek való megfelelést az energiahatékonyságról szóló 2015. évi LVII. törvény szolgálja.

az épület energiaigényének redukálását jelenti. Új épületek esetén megelőző állapot hiányában nem a megelőző állapothoz viszonyítva kell elérni bizonyos mértékű primer energia csökkenést, hanem a jogszabályokban meghatározott küszöbértékekhez képest kell további energia-megtakarítást eredményeznie a támogatási intézkedésnek.

Az épületek vonatkozásában így jelentősen kiszélesedett a támogatás igénybevételének lehetősége és figyelemmel arra, hogy ezen támogatások esetén az elszámolható költséget a teljes beruházási költség képezi²⁶, jelentősen magasabb támogatási összeg is elérhető, mint például a termelő berendezések energiahatékonyságára irányuló beruházások esetében (ahol – mint ahogy arról korábban már szó esett – az elszámolható költségek főszabály szerint a ténylegesen megvalósuló beruházás és egy alternatív beruházás közötti különbség formájában határozhatók meg). Az épületekre vonatkozó támogatási lehetőségek kiszélesedése nem a véletlen műve, hiszen többek között az európai zöld megállapodásban is külön pontot szentel a Bizottság az épületek energiahatékonyságának javítására²⁷. A Bizottság a dokumentumban rögzíti, hogy az épületek felelnek az energiafogyasztás 40%-áért, továbbá az épületállomány éves korszerűsítési aránya napjainkban a tagállamokban csupán 0,4% és 1,2% között mozog. A Bizottság álláspontja szerint az EU energiahatékonysági és éghajlatvédelmi célkitűzéseinek eléréséhez ezt az arányt legalább a kétszeresére kell növelni.

Az épületekkel kapcsolatos energiahatékonysági intézkedések vonatkozásában az elszámolható költségek meghatározásának módja

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38a. cikke alapján csak azok a beruházási költségek támogathatók, amelyek közvetlenül kapcsolódnak az épület magasabb energiahatékonysági szintjének eléréséhez²⁸. Az említett támogatási jogcím tehát a támogatható költségeket kizárólag a beruházási költségekre korlátozza, kizárva ezzel például a működési, üzemeltetési költségeket. Felmerülhet a kérdés, hogy az építési munkálatokkal kapcsolatos olyan költségek, mint például építésfelügyelet vagy a szerzői felügyelet²⁹ költségei, a projekttel kapcsolatos elszámolható költségek részét képezhetik-e. Ezen költségek a támogatási intézkedés vonatkozásában abban az esetben lesznek elszámolhatók, ha azok közvetlenül kapcsolódnak az energiahatékonysági beruházáshoz és a beruházás, továbbá annak valamely részét képező tárgyi eszköz bekerülési

²⁶ Természetesen a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38a. cikk (5) bekezdésében foglalt megkötéssel, miszerint az épületben megvalósuló magasabb energiahatékonysági szint eléréséhez közvetlenül nem kapcsolódó költségek nem számolhatók el.

²⁷ Az európai zöld megállapodás 2.1.4. pontja az „Energia- és erőforrás-hatékony építés és korszerűsítés” címet viseli

²⁸ 651/2014/EU bizottsági rendelet 38a. cikk (5) bekezdése

²⁹ A szerzői felügyelet abban az esetben merül fel, ha a kivitelezési terveket valamilyen ok miatt nem a szerző készíti, ilyenkor az építész joga a szerzői felügyelet ellátása. A szerzői felügyelet során az építész ellenőrzi, hogy a létesítmény kivitelezési tervei összhangban vannak-e a szerző szándékával, az építési engedélyezési terv és engedély előírásaival.

értékének részét képezhetik, vagyis számviteli értelemben a beruházásra aktiválhatóak³⁰. Amennyiben az építésfelügyelet vagy a szerzői felügyelet jogszabályi vagy ágazati előírás alapján kötelezően és közvetlenül kapcsolódik a támogatással érintett épület felépítéséhez, illetve az azzal kapcsolatban megvalósított beruházáshoz, abban az esetben annak költségei a támogatás vonatkozásában az elszámolható költségek részét képezik.

Figyelembe kell venni ugyanakkor azt is, hogy például egy új épület esetén valószínűleg nem minden épületelem költsége kapcsolódik közvetlenül az épületben megvalósuló magasabb energiahatékonysági szint eléréséhez. Amennyiben az épület falazata és az ajtói nincsenek hatással az épület energiaigényének csökkenésére, abban az esetben az ezen épületelemekkel kapcsolatos költségeket ki kell zárni az elszámolható költségeknek köréből, és azokkal összefüggésben nem vehető igénybe támogatás. Ez esetben is gondosan mérlegelni szükséges tehát, hogy mely költségek vonatkozásában nyújtható támogatás.

A 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. és 38a. cikke szerinti támogatási kategóriák a Tao törvényben

A Tao törvény 2017. január 1-jétől kezdődően tartalmazza a 22/E. § szerinti, energiahatékonysági célokat szolgáló beruházás, felújítás adókedvezményét, mely támogatási program a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke szerinti támogatási jogcímen alapult.

Az adókedvezmény vonatkozásában az eddigi egyik legjelentősebb módosítás 2018. július 26-án lépett hatályba, amikor a jogalkotó lehetőséget biztosított az adózók számára, hogy a számviteli értelemben vett beruházásaik³¹ mellett, az általuk elvégzett felújításokra³² figyelemmel is igénybe vehessék az adókedvezményt.

A következő jelentős módosítás 2023. december 1-jén lépett hatályba, mely átvezette a Tao törvénybe a 651/2014/EU bizottsági rendelet 2023. június 30. napjától hatályos módosításait³³. Ennek eredményeként az energiahatékonysági célokat szolgáló beruházás, felújítás adókedvezményének – mint támogatási rendszernek – 2023. december 1-jétől számottevően változott a belső struktúrája és a részletszabályai. Az adókedvezmény rendszerében sor került a gépekkel, berendezésekkel kapcsolatos, illetve az épületekre vonatkozó energiahatékonysági beruházá-

³⁰ A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 47.§-ában foglaltak alapján.

³¹ A Sztv. 3. § (4) bekezdés 7. pontja rögzíti a beruházás fogalmát.

³² A Sztv. 3. § (4) bekezdés 8. pontja tartalmazza a felújítás fogalmát.

³³ A 651/2014/EU bizottsági rendelet 58. cikk (5) bekezdésében foglaltak értelmében a 651/2014/EU bizottsági rendelet módosítása esetén a támogatási program hatálybalépésének időpontjában alkalmazandó 651/2014/EU bizottsági rendelettel mentesített valamennyi támogatási program további hat hónapos átállási időszakra mentességben részesül. Erre figyelemmel a hazai jogalkotó 2023. december 31-ig alkalmazhatta a 651/2014/EU bizottsági rendelet korábbi szabályait, azonban a 2024. január 1-jétől már biztosítania kellett az új szabályoknak való megfelelést.

sok, felújítások elkülönítésére. Előbbit a Tao törvény 22/E. § (1)-(11) bekezdései, míg utóbbiakat a Tao törvény 22/E. § (12)-(17) bekezdései szabályozzák. A hazai jogalkotó itt értelemszerűen a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. és 38a. cikke szerinti szabályrendszert vette át.

A Tao törvény módosítása alapján tehát jelentősen módosult az elszámolható költségek meghatározásának módjával kapcsolatos szabályrendszer is, melynek keretében elsősorban az alternatív beruházásra vonatkozó rendelkezések kiszélesedését szükséges megemlíteni. A Tao törvény 22/E. §-a szerinti támogatási program esetén is lehetőség van arra, hogy az adózó az alábbi esetkörökre figyelemmel alternatív beruházás alapján határozza meg a beruházása, felújítása elszámolható költségeit, mely esetben az alternatív beruházások a következők lehetnek:

- az ágazatban vagy az érintett tevékenységben szokásos kereskedelmi gyakorlatnak megfelelő, kevésbé energiahatékony beruházás megvalósítása,
- ugyanazon beruházás későbbi időpontban történő végrehajtása,
- a meglévő létesítmények fenntartása, azaz a szokásos üzletmenet folytatása,
- ezen kívül lehetőség van a lízing elszámolására is.

Az elszámolható költségek meghatározásával kapcsolatban a fent már ismertetett szabályokat szükséges alkalmazni, a Tao törvény 22/E. §-a szerinti támogatási program ugyanis átvette a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikkével kapcsolatos szabályokat. Az adózóknak ugyanakkor kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a megfelelő, azaz hiteles alternatív forgatókönyv szerinti beruházás alkalmazására, hiszen a támogatási program jellegéből adódóan a támogatást nyújtó a támogatás odaítélését megelőzően nem tudja ellenőrizni az állami támogatási szabályok maradéktalan betartását, az esetleges ellenőrzésre már csak a támogatás igénybevétele után kerül sor³⁴.

A hazai jogalkotó a támogatási program módosítása során figyelemmel volt arra, hogy rögzítse a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (8) bekezdése szerinti kiegészítő szabályt, melyről a fentiekben már volt szó. Ez a rendelkezés lehetővé teszi az adózók adóadminisztrációval kapcsolatos terheinek csökkentését, hiszen ezáltal lényegesen egyszerűsödhet az adókedvezmény igénybevétele, dokumentálása.

A Tao törvény 2023. december 1-jétől hatályos normaszövege továbbá tartalmazza az épület-energiashatékonyssággal kapcsolatos rendelkezéseket is. Ezen időponttól kezdődően az adózó adókedvezményt vehet igénybe energiahatékonsági célokat szolgáló, épületre irányuló beruházás, felújítás üzembe helyezése és üzemeltetése esetén a beruházás, felújítás üzembe helyezését követő adóévben – vagy döntése szerint a beruházás, felújítás üzembe helyezésének adóévében – és az azt követő öt adóévben³⁵. Az épület-energiashatékonságot javító beruházások, felújítások esetén az adózónak nem egy alternatív beruházáshoz viszonyítva kell meghatároznia az elszámolható költségeket, ez esetben ugyanis a beruházás vagy felújítás teljes bekerülési

³⁴ A Tao törvény 22/E. § (10) bekezdésében foglaltak szerint az adókedvezmény feltételeinek teljesítését az állami adóhatóság az adókedvezmény első igénybevitelét követő harmadik adóév végéig legalább egyszer ellenőrzi.

³⁵ Tao törvény 22/E. § (12) bekezdése

értéke elszámolható költségnek minősül³⁶. Természetesen azzal a feltétellel, hogy az épületben megvalósuló magasabb energiahatékonysági szint eléréséhez közvetlenül nem kapcsolódó költségek nem számolhatók el.

További lényeges követelmény, hogy a beruházásnak hozzá kell járulnia az épület primerenergiában mért meghatározott mértékű javulásához³⁷.

A Tao törvény 22/E. §-a szerinti rendelkezések ugyanakkor nem tartalmazzák a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38a. cikk (7) bekezdése szerinti, az épületek energiahatékonyságának javítása mellett érvényesíthető kapcsolódó beruházások támogathatóságával összefüggő rendelkezéseket. Tehát ez esetben a hazai jogalkotó a 651/2014/EU bizottsági rendelet adta támogathatósági keretek között szigorúbban határozta meg a Tao törvény 22/E. §-a szerinti támogatási program feltételeit. Ennek következtében nincs lehetőség a Tao törvény 22/E. §-a szerinti adókedvezmény igénybevételére az olyan beruházások esetében, ha az adózó az üzemegységével kapcsolatos energetikai beruházások (hőszigetelés, nyílászáró csere) mellett például az épület energiaigényét fedező napkollektorok felszerelését, ehhez kapcsolódó energiatárolási kapacitás telepítését vagy az épület fűtéséről gondoskodó hőszivattyú létesítését végzi el. Ezen kívül nem vehető igénybe adókedvezmény egy irodaépület energiahatékonyságának javítását célzó beruházás mellett zöldtető kialakítására és az esővíz gyűjtésére és felhasználására szolgáló rendszerek telepítésére vagy az épület digitalizációjára szolgáló berendezés telepítésére sem. Amennyiben egy adózó az előzőekhez hasonló kapcsolódó beruházást kíván elvégezni az épület energiahatékonyságának javítására irányuló projektje mellett, azt vagy teljes egészében önerőből valósíthatja meg (ideértve a piaci hitel alkalmazását is) vagy egy, a Tao törvény 22/E. §-a szerinti adókedvezménytől különálló támogatási konstrukció keretében, más támogatási jogcím alkalmazásával. Utóbbira lehet példa a Tao törvény 22/H. §-a szerinti adókedvezmény, mely villamosenergia-tároló létesítésére irányuló beruházások esetén vehető igénybe.

A Tao törvény 22/E. §-a szerinti részletszabályokat a Tao törvény 22/E. §-a mellett az energiahatékonysági célokat szolgáló beruházás adókedvezményének végrehajtási szabályairól szóló 176/2017. (VII. 4.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) tartalmazza. A Tao törvény fentiek szerinti módosítása nyomán azonban a Kormányrendelet szabályai csak kis mértékben változtak, a módosításnak pedig csekély az állami támogatási relevanciája³⁸.

³⁶ Tao törvény 22/E. § (13) bekezdése

³⁷ A Tao törvény 22/E. § (15) bekezdése értelmében a meglévő épületekre irányuló beruházás, felújítás esetén a beruházást, felújítást megelőző állapothoz képest legalább 20 százalékos javulását kell eredményeznie, míg épületgépészeti rendszer, illetve a külső térelhatárolók valamely eleme telepítését vagy cseréjét érintő felújítás esetén a megelőző állapothoz képest, továbbá új épületek esetén a közel nulla energiaigényű épületekre vonatkozó küszöbértékhez képest, legalább 10 százalékos javulását kell eredményeznie.

³⁸ A Kormányrendelet új szabályokat rögzít például az energiahatékonysági célokat szolgáló, épületre irányuló beruházással, felújítással kapcsolatban az épület primerenergia-igénye igazolására, tanúsítására vonatkozó kötelezettségről.

A Tao törvény 22/E. §-a szerinti adókedvezménnyel kapcsolatos rendelkezések módosulásával összefüggésben lényeges kérdésként fogalmazódhat meg az adózókban, hogy egy, a Tao törvény módosítását megelőzően megkezdődött beruházás vonatkozásában mely rendelkezéseket szükséges alkalmazni az adókedvezmény igénybevétele során. Ez a kérdés felmerülhet egy olyan beruházással kapcsolatban is, melyet 2023. december 1-jét megelőzően már üzembe helyeztek.

Tekintettel arra, hogy a Tao törvény nem tartalmaz a fentiekkel kapcsolatban átmeneti rendelkezést, tehát a normaszövegből nem olvasható ki egyértelműen, hogy milyen időpontban hatályos jogszabályi rendelkezéseket szükséges alkalmazni a Tao törvény módosításakor és az ezen időpontot közvetlenül megelőzően megvalósított beruházások vonatkozásában, ezért az általános állami támogatási elvekből kell kiindulni.

Az EUMSZ. 107. cikk (1) bekezdése szerinti állami támogatások vonatkozásában alapvető szabályként érvényesül az a követelmény, hogy az adott támogatás odaítélésekor hatályos állami támogatási szabályok alkalmazandók, tehát csak ezen rendelkezéseknek megfelelően nyújtható a támogatás. Ezzel kapcsolatban ugyanakkor tisztázni szükséges, hogy a Tao törvény 22/E. §-a szerinti adókedvezmény esetén milyen időpontban tekinthető a támogatás odaítéltnak.

Az energiahatékonysági célokat szolgáló beruházás, felújítás adókedvezményével kapcsolatban kialakított támogatási program szabályrendszerét a jogalkotó úgy hozta létre, hogy abban nem szerepel a támogatási kérelem benyújtására vonatkozó kötelezettség és az adózó a támogatással való rendelkezés jogát automatikusan – bármilyen hatóság mérlegelési jogkörében hozott döntésétől függetlenül – megkapja azzal, hogy a Tao törvény 22/E. § (1) vagy (12) bekezdésében foglaltak alapján a vonatkozó társasági adóbevallásában nyilatkozott az adókedvezmény igénybevételeiről.

Az előzőekre figyelemmel a Tao törvény 22/E. §-a szerinti adókedvezmény automatikus adókedvezmények minősül. Az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 37/2011 (III.22) Korm. rendelet 2. mellékletének E) pontjában foglaltak alapján az „automatikus adókedvezményeknél (ha az intézkedés objektív kritériumoknak megfelelően és hatósági mérlegelési jogkör gyakorlása nélkül biztosítja a támogatás igénybevétele jogát, és az igénybevitelhez nem szükséges külön támogatási kérelem és odaítélés) az odaítélés időpontjának az az időpont tekintendő, amikor az adózó a kedvezményt (rendszerint a bevallásában) érvényesíti (több évre szóló automatikus adókedvezménynél az odaítélés időpontja az első érvényesítés időpontja)”. A támogatás odaítélésének napja a 651/2014/EU bizottsági rendelet értelmező rendelkezései alapján is ugyanarra az időpontra vezethető le, hiszen ezen uniós jogszabály alapján a támogatás nyújtásának napja az a nap, amelyen az alkalmazandó nemzeti jogrendszer értelmében a támogatás igénybevétele jogát a kedvezményezettre ruházzák³⁹.

³⁹ 651/2014/EU bizottsági rendelet 2. cikk 28. pontja

Tekintettel arra, hogy a Tao törvény 22/E. §-a szerinti adókedvezmény esetén nincs előzetes regisztrációs kötelezettség vagy bármilyen hatósági döntés, az odaítélés időpontja a fenti rendelkezések alapján az az időpont, amikor az adózó a bevallásában első ízben érvényesíti az adókedvezményt. Ez álláspontom szerint azt jelenti, hogy azon beruházások tekintetében, amelyek esetében az adózó a 2023-as adóévig nem kezdte meg a Tao törvény 22/E. §-a szerinti adókedvezmény érvényesítését, a legkorábbi odaítélési időpont a 2023. évre vonatkozó társasági adóbevallás benyújtásának időpontja (azaz 2024. év május 31. napja).

Az uniós állami támogatási szabályok és alapelvek tehát abban az esetben érvényesülhetnek maradéktalanul, ha azon beruházások vonatkozásában, amelyekre tekintettel az adózó korábban nem kezdte meg az adókedvezmény érvényesítését⁴⁰, a 2024-ben és azt ezt követően benyújtott adóbevallásokban a Tao törvény 2023. december 1-jét követően hatályos szabályok alapján veszi igénybe az adókedvezményt függetlenül attól, hogy a beruházást mikor kezdte meg vagy helyezte üzembe.

A fenti jogértelmezéssel kapcsolatban fontos arra is kitérni, hogy a jogszabályváltozásnak a jövőben megvalósuló beruházások, felújítások nagy része esetén kedvező hatásai lehetnek, és azok pozitívan érinthetik az energiahatékonysági célokat szolgáló beruházást, felújítást megvalósító vállalkozásokat. Elég csak arra gondolni, hogy az alternatív forgatókönyv alkalmazásának lehetősége jelentősen kiszélesedett, (ahogyan azt korábban említettem, többek között immár a lízingköltség is elszámolhatóvá vált), és több esetben megnyílt a lehetőség a teljes beruházási költség elszámolására. Ez a pozitív hatás elsősorban az épületekre irányuló energiahatékonysági célokat szolgáló beruházások, felújítások esetében érvényesül, amelyekkel kapcsolatban eddig gyakorlatilag kizárólag az épületszigetelés költsége volt teljes egészében elszámolható⁴¹, azonban ezt követően valamennyi épülettel kapcsolatosan megvalósított beruházás, felújítás teljes beruházási költsége elszámolhatóvá válik (természetesen a magasabb energiahatékonysági szint eléréséhez közvetlenül kapcsolódó költségek közül). Ez azt jelenti, hogy a beruházások, felújítások nagy részénél – mivel az elszámolható költségeket már nem egy alternatív beruházáshoz viszonyított költségkülönbség alapján kell meghatározni, így jelentősen kiszélesedett a támogatás bázisát képező elszámolható költségek mértéke. Természetesen a fentiek nem jelentik azt, hogy a Tao törvény módosítását megelőzően már megkezdett beruházások vonatkozásában az adózók – a kedvezőbb szabályok alkalmazása érdekében – módosítják a megkezdődött projektjeiket, ugyanis ebben az esetben sérülne a 651/2014/EU bizottsági rendelet 6. cikke szerinti ösztönző hatás követelménye, mely a támogatás jogellenességének következményét vonná maga után.

⁴⁰ Ez a Tao törvény 22/E. § (1) vagy (12) bekezdésében foglaltak alapján jellemzően a 2022-ben vagy 2023-ban üzembe helyezett beruházásokra vonatkozik, illetve az ennél korábban üzembe helyezett beruházások esetén akkor, ha az adózónak negatív társasági adóalapja keletkezett, ami miatt nem tudta még igénybe venni az adókedvezményt.

⁴¹ Mivel az épületszigetelés esetén az energiahatékonysági cél mellett nem volt azonosítható olyan egyéb cél, amelyre az ilyen beruházások irányulnának, olyan tevékenységek, amelyeket elősegíthetnének.

Egy példán keresztül mutatom be, hogy a Tao törvény módosítását követően megkezdett beruházások esetén mit eredményez az új szabályok alkalmazása. Amennyiben egy közép vállalkozás 800 millió forint értékben valósított meg korábban egy olyan beruházást, mely a kecskeméti telephelyén lévő épülete energiahatékonyságát javította (ennek keretében nyílászáró cserét és világításkorszerűsítést hajtott végre), a korábbi szabályok mellett az elszámolható költség a támogatott beruházás és egy, ahhoz (élettartamban és kapacitásban) hasonló alternatív beruházás közötti költségkülönbséggel egyezett meg. Ha az alternatív, kevésbé energiahatékony beruházás költsége a példa szerint 500 millió forint, abban az esetben a Tao törvény 22/E. §-a szerinti adókedvezmény alapját képező elszámolható költség 300 millió forint⁴² volt, erre figyelemmel a realizálható adókedvezmény maximális mértéke 165 millió forint lehetett⁴³. Ezzel szemben a Tao törvény 2023. december 1-jét követően hatályos rendelkezései alapján ugyanennek a beruházásnak az elszámolható költsége megegyezik a beruházási költségekkel, azaz 800 millió forinttal⁴⁴ (természetesen amennyiben a beruházási költségek egésze közvetlenül kapcsolódik a magasabb energiahatékonysági szint eléréséhez), mely alapján maximálisan 440 millió forint adókedvezmény vehető igénybe⁴⁵.

A Tao törvény 2023. december 1-jét követően hatályos szabályainak alkalmazása azon beruházások vonatkozásában lehet terhesebb, amelyek például fosszilis energiatermelő berendezésekre irányulnak, mivel ezekkel kapcsolatban nem ítélt meg a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. vagy 38a. cikke szerinti támogatás, ennek megfelelően a Tao törvény 22/E. §-a szerinti adókedvezmény sem vehető igénybe. Az ilyen beruházást megvalósító adózók lehetnek a kárvallottjai az uniós és a hazai támogatási szabályok változásának.

Összegzés

A 651/2014/EU bizottsági rendelet legutóbbi módosítása számottevően érintette az energiahatékonysági intézkedésekre irányuló beruházási támogatás jogcímét. A hivatkozott támogatási kategória jelentősen átalakult, és mellette önálló támogatási kategóriaként jelent meg az épületeket érintő energiahatékonysági intézkedésekhez nyújtott beruházási támogatás és az energiahatékonyság-alapú szerződések elősegítéséhez nyújtott támogatás. A támogatási jogcímek szabályrendszere összetettebb lett és az uniós jogalkotó olyan részletszabályokat is a normaszöveg szintjére emelt, melyek korábban csupán a Bizottság értelmezési gyakorlatában léteztek, ennek köszönhetően a szabályozás átláthatóbb és kiszámíthatóbb lett. A jogszabály módosítása és az újabb rendelkezések ugyanakkor számos újabb kérdést is felvetettek, amelyek megnehezíthetik a támogatási kategóriák alkalmazását.

⁴² 800 millió – 500 millió = 300 millió forint

⁴³ 300 millió forint * 45% * 10% KKV bónusz = 165 millió forint

⁴⁴ Feltételezve, hogy az épületben megvalósuló magasabb energiahatékonysági szint eléréséhez közvetlenül nem kapcsolódó költségeket nem tartalmaztak a beruházás költségei.

⁴⁵ 800 millió forint * 45% * 10% KKV bónusz = 440 millió forint

A 651/2014/EU bizottsági rendelet legutóbbi módosításai 2023. július 1-jétől alkalmazandók, az azóta eltelt időszak sok kérdésre választ adott, azonban továbbra is találunk számos nyitott kérdést a támogatási jogcímekek kapcsolatban. A szabályozásban jelenleg meglévő hiátusok egy részét – a Bizottság értelmezései gyakorlata alapján – a tagállamoknak kell kitölteniük. Ez érhető tetten például az elszámolható költségek meghatározása körében, az alternatív beruházások hitelességére vonatkozó kérdés megítélésénél, az azonos kapacitással rendelkező azonban kevésbé energiahatékony alternatív beruházás szokásos kereskedelmi gyakorlatnak való megfelelésének megítélésénél vagy az alternatív forgatókönyvek szerinti beruházások nettó jelenértékének megállapításához szükséges diszkontráta meghatározásánál. A Bizottság vélhetően egy olyan szabályrendszert kívánt kialakítani, amely tekintettel van a tagállamok eltérő gyakorlatára is és az energiahatékonyságot szorosan nem érintő kérdések tekintetében nem kívánt a túlszabályozás hibájába esni. Álláspontom szerint azonban továbbra is maradtak olyan területek, melyek a Bizottság szabályozására várnak, ezzel az uniós jogalkotó ugyanis segítséget nyújthatna a jogalkalmazók számára, legyenek azok akár támogatást nyújtók, akár kedvezményezettek.

Nem teljesen világos az, hogy a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikke szerinti támogatás esetén pontosan milyen beruházások tartoznak az egyértelműen beazonosítható, kizárólag az energiahatékonyság fejlesztésére irányuló beruházásból álló beruházások közé, melyeknek nem létezik kevésbé energiahatékony alternatívája. Az sem egyértelmű, hogy a támogatást nyújtóknak milyen elvek mentén kell ellenőrizniük, hogy egy-egy alternatív beruházás adott esetben hitelesnek tekinthető-e. Szükséges-e például minden esetben a független szakértői vélemény beszerzés.

Ezen kívül kétséges, hogy a Bizottság a 651/2014/EU bizottsági rendelet 38. cikk (8) bekezdése szerinti egyszerűsített költség-meghatározási módszert valamennyi, alternatív beruházással érintett projekt esetében alkalmazni kívánta volna, figyelemmel arra, hogy adott esetben az adminisztrációcsökkentés jelentős mértékű támogatási összeg növekedést is eredményezhet. Nem egyértelmű továbbá az sem, hogy milyen mélységben szükséges vizsgálni azt, hogy az adott költségek a magasabb energiahatékonysági szint eléréséhez közvetlenül kapcsolódnak-e vagy sem. E tekintetben például a gyártás során alkalmazott gépeket, berendezéseket egészként kell-e vizsgálni vagy azokat alkatrészenként szükséges megítélni és a magasabb energiahatékonysági szint eléréséhez közvetlenül kapcsolódó költségek között csak szigorúan az energiafelfhasználással kapcsolatos alkatrészek költsége számolható-e el.

A fenti kérdésekre vélhetően csak a Bizottság értelmezési gyakorlata vagy a 651/2014/EU bizottsági rendelet egy újabb módosítása fog választ adni.

A FELFÜGGESZTÉSI KÖTELEZETTSÉG JELENTŐSÉGE ÉS A TAGÁLLAMOK TÁMOGATÁSI JOGÁRA GYAKOROLT HATÁSA

DR. STAVICZKY Péter¹

Tárgyszavak: felfüggesztési kötelezettség, uniós jognál szigorúbb nemzeti jog, felfüggesztési kötelezettség megsértésének jogkövetkezménye, nemzeti bíróságok, előzetes döntéshozatal

Az Európai Unió szabályozása, az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 107. cikk (1) bekezdése főszabály szerint tiltja az állami támogatások nyújtását. Az EUMSZ által elismert kivételes esetekben erre mégis sor kerülhet, de a tagállamoknak – az EUMSZ 109. cikke alapján csoportmentesített, illetve a csekély összegű támogatások kivételével – a támogatás nyújtására irányuló terveiket előzetesen be kell jelenteniük az Európai Bizottság (Bizottság) felé, és a támogatás nyújtására csak a Bizottság engedélyét követően, azzal összhangban kerülhet sor². Tehát a tagállamokat felfüggesztési kötelezettség terheli, amelynek megszegése esetén a támogatás automatikusan jogellenessé válik. A jogellenesség legfontosabb következménye, hogy a felfüggesztési kötelezettség közvetlen hatálya miatt a támogatásban részesült vállalkozás versenytársai a nemzeti bíróságok előtt a jogellenes támogatás hatásainak megszüntetése érdekében jogorvoslatot kérhetnek³.

Az Európai Bíróság több alkalommal kifejtette, hogy az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésben található előzetes bejelentési kötelezettség az uniós támogatási jog alapvető eleme⁴, aminek célja, hogy a versenyt indokolatlan vagy túlzott mértékben torzító állami támogatásokat ne vezethessenek be, és ne utólag kelljen a negatív hatásokat mérsékelni, amikor ez már nehezebben valósítható meg.

¹ A szerző Magyarország brüsszeli Állandó Képviselőtének munkatársa. A cikkben megjelenő vélemény nem tekinthető az Állandó Képviselő hivatalos álláspontjának.

² Az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése szerint „A Bizottságot az észrevételei megtételéhez szükséges időben tájékoztatni kell minden támogatás nyújtására és módosítására irányuló szándékról. Ha a Bizottság úgy ítéli meg, hogy ez a szándék a 107. cikk értelmében nem egyeztethető össze a belső piaccal, haladéktalanul megindítja a (2) bekezdés szerinti eljárást. Amíg ebben az eljárásban végső határozat nem születik, az érintett tagállam a tervezett intézkedéseket nem hajthatja végre.”

³ Lásd a Bizottsági közleményét az állami támogatási szabályok nemzeti bíróságok általi végrehajtásáról, HL C 305, 30.7.2021, 1–28. o.

⁴ Lásd például a C-493/14. sz. Dilly’s Wellnesshotel ügyben hozott ítéletet (EU:C:2016:577) és a C-347/19. sz. Eesti Pagar AS kontra Ettevõtłuse Arendamise Sihtasutus és Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ügyben hozott ítéletet (ECLI:EU:C:2019:172).

A közelmúltban az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárások keretében két döntésében is értelmezte az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdését és a fenti alapelvek megisméltése mellett további fontos megállapításokkal bővítette az uniós jogot, különösen a tekintetben, hogy a támogatás jogellenességének milyen hatása van a nemzeti jogra nézve. Az első esetben a Bíróság az uniós és a nemzeti állami támogatási eljárási szabályok egymástól való függetlenségét, a második esetben a felfüggesztési jog megsértésének újabb jogkövetkezményeit hangsúlyozta. Ez a cikk az Európai Bíróság vonatkozó két ítéletét és végzését ismerteti.

A RegioJet ügy

Az Európai Bíróság a RegioJet ügyben⁵ egyértelmű választ adott egy cseh jogvita során felmerült kérdésre, miszerint lehet-e a nemzeti eljárásjog szigorúbb, előírhat-e hosszabb elévülési időt, mint az uniós állami támogatási jog, és ez alapján a nemzeti bíróság akkor is eljárhat-e egy jogellenesen nyújtott támogatás visszatérítése tárgyában, ha az Európai Bizottságnak erre már nem lenne lehetősége.

Az ügy 2008-ig nyúlik vissza, amikor egy cseh vasúttársaság, a České dráhy, a.s. a cseh nemzeti vasúttársaságnak értékesítette vállalkozásának egy részét. A České dráhy versenytársai, köztük a RegioJet nemzeti bíróság előtt támadták meg a jogügyletet, mivel szerintük a társaság az értékesítés során a piaci árnál magasabb árat kapott a cseh államtól, ami állami támogatásnak minősül. Mivel a támogatást az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése alapján nem jelentették be a Bizottság részére, a támogatást jogellenesen nyújtották, és a Bizottság sem engedélyezte azt utólag.

Tekintettel arra, hogy az értékesítés az uniós állami támogatási eljárási rendelet (eljárási rendelet)⁶ 17. cikkében meghatározott 10 éves elévülési időn túl⁷ valósult meg, a nemzeti bíróság azzal a kérdéssel fordult az Európai Bírósághoz, hogy a támogatás visszafizettetése elrendelhető-e e 10 éves elévülési határidőt követően, ha a támogatás az uniós jog alapján már ún. létező támogatásnak minősül-e.

A Bíróság, miután megállapította, hogy nem foglalkozik annak a kérdésnek az eldöntésével, hogy az intézkedés állami támogatásnak minősül-e (ennek eldöntését a kérdést előterjesztő bíróságra bízta)⁸, ismertette az állandó joggyakorlat megállapítását, hogy az Európai Bizottság és a nemzeti bíróságok eltérő szereppel bírnak az állami támogatások ellenőrzése során. „Míg ugyanis a támogatási intézkedések belső piaccal való összeegyeztethetőségének értékelése az

⁵ A C-700/22. sz. RegioJet a.s. és STUDENT AGENCY k.s. ügyben hozott ítélet

⁶ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról (kodifikált szöveg) szóló 2015/1589 számú tanácsi rendeletet, HL L 248, 2015.9.24. 9-29. o.

⁷ 17. cikk (1) A Bizottság támogatás-visszatérítésre vonatkozó hatásköre tízéves jogvesztő határidőn belül érvényesíthető.

⁸ Az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének érvényesülését biztosító eljárásokban a nemzeti bíróságoknak abban az előkérdésben is döntenük kell, hogy az adott intézkedés az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése szerinti állami támogatást valósít-e meg.

európai uniós bíróságok ellenőrzése mellett eljáró Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik, a nemzeti bíróságok a jogalanyok jogainak megóvását biztosítják az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében előírt azon kötelezettség megsértése esetében, amely szerint az állami támogatásokat előzetesen be kell jelenteni a Bizottságnak.”⁹ Vagyis a nemzeti bíróságoknak a jogellenesen nyújtott támogatás kedvezményezettje versenytársai számára kell a nemzeti jog alapján hatékony jogorvoslatot biztosítaniuk és „nemzeti joguk szerinti valamennyi következményt alkalmazniuk kell, mind a támogatási intézkedések végrehajtására vonatkozó jogi aktusok érvényességét illetően, mind az e rendelkezés vagy esetleges ideiglenes intézkedések megsértésével nyújtott pénzügyi támogatások visszatéríttetését illetően”¹⁰.

Ezt követően a Bíróság ismét leszögezte, hogy az állami támogatási eljárási rendelet kizárólag az Európai Bizottság eljárásai esetében alkalmazandó, és „egyáltalán nem tartalmaz a nemzeti bíróságok hatásköréről és kötelezettségeiről szóló rendelkezést, amelyeket így a Szerződésnek a Bíróság által értelmezett rendelkezései szabályoznak”. A Bíróság ennek megerősítése végett két korábbi ítéletére is visszautalt¹¹, amelyekben éles eljárásjogi választóvonalat húzott a Bizottság által kezelt eljárások és a nemzeti hatóságok, illetve bíróságok előtt folyamatban lévő állami támogatási tárgyú eljárások szabályozása között. A fentiekből az is könnyedén levezethető, hogy az eljárási rendelet 17. cikke kizárólag „a Bizottságnak az állami támogatások visszatéríttetése terén fennálló jogköreire vonatkozik”¹².

A Bíróság arra is emlékeztetett, hogy az eljárási rendeletben meghatározott elévülési idő lejártá nem szünteti meg a támogatás jogellenességét, és ezzel nem válik a támogatás visszamenőlegesen jogszerűen nyújtottá. Ez ugyanis azzal a hatással járna, hogy minden jogalaptól megfosztaná a jogellenes támogatás nyújtásával érintett magánszemélyek és versenytársak által az érintett tagállammal szemben indított kártérítési kereseteket. Az ettől eltérő értelmezés szűkítené a tagállamokat terhelő bejelentési kötelezettség terjedelmét, a tagállamokat nem ösztönözné a jogkövető magatartásra, és gyengítené az uniós jog hatékony érvényesülését.

Ezt követően a Bíróság két tekintetben is a csoportmentesség alapján nyújtott támogatások esetében mérföldkőnek számító Eesti Pagar ítéletben kimondottakra utalt. Egyrészt, miszerint az uniós jog hiányában (az eljárási rendelet ezekben az eljárásokban nem alkalmazandó) a jogellenes támogatást a nemzeti jog alapján kell visszafizettetni. Másrészt, a nemzeti jog elévülési szabályainak meg kell felelniük az uniós jog tényleges érvényesülésének és az egyenértékűség elvének is.

Ezen gondolatmenet alapján – a felfüggesztési kötelezettség megsértése miatt – a Bíróság elutasította a České dráhy érvét, hogy a nemzeti bíróságnak a 10 év eltelte miatt ne lenne hatásköre a támogatás visszatéríttetésének elrendelésére. Tehát a Bíróság megállapította, hogy az

⁹ Lásd a C-368/04. sz. Transalpine Ölleitung in Österreich ügyben hozott ítélet 37-38. pontjait, EU:C:2006:644.

¹⁰ A C-199/06. sz. CELF kontra SIDE ügyben hozott ítélet (ECLI:EU:C:2008:79) ítélet 41. pontja.

¹¹ A C-387/17. sz. Fallimento Traghetti del Mediterraneo ítélet (EU:C:2019:51) 66. pontja, valamint a C-627/18. sz. Nelson Antunes da Cunha ügyben hozott ítélet (EU:C:2020:321) 32. pontja. Ugyancsak hasonló értelmezést tartalmaz az Eesti Pagar ítélet 110-111. és 136. pontjai is.

¹² Az ítélet 16. pontja.

eljárási rendeletben meghatározott 10 éves elévülési idő letelte és a támogatás uniós jog alapján létező támogatássá válása nem akadályozza meg, hogy a nemzeti jog alapján a tagállami bíróságok a tíz év elteltét követően is elrendelhessék a támogatás visszatéríttetését, amennyiben a nemzeti jog ennél hosszabb elévülési időt ír elő.

Az R sp. z o.o. ügy

Az Európai Bíróság a Lengyel Energetikai Hivatal (Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, továbbiakban: URE) érintő, R. sp. z o.o. ügyben végzéssel¹³ döntött az előzetes döntéshozatali eljárásban, mivel véleménye szerint az uniós joggyakorlat már választ adott a nemzeti bíróság által feltett kérdésre. Ugyanakkor éppen az összefoglaló jellege miatt indokolt a Bíróság végzését áttekinteni és elemezni¹⁴.

Az ügy központi kérdése az volt, hogy a lengyel energetikai hivatal egy jogellenesen bevezetett, de később a Bizottság által összeegyeztethetőnek minősített támogatási program szabályainak megsértése miatt büntetést szabhat-e ki egy vállalatra, amennyiben az a támogatási program előírásainak megsértését a jogellenesség időszaka alatt követte el.

Az ügy háttere, hogy Lengyelország 2005-től előírta az energiakereskedő vállalkozásoknak, hogy az általuk értékesített energia bizonyos arányában megújuló energiát is értékesíteniük kell. E kötelezettségüknek a megújuló energiát termelőktől megvásárolt igazolásokkal tudnak eleget tenni, akik az igazolásokat az államtól térítésmentesen kapják. A kereskedőknek az eredetigazolások az URE-hez kell benyújtaniuk. Az intézkedés célja, hogy növelje a lengyel energiamixben a megújuló forrásokból származó energia arányát.

A villamos energia kereskedelmével foglalkozó R sp z o.o vállalat (R. sp.) 2013-ban az egyik ügyfele tekintetében nem szerzett be eredetigazolást, mivel azt feltételezte, hogy az nem a végső felhasználója a villamos energiának, és így az ügyfelet terheli az eredetigazolás beszerzése, vagy az igazolás megvásárlása. Az URE elnöke 2018-ban úgy döntött, hogy az adott ügyletben saját fogyasztásra szolgáló elektromos energiát értékesítettek, vagyis az R. sp. igazolás beszerzésére vonatkozó kötelezettsége kiterjedt erre a mennyiségre is. A jogsértés és az igazolás benyújtásának elmaradása esetére előírt helyettesítő hozzájárulás megfizetésének elmaradása miatt jelentős összegű bírságot szabott ki a vállalkozásra.

Az R. sp. a nemzeti bíróság előtt támadta meg a bírságot kiszabó határozatot. A lengyel bíróság elismerve azt, hogy a bírság főszabály szerint indokolt, úgy ítélte meg, hogy a támogatási program kezdeti jogellenessége miatt az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése akadályát képezi a bírság beszedésének. A lengyel bíróság szerint a Bizottság a támogatási program 2016-os engedélyezésével egyben arról is döntött, hogy az intézkedés állami támogatást valósít meg. Ugyanakkor

¹³ A C-220/23. sz. Prezes Urzędu Regulacji Energetyki ügyben hozott végzés, ECLI:EU:C:2024:34.

¹⁴ A lengyel bíróság vélhetőleg azért nem ismerte azt az ítéletet, amely a Bíróság szerint a választ már megadta, mert azt nem az állami támogatásokhoz kapcsolódóan fogadták el.

a lengyel bíróság szerint „még ha e határozatban az Európai Bizottság e rendszert a belső piaccal összeegyeztethetőnek is nyilvánította, annak az említett határozatot megelőző időszak tekintetében történő végrehajtása ellentétes lenne az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésével.”¹⁵ Az URE elnöke fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben, és a Varsói Fellebbviteli Bíróság ezen eljárás keretében kérte az Európai Bíróság jogértelmezését a kérdésben. A nemzeti bíróság szerint az igazolások bemutatásának elmaradása esetén fizetendő helyettesítő hozzájárulás, illetve annak meg nem fizetése esetén fizetendő bírság is a támogatási program finanszírozását szolgálja, így a támogatás részét képezik. A nemzeti bíróság végül azt kérdezte meg, hogy az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében található együttműködési kötelezettség¹⁶ és az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében meghatározott felfüggesztési feltétel kizárja-e a bírságolás lehetőségét, ha a bizottsági határozat meghozatalát megelőző, vagyis jogellenes időszakra vonatkozóan a támogatást végrehajtó nemzeti rendelkezésből eredő kötelezettséget nem teljesítő vállalkozással szemben emiatt bírságot szabnak ki.

A Bíróság összefoglalta az eset körülményeit, miszerint az intézkedést 2005-ben vezették be, de a Bizottság azt a tagállam 2013-as bejelentését követően csak 2016-ban hagyta jóvá, egyben kifogásolva annak idő előtti végrehajtását. A Bíróság a kérdés megválaszolására azt is figyelembe vette, hogy az eredetigazolások beszerzése, bemutatása, illetve a kiszabott bírság a támogatási program részét képezik.

Ezt követően a Bíróság hangsúlyozta, hogy az uniós támogatási jog az előzetes bejelentésen és bizottsági engedélyeztetésen alapuló rendszerre épül, amelynek célja, hogy csak a közös piaccal összeegyeztethető támogatások valósuljanak meg. Ez az előzetes bejelentési kötelezettség pedig „az állami támogatások területén bevezetett ellenőrzési rendszer egyik alapvető eleme.”¹⁷ A tagállamokat az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése alapján bejelentési és felfüggesztési kötelezettség is terheli, vagyis a támogatási intézkedéseket a Bizottság jóváhagyásáig nem hajthatják végre. Így biztosítható, hogy a Bizottság még hatályba lépésük előtt megvizsgálhassa a támogatási intézkedések hatásait és szükség esetén az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése alapján hivatalos vizsgálati eljárást indítson, ha kételyei merülnek fel az intézkedések belső piaccal való összeegyeztethetőségét illetően. A nemzeti bíróságok feladata pedig, hogy a végleges bizottsági határozat meghozataláig azon jogalanyok (jellemzően a kedvezményezett versenytársai) jogait megóvják, akiket a támogatás idő előtti nyújtása sértene. A Bíróság a jogellenes támogatások jogkövetkezményeivel foglalkozó Deutsche Lufthansa ítéletre¹⁸ utalva azt is aláhúzta, hogy „E

¹⁵ A végzés 12. pontja.

¹⁶ Az Unió és a tagállamok a lojális együttműködés elvének megfelelően kölcsönösen tiszteletben tartják és segítik egymást a Szerződésekből eredő feladatok végrehajtásában.

¹⁷ A végzés 25. pontja.

¹⁸ A C-284/12. sz. Deutsche Lufthansa ügyben hozott ítélet (EU:C:2013:7). Az ítéletben a Bíróság azt mondta ki, hogy amennyiben egy állami intézkedés tárgyában az Európai Bizottság az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése alapján hivatalos vizsgálati eljárást indított, akkor a nemzeti bíróságnak a felfüggesztési kötelezettség védelme érdekében a bizottsági eljárás alatt is már vélelmeznie kell, hogy az intézkedés jogellenes támogatást valósít meg, nem dönthet úgy, hogy az intézkedés nem valósít meg állami támogatást, és ebből következően a nemzeti jog alapján rendelkezésére álló eszközöket alkalmaznia kell a jogorvoslatot kérő jogalanyok védelme érdekében.

szabályok alkalmazása a jóhiszemű együttműködésen alapul, amelynek keretében a nemzeti bíróságok az uniós jogból eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében kötelesek megtenni a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket, és különösen attól kell tartózkodniuk, hogy olyan intézkedéseket hozzanak, amelyek veszélyeztethetik a Szerződés célkitűzéseinek megvalósítását, amint az az EUSZ 4. cikk (3) bekezdéséből következik.”¹⁹ Miután leszögezte, hogy a felfüggesztési kötelezettség megsértésével nyújtott támogatás jogellenesnek minősül, a Bíróság azt is hangsúlyozta, hogy a Bizottság utólagos engedélye „nem eredményezi az ezen 108. cikk (3) bekezdésének utolsó mondatában rögzített tilalom megsértésével hozott, és ezért érvénytelen végrehajtási intézkedések utólagos legalizálását. Minden más értelmezés támogatná az érintett tagállamot abban, hogy figyelmen kívül hagyja az említett rendelkezést, és meggátolná e rendelkezés hatékony érvényesülését”²⁰. Tehát, a bizottsági engedélyt megelőzően nyújtott támogatás ezen időszak tekintetében a jóváhagyást után is jogellenes marad.

Ezt követően a Bíróság az uniós jog által biztosított hatékony bírói jogvédelem terén hozott Safalero ítéletre²¹ hivatkozva megállapította, hogy „az olyan szankciórendszer, amely bírságokat vagy más kényszerítő intézkedéseket ír elő az uniós joggal ellentétesnek nyilvánított nemzeti szabályozás végrehajtásának biztosítása érdekében, kizárólag e tény alapján az uniós joggal ellentétesnek tekintendő”.

Ebből következően a Bíróság azt állapította meg, hogy egy, az uniós joggal ellentétes kötelezettség megszegésének szankciói – mivel a konkrét ügyben a jogellenesen végrehajtott támogatási intézkedés részét képezik és feltéve, hogy a jogellenesség időtartamára vonatkozóan állapították meg őket – maguk is ellentétesek az uniós joggal, jelen esetben az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésével. Vagyis az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének megsértése miatt az URE elnöke által kiszabott bírságot nem lehet beszedni.

Konklúzió

A két bemutatott döntés rámutat a nemzeti bíróság uniós állami támogatási szerepének jelentőségére és a jogellenesen nyújtott támogatások eddig nem feltétlenül ismert jogkövetkezményeire. E jogkövetkezmények túlmutatnak a nemzeti bíróságok előtt indított eljárások kereseti kérelmeiben leggyakrabban megjelölt célnál, a támogatás visszafizettetésén. A két döntés az uniós jog, valamint a nemzeti jog viszonyát is tovább tisztázza.

A korábbi joggyakorlattal együtt így már egy meglehetősen tiszta kép alakult ki a nemzeti bíróságok szerepéről, illetve a nemzeti jog uniós jogban szabályozottól eltérő eljárási jogi előírásainak uniós joggal való összhangjáról, viszonyáról.

¹⁹ A végzés 28. pontja.

²⁰ A végzés 30. pontja.

²¹ A C-13/01. sz. Safalero ügyben hozott ítélet (EU:C:2003:447) 45. pontja.

A joggyakorlat meglehetősen nagy terhet helyezett a nemzeti bíróságok vállára, amikor előírta, hogy a jogellenesen nyújtott támogatások ellen a nemzeti jog által biztosított összes rendelkezésre álló eszközzel fel kell lépniük²². Ugyanakkor az már eddig is egyértelmű volt, hogy a nemzeti bíróságoknak a jogellenesség időszakára nézve nem kötelező a támogatás visszafizetését elrendelniük, ha döntésük meghozataláig a Bizottság a támogatást a belső piaccal összeegyeztethetőnek minősítette, de a jogellenesség időszakára késedelmi kamat megfizetését kell előírniuk a kedvezményezett időelőnyének megszüntetése érdekében.²³ A joggyakorlat abban a tekintetben is iránymutatást ad, hogy a Bizottság utólagos engedélye esetén a kedvezményezett jogosult marad a jogellenesség időszakára eső támogatás kifizetésére.²⁴

Mindazonáltal, ha a nemzeti bíróságnak el kell rendelnie a támogatás visszafizetését, akkor a nemzeti jog alapján kell eljárnia, de a nemzeti jognak az egyenértékűség elve alapján hatékony és azonnali visszafizetést kell biztosítania²⁵. Vagyis, a nemzeti jog nem lehet elnézőbb az uniós jognál, például annál rövidebb elévülési időt nem írhat elő, ha a Bizottság rendeli el a belső piaccal összeegyeztethetetlen és jogellenesen nyújtott támogatás visszafizetését²⁶.

Ettől eltérő a helyzet, ha a nemzeti bíróság az előtte indított eljárásban kizárólag a nemzeti jog alapján jár el egy jogellenesen nyújtott támogatás visszatérítése érdekében, mivel a Bizottság a támogatás összeegyeztethetőségéről nem hozott döntést. Ilyenkor csak a nemzeti jog rendelkezései az irányadók, ezek azonban lehetnek szigorúbbak, mint az uniós eljárási szabályok. Itt is az egyenértékűség elvéből kell kiindulni, ami alapján csak egy irányba engedélyezett az eltérés. A České dráhy ügyben hozott döntés összhangban van továbbá a Blumar ügyben hozott végzéssel²⁷ is, amelyben a Bíróság azt mondta ki, hogy a tagállamok az összeegyeztethető támogatások nyújtása során a Bizottság, illetve az uniós jog által előírt feltételek mellett a nemzeti jogban további feltételeket írhatnak elő a kedvezményezettek számára.

Végül az R. sp. ügy arra mutatott rá, hogy a jogellenes támogatás a kedvezményezett versenytársai mellett a támogatási programban érintett egyéb vállalkozások esetében is jogvédelmet eredményezhet, amennyiben a nemzeti hatóságok a támogatási program szabályainak a jogellenesség időszaka alatti megsértését kívánják szankcionálni.

²² A C-275/10. sz. Residex Capital IV CV kontra Gemeente Rotterdam ügyben hozott ítélet (ECLI:EU:C:2011:814).

²³ A C-1/09. sz. ügy CELF és Ministre de la Culture et de la Communication kontra SIDE ügyben hozott ítélet (ECLI:EU:C:2010:136).

²⁴ A C-384/07. sz. Wienstrom GmbH kontra Bundesminister für Wirtschaft und Arbeit ügyben hozott ítélet (ECLI:EU:C:2008:747).

²⁵ A C-505/14. sz. Klausner Holz Niedersachsen GmbH és a Land Nordrhein-Westfalen ügyben hozott ítélet (ECLI:EU:C:2015:742).

²⁶ A C-627/18. sz. Nelson Antunes da Cunha Lda kontra Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas (IFAP) ügyben hozott ítélet (ECLI:EU:C:2020:321).

²⁷ A C-415/19. sz. a Blumar SpA és társai kontra Agenzia delle Entrate ügyben hozott végzés (ECLI:EU:C:2020:360).

Összefoglalva, a két döntés a felfüggesztési kötelezettség megsértésének egyedi jogkövetkezményeire mutatott rá. Ezzel további ösztönzést biztosítanak abban a tekintetben, hogy a tagállamok betartsák az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében lefektetett bejelentési és felfüggesztési kötelezettségüket.

